Viggo og Ingeborg Stuckenberg

Stumper og stykker

fra aviser og tidsskrifter

Viggo og Ingeborg Stuckenberg

Stumper og stykker

Prosatekster fra aviser og tidsskrifter

eBibliotek 1800

2026

Ophavsret og brugsbetingelser

Viggo og Ingeborg Stuckenberg: *Stumper og stykker* er baseret på originaler, som er public domain i hele verden.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

Viggo og Ingeborg Stuckenberg: *Stumper og stykker* is based upon sources in the public domain worldwide.

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.*

Udgiverens forord

Om ægteparret Viggo og Ingeborg Stuckenbergs private indbyrdes forhold kunne der sikkert digtes en hel roman – og det er der da også *(Grete Povlsen: Ingeborg, 1985)*, og en tv-serie er det også blevet til *(DR-TV 1988 med Søren Spanning som Viggo og Benedikte Hansen som Ingeborg, instruktion Annelise Hovmand)*. Ingeborg var datter af en ret velhavende københavnsk manufakturhandler, men hendes hu stod til kunsten, og da hun var færdig med grundskolen kom hun ind på *Tegne- og Kunstindustriskolen for Kvinder* for dér at udvikle et talent for at tegne.

Men i 1884 forlovede hun sig med den nyudklækkede student Viggo Stuckenberg og forlod Tegneskolen uden at have færdiggjort sit studie, og i 1887 blev de to gift og bosatte sig i et hus i de nyopførte "kartoffelrækker" mellem Øster Farimagsgade og Sortedamssøen i København. Viggo havde på det tidspunkt fået udgivet sine første digtsamlinger, og var blevet ansat som lærer ved Slomanns skole – en stilling, han havde til sin død.

Ægteparrets hjem blev et samlingssted for flere af tidens digtere, især Johannes Jørgensen og Sophus Claussen, hvor Ingeborg optrådte som muse og intelligent kritiker af kredsens værker.

Idyllen varede dog ikke ved: Allerede tidligt i 1890erne var der uoverensstemmelser mellem ægtefællerne, og hun flyttede i et par korte perioder fra Viggo. Det hele kulminerede i 1903, da Ingeborg uden videre forsvandt og emigrerede til New Zealand med en af parrets fælles venner, slotsgartner Hans Madsen,

som de boede dør om dør med i gartnerboligen på Sorgenfri Slot. 12. august 1904 begik Ingeborg selvmord i Auckland efter at Hans Madsen var draget tilbage til Danmark uden hende, og Viggo slog sig sammen med Hans Madsens ekshustru Clara. Han døde dog allerede 6. december 1905 på Frederiksberg hospital af nyresvigt efter at have været indlagt i halvanden måned, angiveligt (ifølge samtidens aviser) med mavekræft.

Ingeborg forsøgte sig også som forfatter, men når der ses bort fra en kort fortælling, *Badegæster*, som blev trykt i *Københavns Børstidende* i januar 1891, blev alt udgivet i mandens navn. Senere tiders litteraturforskning, bl.a. understøttet af manuskripter i Ingeborgs håndskrift, har vist at romanen *Fagre Ord* grundlæggende er hendes værk, ligesom hun har en større eller mindre finger med i tilblivelsen af novellerne *En karnevalsskitse, Gylden ungdom, Balsampopler,* og den lille dramaskitse *Page og Terne* (i manuskript som *Sølverland*) – alt ifølge Johannes Brøndum Nielsen: *"Fagre Ord". Nyfundne manuskripter af Ingeborg og Viggo Stuckenberg*.

Der er i øvrigt – også i nutiden – en vis uenighed blandt fagfolk om, hvorvidt Ingeborg virkede selvstændigt som forfatter, eller hun "kun" var en slags medhjælpende hustru.

I denne samling findes alle de prosastykker – større og mindre – med Viggo Stuckenberg angivet som forfatter, jeg har kunne finde i de af samtidens dagblade, tidsskrifter og julehæfter, jeg har haft tilgang til. Jeg gør ikke krav på at samlingen er hverken komplet eller definitiv, og jeg skal ikke gøre mig klog på, hvor mange af dem, der er i deres oprindelse er enten Viggos eller Ingeborgs hele eller delvise værker, men

man behøver nok ikke at være meget stilistisk begavet for at danne sig en mening om ophavspersonen til den enkelte tekst.

En del af materialet bærer præg af at være fundet bagerst i ægteparrets skrivebordsskuffe – arbejdet som lærer ved Slomanns skole kastede ikke meget af sig, og efter to sønners fødsel i 1890 og 1891 var der konstant lavvande i kassen – og interessant er også de to korte stykker *Klosteridyl* og *Helligbrøde*, som begge i hvert fald i starten har antydninger af vers og rim og rytme, men åbenbart aldrig nåede at få endelig form som digte, før Stuckenberg fodrede *Dagbladet*s redaktion med dem.

Endelig skal bemærkes, at kildeangivelserne ved det enkelte stykke blot angiver, hvor jeg har fundet dem – ikke at de ikke udmærket kan have været optrykt andetsteds. Samtidens dagblade trykte fx. ofte småstykker fra andre blade som spaltefyld.

Ølstykke, juni 2026

Kim N. Jensen

Kan ikke ske

Dagbladet *Politiken*, 10.november 1884.

Jeg trådte ind i det lille, tilrøgede købstadskontor. Der var ingen, der havde besvaret min banken. Alt, hvad man hørte i det snævre rum, var en pens kradsen, et urs slæbende dikken og en sovende hunds pusten.

Pennens kradsen hidrørte fra en halvgammel, tør skriverskikkelse, en underlig størrelse.

Som han sad der bøjet over pulten, så han nærmest ud som et forknyt spørgsmålstegn, der er kommet skævt i linjen.

"Jeg ville gerne tale med kammerråden."

"Kan ikke ske."

Han løftede ikke engang hovedet. Pennen kradsede videre, uret dikkede på væggen, og under pulten pustede den småsnorkende hund.

"Jeg kommer ikke i noget forretningsanliggende."

"Er syg."

"Så er De måske så venlig ved lejlighed at præsentere kammerråden mit kort."

"Skal ske."

Stadig samme kradsen, samme dikken, samme fortsatte hundesnorken.

Jeg gik. Mit farvel forblev ubesvaret.

Da jeg endelig traf kammerråden, kunne jeg naturligvis ikke tilbageholde nogle bemærkninger om hans ordknappe skriver.

"Ja han!" svarede kammerråden. "Det er en løjerlig pås."

"Han ser ud, som han var bange for folk."

"Det er han også, navnlig for kvindfolk. Kommer der et fruentimmer ind på kontoret, ser han ikke engang op, skotter ikke engang til hende. Forresten har han jo god grund til en sådan ængstelig uvilje."

"Så! Hvorledes?"

"Ja, den historie er snart gammel; men forresten kan De gerne få den. Hele byen her kender den. Den er snart fortalt.

Ser De, Jensen – han hedder nemlig Jensen – sad en morgen som sædvanlig ved sin pult. Så kommer der en seksten-syttenårig ung pige ind ad døren og beder, ligesom De, om at få mig i tale.

'Kan ikke ske,' svarede Jensen.

'Slet ikke?'

'Kan ikke ske,' gentager han mut.

'Å hvad!' siger så pigebarnet, slår sløret op og kigger Jensen ganske skælmsk lige ind i ansigtet. 'Så er De rigtig sød!'

Jensen havde nær væltet pulten. Han nøjedes imidlertid med at træde så eftertrykkeligt på sin hunds ene forpote, at dyret satte i et hyl, der ved enhver anden lejlighed ville have kostet mit kontor en lineal. Det er vanskeligt at sige, hvorledes det hele var endt, hvis jeg ikke i det samme havde vist mig i døren.

Med et næsten latterkvalt 'Goddag, onkel!' kastede den unge pige sig om halsen på mig. Det var min niece Carla.

Fra den dag af gik det underligt til med Jensen.

Carla blev hos os i to måneder. Hun var et viltert pigebarn, lystig og overgiven, fuld af de kådeste løjer, rigtig en lunefuld strik. Stakkels Jensen, det kan han bevidne! Jeg kan jo heller ikke sige mine pigebørn fri for lidt talent i den retning, men

forresten må jeg dog anføre til deres ære – eller forklejnelse, om De vil, – at det udfald, den hele sag fik, i virkeligheden langt mere skyldes Jensens dumme uerfarenhed, end deres kåde, overgivne gavtyvetalent.

Det gik naturligvis snart op for pigebørnene, at det ikke stod rigtigt til med den arme skriver, hvad der var i vejen, var hurtigt opdaget, og hvorledes de ville tage det, var de straks på det rene med. Carla var naturligvis hovedmanden.

Jensen var blevet endnu mere tavs og ordknap, end han plejede at være. For Carla var han bange, det vil sige, han undgik hende med flid. Så en dag havde hun overrasket ham på en bænk nede i haven, hvor han ikke kunde slippe bort. Hun indledede en passiar med ham om hans hund, der lå foran bænken. Det var sjældent, at en ung dame havde nedladt sig til at tale med Jensen. Byens unge piger holdt ham for en tørvetriller og lod ham skøtte sig selv. Og nu sad Carla og talte med ham, tørvetrilleren, og klappede hans hund, tog dens hoved mellem sine hænder, strøg den over panden og tørte dens øjne af med dens højre ørelap. Jensen var meget fåmælt, han følte, at han virkelig var en tørvetriller. Men da hun gik, blev han siddende og så længe på hunden, så gav han sig på engang til ganske varsomt, næsten ængsteligt at klappe den, tog dens hoved mellem sine hænder, strøg den over panden, greb om dens højre ørelap, men slap den pludselig – og rejste sig.

Han begyndte at komme dagligt i mit hus, noget, han trods mine talrige opfordringer aldrig før havde indladt sig videre på. Han lærte endog at spille kroket: rigtignok tabte han altid og bar sig meget kejtet ad, men de velsignede pigebørn forstod altid at give ham modet tilbage.

Han, som aldrig før havde haft dristighed til at nærme sig damer, fulgte dem nu lige så troligt, som hans hund fulgte ham. Han gyngede dem, plukkede stikkelsbær til dem, hentede tørklæder til dem og viste dem tusinde småopmærksomheder, alt sammen på en kluntet og tør måde, uden at ledsage sin handlen med mange ord.

Af og til faldt han i tanker og sad og stirrede på Carla. Når hun så spurgte ham, om der var noget i vejen med hendes frisure, blev han rød og bøjede sig mumlende ned over sin hund, der ved sådanne lejligheder altid fik en umotiveret mængde kærtegn.

Mit kontor led imidlertid under alt dette. Jensen blev tankeløs og forvirret, og jeg var lige ved at give pigebørnene en moralsk overhaling. De havde sandt for dyden fået den, hvis ikke Jensen selv ved sin adfærd havde forhindret det.

En eftermiddag var han og hans hund spadseret ned i den gamle, tætte nøddegang. Carla sad dernede på en bænk og syede. De var ganske alene i gangen. Jensen lod imidlertid, som om han aldeles ikke havde mærket hendes nærværelse. Han blev ved at spadsere op og ned og op og ned. Men hver gang han nærmede sig bænken, sagtnede han sin march, blev rød i hovedet – og gik så forbi i et meget hurtigt tempo. På engang svingede han med en pludselig og voldsom bevægelse op foran bænken, bøjede blussende rød og med nedslagne øjne sit højre knæ foran Carla, og – et kort hyl fik dem begge til at fare op. Han havde klemt hunden.

Et øjeblik stod de forvirrede overfor hinanden. Så lagde Carla sit hoved skælmsk på siden, så ham smilende ind i øjnene:

'Kan ikke ske!'

Så løb hun. –
Ja, det er hele historien."

En byge

(Skitse)

Morgenbladet (København), 31. august 1885.

Omme bag vandmøllen groede det vildt. Bregner, nælder, siv og alle slags blomster væltede imellem hinanden og voksede sig store og høje, blot for at række op over naboerne og stjæle lidt solskin eller et par regndråber, før andre kom i forkøbet. Og midt i dette hav af spraglet og grønt lå åen med ganske lidt vand i og en mængde sten, store og små, om hvilke fiskene legede tagfat parvis og i stimer; en gang imellem slog de af lutter fornøjelse med halen, så det plaskede og sprøjtede, og den blanke overflade blev kruset, eller vendte så flot om en sten, at skællene gav glimt i solen. Men gik møllen, måtte fiskene bort, for så kom vandet spyttende og spruttende i skum og brudte småbølger, der væltede hovedkulds frem over stenene og over sig selv i en umådelig mumlende travlhed; så havde det slet ingen tid til at ligge og dase mellem sivene, der bøjede sig forover, som om de så ned, forundrede over alt det spektakel, lige så forundrede som kragerne, der sad og kiggede efter fiskene, men ikke så andet end skummet.

En lille sti skød sig varligt frem gennem dette blomstervirvar og endte med en græsbænk henne under en gammel fuldtløvet lind, der stod som det eneste træ midt i virvaret og bredte sig beskyttende ud over det.

Franz havde selv lavet denne græsbænk og sad nu i lindeskyggen og tegnede. Frakken havde han taget af. Junimiddagen var varm.

På kunstens vegne havde han allerede tilbragt en fjorten dages tid hos mølleejeren.

Han var for øjeblikket så optaget af sin tegning, at han aldeles ikke lagde mærke til mølleejerens datter, der med sekstenårig smidighed listede bag om linden, stak hovedet frem ved siden af stammen, og stirrede på tegningen med et par blå-grå øjne, der glimtede med et udtryk, som på en gang var barnligt lyst og indtrængende, næsten ømt. De spinkle træk så ud, som om de kunne forandres i mindre end et sekund, og den solbadede smilbølge om munden flød så let, som om det mindste vindpust kunne gøre den til en mørk fure. Det lyse hår var samlet sammen højt i nakken i en knude, men en krans af små bitte fine genstridige krøller, der ikke ville lade sig binde, lå i bølger og viften omkring ansigt og hals.

"Det er virkelig nydeligt!" sagde hun endelig.

"Ja, at se mig sidde i skjorteærmer! – ikke sandt, det klæ'r mig!"

Han så hende op i de blågrå, strålende øjne, ikke synderlig forbavset over afbrydelsen. Han var vant til, at hun søgte ham op.

"Jo, nu skal vi høre! – Nej, ved De hvad? når De har frakke på, gør De dog et tilløb til at tage Dem ud, men uden – – De ved meget godt, jeg mente tegningen."

"Hvem kender frk. Astrids mening?"

"Å, hr. Frank! hvor De kan irritere mig! – men jeg vil nu slet ikke skændes med Dem i dag! – Har De snart malet alle partierne herude?"

"Trøst Dem, min kuffert er pakket!"

"Nej, De bliver aldrig anderledes. For resten ville vist frk. Rolfsen gerne males! hun er virkelig et udmærket 'parti'; hun har en million til baggrund!"

"Jeg forsikrer Dem, jeg hader partier! jeg siger med Drachmann, 'Partiet binder', det være sig nu politisk eller – –"

"Men en million, hr. Frank!"

"Å, et kys er et kys!"

"Ja, et kys! – men det er da heller ikke det, der – –"

"Hvilket?"

"Fy!"

"Herregud! så De tror altså på den gode, gamle, konstante kærlighed, dette stampede lergulv, hvor alle éns følelser, mens leret endnu er vådt, hænger fast som fluer og spræller sig ihjel for at komme fri igen. Nej tak! min er mere øjeblikkelig, men mere sikker."

Og Frank gav sig til at nynne om en åkande, der blev kysset af en guldsmed.

"Den stakkels åkande!"

"Hvis De havde været den!"

"Jeg var blevet rasende!"

"En rasende åkande! nej hør! – Og om jeg nu havde været guldsmeden!"

Astrid stod og så forvirret ud i åren. Så vendte hun på en gang de strålende lysegrå øjne ned mod ham, den solblanke smilbølge skinnede næsten lysere, og så flød det alt sammen i en klingende latter, der gled ud i solskinnet og bredte sig hen over blomsterne som en bristende dugdråbe.

"Guldsmed!"

Og hun løb bort, hen ad stien. Frank slap tegningen og sprang efter hende.

De kom ud af blomstervirvaret og ud på engen, hvor høet stod i stak og sommerfuglene klippede omkring i solhavet. Leende og råbende gik farten rung, indtil Astrid segnede om ved foden af en stak og blev liggende med ansigtet boret ind mod høet.

"Se så, frk. Åkande, nu stryger guldsmeden nær!"

"Å nej – nej – hr. Frank! – De må ikke! – De må ikke!"

"Men Gud forbarme sig; De er da ikke blevet syg?"

"Nej, men lov mig blot, De vil lade mig være, og ikke spørge hvorfor – jeg ved det ikke selv – det kom sådan over mig."

"Ja, ja – men rejs Dem bare op; det hele var jo kun en spøg!"

"Kun en spøg?"

Hun så spørgende op på ham. Smilet var borte og ansigtet så ud som en tanke i vågnen.

"Ja, kæreste frøken, kun en spøg."

Han rakte hende sin hånd, og hun rejste sig.

"Men hvorledes er det dog, De ser ud? – De må ikke se så alvorligt på mig! hører De! – lad os nu følges hjem, – smil nu!"

Hun stod og børstede høet af sin kjole, og han hjalp hende.

"Vi kan ikke følges. Jeg skal over til Rolfsens, og desuden – De tager Dem ikke ud i skjorteærmer."

Et lille smil strøg hen over ansigtet som et kort, fortvivlet solglimt på en tung gråvejrsdag, og med et lille kniks drejede hun af fra ham og gik – men ikke til Rolfsens.

Vejen drejede ind i en lille lund, og Astrid fulgte vejen. Som skyer i stormdrift, lyse og lette, tunge og mørke, jog udtrykkene i skiften hen over hendes ansigt, og øjnene stirrede, som om

gråden sad bag dem og længtes blot efter luft. – Kun hans spøg! – han brød sig altså slet ikke om, at – – han brød sig overhovedet slet ikke om hende! Uh, hvor hun egentlig hadede ham!

Og Astrid blev ved at gå. – –

Frank sad igen under linden og tegnede.

"Man må tage lidt varligt om sommerfugle og ikke skræmme dem. Jeg troede for resten, at hun ikke var så angst af sig. – Nå, herregud! – – Den valmue fik jeg sgu god!"

Og han smilede blødt, glad over sig selv og sine evner, tegnede lidt, viskede lidt, og trak til sidst sin frakke på og gik hjem.

Hjemme lå der brev til ham. Han måtte til København samme aften.

Astrid fik det at vide af sin moder, da hun lidt mere rolig og fattet, med små bitte smilbølger om munden, kom hjem gennem haven.

"Allerede i aften!"

Smilbølgerne jævnedes ud. Men så skyndte hun sig på én gang med et strålende ansigt forbi moderen op på sit værelse, og kom lidt efter ned med en flad pakke under armen.

"Hr. Frank! Hvor er hr. Frank?" ivrede hun.

"I jasminlysthuset. Men hvad er dog det, du slæber på, barn?"

"Ingen ting, mo'er!"

Og hun skyndte sig ned mod jasminlysthuset, hvor Frank sad. Men da hun kom i nærheden af det, sagtnede hun sine skridt lidt og stod til sidst ganske stille. Skulle hun ikke vende om igen? Hvad mon han ville sige? Sæt at – Pyt! – Og så gik hun ind i lysthuset.

"Hr. Frank!"

"Frk. Astrid!"

"Jeg ville – jeg – –"

Nu blev hun alligevel forlegen og, det aller værste, så gyselig rød.

"De vil vel ikke sige farvel allerede?"

"Nej – jo – nej – –"

"Hvad er der dog med Dem i dag, frk. Astrid?"

"Hr. Frank – vil De ikke se på dette?"

Det kom med sluttet kanonskudsaplomb.

"Og hvad er dette?"

"Et maleri."

"Af Dem?"

"Ja."

Hun stod med lommetørklædet mellem de febrilsk urolige fingre, stum, rødmende, med blikket stift hæftet på en myre, der arbejdede med et nedfaldent jasminblad. Imidlertid befriede han maleriet for papiret.

"Se, se! – det er jo ganske net! Ideen er vittig! – den ligner Dem! – men udførelsen – ja, måtte jeg tale rent ud, så – –"

Astrid var lige ved at flænge lommetørklædet, så febrilsk arbejdede fingrene, og gråden sad hende i halsen.

"Desværre rejser jeg jo i aften. Var jeg blevet, skulle jeg med fornøjelse have hjulpet Dem. Hvorfor har De også gemt det så længe? Mal det om, helt om!"

Skulle Astrid tale, måtte tårerne nødvendigvis bryde frem. Hvor hun også hadede denne Frank, som han sad der ganske og rolig og kritiserede det arbejde, som hun i sin tossede barnagtighed havde troet skulle føre ham nærmere til hende og

åbne hans øjne for alle de længsler, alle de drømme, al den kærlighed, hun ejede. – Og nu! – Hun vendte sig om uden at se op og ville gå.

Så udbrød Frank pludselig:

"Å, frøken, må jeg være påtrængende? Giv mig maleriet, så –"

"De – vil De virkelig have det?"

Og Astrids ansigt strålede med ét, som om det aldrig havde haft andet udtryk.

"Ja, det vil sige – –"

"Tag det! – tag det! det er Deres! – det er Deres!"

Astrid fløj næsten ud af lysthuset for ikke at udsætte sig for i sin glæde at omfavne ham.

Altså alligevel!

Om aftenen rejste Frank med maleriet.

Vinteren gik. Frank havde mistet sin moder, og da sommeren kom tilbage, ventede man ham ud til møllen.

Det forløbne år havde bragt større klarhed ind i Astrids unge kærlighed, men langtfra ro. Somme tider kunne hun ligefrem skamme sig over sin "tøsethed" forrige år. At forære ham maleriet, rent ud vise ham, at hun – – Nej, så galt var det nu heller ikke. Herre Gud! de kendte jo hinanden så godt. – Og han havde taget imod det, selv bedt om det, – jo, han havde selv bedt om det, – det havde han! – var det ikke det samme som at sige, at også han – – Men galt var det dog. I år skulle hun være ganske anderledes, uh! så kold! – Nej, det var synd; hans moder var død, han havde slet ingen mere, der kunne holde af ham, rigtigt – elske ham! slet ingen! – Og Astrid syntes på en gang, at hun så ind i to mørke, bedrøvede øjne, helt ind, hvor sorgen

sad, hans tårer brændte allerede på hendes læber – – Og så græd Astrid.

Frank kom.

Modtagelsen, de første hilsener, havde været ceremonielle og kølige. Som alle første hilsener – naturligvis – mente Astrid.

Om eftermiddagen gik de en tur sammen.

Det gik trægt med samtalen i begyndelsen, lige så trægt som oppe i stuerne mellem alle de andre. Her var de dog alene, og alligevel tav de. Frank så så underlig åndsfraværende ud. Astrid lagde mærke til et stift træk, der med et let strøg af bitterhed var begyndt at tegne sig omkring hans mund. Endnu havde han ikke en eneste gang set rigtigt på hende, sådan rigtig dybt, som hun havde længtes efter og ventet. Og hun ventede endnu. –

"Bliver De ikke træt, frøken? skal vi ikke vende om?"

"Allerede!"

Så vendte de.

"Vi får torden. Det er kedeligt nok med det vejr; jeg rejser igen i morgen tidlig, og så regn i aften, den sidste aften."

Astrid gik og så ned i jorden. Hun svarede ikke, hun kunne ikke, hun turde ikke, – ikke en gang tænke.

"Jeg er på vejen til Paris, hvor de ny omgivelser skal danne rammen om et nyt liv."

Hvor Astrid kilede på! Frank kunne næsten ikke følge med. Da han spurgte hende, hvad der var i vejen, svarede hun ikke, men nikkede, næsten uden at løfte hovedet, ud mod tordenbygen.

"Det er sandt, frøken, mens jeg husker det! Deres maleri har jeg med til Dem, rettet og efterset. Det er virkelig blevet godt!"

Nu løb Astrid, løb – løb –

Og et tordenskrald kom rullende hen over vandmøllelængen, rullede tilbage igen, faldt over sine egne ben, sprang buk over sig selv, slog en tre-fire kolbøtter og revnede så midt over blomstervirvaret og græsbænken under den fuldtløvede lind.

Efterårståge

Morgenbladet (København), 21. september 1885.

Hun var alene i stuen.

Det var ud på eftermiddagen. Det tunge efterårsgråvejr faldt med træt og dæmpet skær ind mellem de mørke gardiner og bredte et dunkelt halvlys. De lave stole og tæppedækkede små borde tabte deres form i den hyggelige skumring, og hjørneetageren flød sammen til en sort masse. Henne foran kaminen lå et spinkelt glødeskær og hvilede sig på det bløde gulvtæppe.

Hun stod i vinduesfordybningen, bag blomsterbordet, og så mellem planterne ud i den stille, afbladede have. Et rødgult løvtæppe lå tæt og klamt henover bede og gange. Træerne strakte de fugtige, nøgne grene i sammenfiltret meningsløshed op i den disede luft med et enkelt blad vippende hist og her på en spæd kvist, der i sin unge uskyldighed endnu ikke kendte noget til efterårets alvor. Stammerne stod gråsorte og tågevåde. Stille, træt og kold lå haven og ventede på vinteren.

Det var et halvt år, siden hun var blevet forlovet: hurtigt og let var det gået. Hun havde egentlig slet ikke endnu fået tid til en eneste gang rigtigt at tænke sig om. Hun havde bare kastet sig ud i den første kærligheds bølgevuggende hav, og der havde hun så ligget ganske stille og ladet sig gynge i søvn ved bløde ords nynnende skvulpen. Hans arm lå så tæt og fast om hendes liv, som kun den virkelige, sande kærlighed lægger den.

Men de elskede også hinanden, de to, hun især – nej han, han!

Og hun så ud over de nøgne trætoppe. Der kom en krage flyvende og satte sig øverst oppe i den store rødtjørn midt på græsplænen, pillede lidt på sig, skreg og fløj igen.

Hendes kærlighed kunne slet ikke måle sig med hans.

Havde det måske noget at sige, at han for et par år siden havde været lidt indtaget i en af hendes veninder? Han havde jo oprigtigt tilstået alt. Der var slet ingen fare, slet ingen!

Udenfor vinduet sad der et blad på en af de små kviste og skælvede ganske løst, som om det var lige ved at falde ned.

Men alligevel.

Var han ikke netop i dette øjeblik alene med denne løvinde inde i den anden stue. Døren der ind til var lukket, men hun kunne tydeligt høre deres latter.

Om hun gik derind.

Nej – hun kunne godt være alene – og hun var slet ikke bange for ham.

Et blomsterblad blev krøllet aldeles sammen imellem et par febrilsk arbejdende fingre.

Hvor han dog lo meget!

Der var jo rigtig rart, at han var glad.

Hun kom til at tænke på de første dage af forlovelsen, da hun sad i mørkningen og lænede sig tæt ind til ham, og han fortalte så meget smukt og kønt – mest om sig selv – og hviskede hende søde løfter i øret, løfter, som fyldte hende med svimle drømme –

Den latter!

Hvor korsettet generede hende! hun kunne jo næsten ikke trække vejret!

Hun måtte hen ved døren for at lytte lidt.

Nej fy! lure!

Men herregud, så barnagtigt hun også bar sig ad!

Hun satte sig hen på en stol og ville slet ikke tænke på det mere.

Og så sad hun og så ud i den halvmørke stue. De talte og lo inde ved siden af, de to. Og hun kom uvilkårligt til at tænke på sin afdøde moder. Hvor *hun* dog havde holdt af faderen, og sådan som han havde behandlet hende! Der havde været en tid, da hun slet ikke kunne forstå, at moderen ikke løb fra det hele. Havde det været hende, hun havde aldrig fundet sig i det. – Nu forstod hun det, og hun elskede sin moder højere end nogensinde. Også hun ville bære det, hun ville klæde sig så smagfuldt, hun formåede; altid rette sig efter ham, føje ham, gøre alt for at vise ham, hvor inderligt hun hang ved ham; og jo koldere han blev, jo – –

Der kom nogen ind i stuen; hun kunne ikke se, hvem det var.

"Går du med en tur? – Vi har allerede tøjet på."

Det var veninden.

Vi!

Henne i kaminen faldt der en glød ned for risten og jog skæret, der hvilede på gulvtæppet, op, så det fo'r ud over stuen.

Hun rejste sig langsomt, uden at svare. Kaminskæret havde lagt en mat bleghed over hendes ansigt og spillede med fugtig glans i hendes øjne. Så fulgte hun veninden.

Ude i haven faldt et blad ned fra en af de spæde kviste og lagde sig tågeklamt imellem de andre, der i stum resignation ventede på vinteren.

Trælle

Morgenbladet (København), 30.september 1885.

Mægleren var ikke kommet hjem endnu. Det var hen på aftenen.

Hans kone sad i dagligstuen og syede. En grøn skærm dæmpede lampelyset, så det fyldte værelset med et lunt, blødt skær. Ved siden af hende sad Ejnar, han var elleve år og læste i *Kong Erik og de fredløse*. De små var i seng.

"Nu skal du holde op, Ejnar, og lægge bogen bort. Kommer fa'er og finder dig oppe, ved du, han bliver vred. Gør nu, som mo'r be'r dig om."

"Blot lidt endnu, mo'r! bare ud til stregen!"

"Så heller ikke længere, Ejnar. Du har slet ikke godt af at sidde så sent oppe."

Det raslede ude ved smæklåsen i entrédøren, og de hørte nogen stampe sneen af sig.

"Nu kommer fa'er; gå nu!"

Men Ejnar var ikke helt ude, og desuden var det også for sent, for hans fader fik ham dog at se.

"God aften!" lød det så, og mægleren stod i stuen.

"God aften!"

Hans kone så træt op, og Ejnar løftede hovedet for at tage kending af humøret.

"Sidder du oppe endnu, Ejnar? Hvor tit skal jeg gentage, at børnene skal være i seng, når klokken er ni?"

Ejnar rejste sig stilfærdigt, lagde bogen bort og sagde "God nat!"

"Gå nu lidt stille, Ejnar, så du ikke vækker de andre to. Jeg skal nok komme ind til dig og sige god nat, når du er i seng," sagde hans moder.

Da Ejnar var gået, sad hun lidt stille og syede og spurgte så, uden at se op:

"Er det koldt ude?"

"Ja, vel er det koldt! – her er da for resten heller ikke for varmt."

Han stod og ruskede i kakkelovnsdøren.

"Ingen ting i – naturligvis! Man skulle sandelig tro, I var pattebørn og ikke fornuftige mennesker!"

"Synes du ikke, her er lunt? Du klagede jo i morges over den megen ildebrændsel, der gik med. Så – –"

"Å, du går og sover –"

Hun syede videre, uden at svare, mens han larmede med kulkassen.

"Har her været nogen? Er der breve?" spurgte han så, da han var færdig.

"Der ligger et inde på dit værelse."

"Hvorfra?"

"Her fra byen."

Han rodede lidt med ildrageren i kakkelovnen og gik så ind i værelset ved siden af. Døren imellem blev stående åben.

Et kvarterstid var der igen så stille i lejligheden, som før mægleren kom. Hans kone syede bestandig og så af og til hen mod den åbne dør. Med en træt bevægelse lagde hun så til sidst sytøjet til side, rejste sig og tog en bog fra sit skrivebord. Med den gik hun ind i hans værelse.

"Har du tid?"

"Hvad er der?"

"Husholdningsbogen."

"Vent lidt."

Mægleren sad og skrev uden på en konvolut. Da det var gjort, rakte han forretningsmæssigt hånden ud efter bogen.

"Kom her!"

"Jeg kan ikke få pengene til at slå til."

"Hvad for noget?"

"Ja, se selv!"

"Så er det sjuskeri. Vi er ikke sådan stillede, at vi kan skalte og valte med pengene, som vi gider."

"Jeg sparer så meget, jeg kan."

"Vi bruger alligevel for meget. Du må spare mere endnu."

"Jeg kan ikke. Jeg bryder min hjerne fra morgen til aften."

"Det skal du også."

"Men jeg bliver træt."

"Hvad skal *jeg* da sige?"

"Og det er dig aldrig til pas."

"Ja syng nu din yndlingsvise!"

Og mægleren gav sig til at blade i husholdningsbogen og til at tælle efter, mens hans kone langsomt gik ind i dagligstuen og lagde de fire snipper af bordtæppet op på bordet, som hun plejede at gøre hver aften, før hun gik i seng. Så havde pigen det så meget nemmere næste morgen, når hun skulle feje. Derefter lagde hun sit sytøj sammen og satte sig hen ved sit skrivebord og støttede hagen i begge sine hænder.

Lidt efter kom mægleren ind til hende.

"Se så, nu er bogen i orden. Men spare mere endnu må vi – Herregud! lad nu det evige græderi fare. Vi skal jo igennem. Vi

har hidtil klaret os, hvorfor skulle så Vorherre slå sin hånd af os nu? Hvad tror du, der blev af os, hvis *jeg* tog det på samme måde som du! Vi kommer nok igennem. Men vi må trælle i fællesskab. – Nå, lad os nu komme i seng!"

Og mægleren stod lidt og rettede på et skilderi, der hang skævt. Så gik han.

Men hans kone sad længe endnu med hagen støttet i hænderne.

Så rejste også hun sig og gik ind og kyssede ethvert af børnene. De sov så sødt; Ejnar drømte om Ingemanns riddere og om, hvor højt den unge kong Erik elskede sin fagre dronning.

Men da moderen havde lagt tæppet tættere sammen om den mindste, der altid var slem til at sprælle af sig, og gik ud af barnekammeret, måtte hun gentage for sig selv:

"Ja – trælle i fællesskab!"

En digter

Morgenbladet (København), 31. oktober 1885.

Professoren var lige kommet op. Klokken var halv ti. Solen skinnede langt ind i det lille pyntelige arbejdsværelse med det lune gulvtæppe, de kokette små møbler og de tykke matbrune gardiner. Kakkelovnsdøren stod åben, og gløderne lå rødgule og skinnede varme ud. Solen faldt i en lang, tæt stribe, tværs over gulvtæppet og op ad en af reolerne; den lyste så blidt og lå så lunt og kælent, som om den for alt i verden ikke ville jages ud igen, ud i den kolde oktobermorgens klamme tåge, som den nylig med møje var brudt igennem. Den stred ivrigt, den skinnende sol, for at komme ind i det lune værelse; gardinerne så ud, som om de var overstrøede med tindrende guldkorn.

Henne ved vinduet stod professoren og rensede sine fine, velplejede negle og så imellem ud på vejen, hvor solen kæmpede med tågen. Træerne var våde og havde dråber på grenene, og vejen selv lå opblødt med hjulsporene halvt gemte under de nedfaldne blade. Det lød blødt og tungt, når en vogn langsomt kørte forbi dernede, og den trevne sjappen af en drift køer, der kom trækkende, døde hen og blev borte; brølede en af dem, kom det dumpt og dæmpet i den disede luft.

Da professoren var færdig med neglene, stak han den venstre hånd i lommen på de vide, lysegrå benklæder og lod den højre lege med urkæden. En spurv hoppede om i træet udenfor vinduet og rev dråber ned. Han stod og så på den og fulgte den med øjnene, da den fløj over vejen, over i haven lige overfor, hvor buskene stod og strakte de nøgne grene op mellem

træerne og træerne deres mod himlen, som om de bad for det faldne løv.

"En mageløs morgen! så blid og blød og fint vemodig! Efteråret har dog sine smukke dage, sine meget smukke dage!"

Og mens den spinkle hånd strøg gennem det tynde, hvide hår og et let suk løftede det nystrøgne skjortebryst, vendte professoren sig langsomt om, bort fra vinduet.

Dér lå stuen, hans hyggelige, lune arbejdsværelse med solskinnet på gulvtæppet og glødeskæret fra kakkelovnen. Og på den gamle digters ansigt gled et smil frem, lyst og varmt som solskinnet og glødeskæret.

Smilet stod der, mens han hvilende i gangen spadserede frem og tilbage foran de store reoler med de lange rækker forgyldte bogrygge, og da han rettede ved et maleri, som han syntes hang skævt, og det stod der, da han til sidst satte sig i den polstrede lænestol henne i hjørnet mellem de smagfuldt opstillede planter.

Han befandt sig så usigeligt vel i dag.

Herregud! når han tænkte på sin barndom! på det fattige hjem! på den barbenede skorstensfejerdreng, der nær var blevet kvalt i skorstenen, da soden faldt ned over ham. Han kunne endnu så tydeligt høre mester, der var en lybecker, gå inde på loftet og råbe Nik'lai! Nik'lai! Og så den lussing, han fik, da mester havde hugget hul på skorstenen og halet ham ud! Herregud ja!

Men det var ikke værdt at tænke på det nu; disse minder; han fik jo bare tårer i øjnene, og lægen havde jo forbudt ham at beskæftige sig med alt, hvad der kunne gribe.

Om han læste morgenaviserne! De lå på det lille bord ved siden af lænestolen.

Lægen havde rigtignok sagt, at han helst måtte lade være! han skulle bare vegetere.

Men han læste jo ikke de politiske artikler, og i dag befandt han sig særligt vel.

Som nu her; stod ikke der en anmeldelse af hans gode vens sidste bog? den måtte han da virkelig se!

Og professoren slog resolut det højre ben over det venstre, foldede avisen ud og satte sig lidt på skrå i stolen for lysets skyld.

Nej, han gad alligevel ikke!

Jo, vent! der stod hans navn nede! Han måtte dog se, hvad det kunne være.

Og mens han læste, var der ganske stille i stuen. Solen havde flyttet sig ganske lidt på gulvtæppet og var blevet mattere, for tågen udenfor bredte sig.

Professoren læste meget opmærksomt, og da han var færdig, rejste han sig og gav sig til at vandre op og ned af gulvet, ikke hvilende som før, men rastløst og uroligt. Hænderne holdt han på ryggen og slog uophørligt med bagsiden af den ene mod den andens inderflade.

Så standsede han på én gang foran en af reolerne og stod længe og betragtede tre små digtsamlinger i pragtbind.

Det var hans egne.

Hm! dårligdom! dejlige vers, uden indhold! Var det ikke sådan, der stod i avisen? Jo det var! En fyrværkerisol, en dårlig fyrværkerisol, der havde svinget et par omgange og aldrig var kommet længere! Gennem en revne i skyerne havde han set en

myg og straks troede han hele verden for sig! Hm! Ja det stod der!

Troede lægen måske, at han lod sig afficere?

Lad dem skrive!

Formodentlig en af vore unge journalister! en grøn hvalp!

Ingen personlighed! lyriske ord!

Ingen personlighed bag tre digtsamlinger!

Hm!

Og den gamle professor tog igen fat på sin urolige vandring. Fra vinduet og til kakkelovnen og fra kakkelovnen til vinduet; lidt trommen på ruden; lidt bladen i en bog; en indgående undersøgelse af et kobberstik af Bonaparte, der hang ved vinduet; og så atter vandren.

Til sidst satte han sig ved sit skrivebord. Han følte sig på én gang så underlig forfjamsket. Der blev så tomt om ham. Stuen havde mistet sin hygge.

Ingen personlighed! lyriske ord! at verden lå over ham og skreg, at han skulle løfte den op og vise sine kræfter. Men han havde ingen kræfter, han kunne ikke. Verden lå der og kvalte ham med sit krav.

Da han løftede hovedet, faldt hans øje på hans hustrus portræt, der hang over skrivebordet. Han blev ved at se på det, længe og stille. Han følte, hvorledes roen vendte tilbage, blødt som tågen, der svøbte sig om de afbladede træer.

Hun!

Portrættet var fra hendes unge dage, lyst og smilende. Han vidste, at det var *hans* kærlighed, *hans* løfter, der lå bag ved dette smil.

Og nu, den dag i dag!

Den gamle professor rystede på hovedet og holdt hånden ud for sig som for at afværge noget.

Han havde aldrig før set, at dette portræt så så lyst og lykkeligt ud. Hvorfor så han det først nu?

Men han kunne ikke få øjnene fra det; han måtte se på det.

Det smil! Det lykkelige smil!

Ja, hvor var det nu? hvor var hans løfter?

Det hjalp ikke, at han igen bekymret rystede på hovedet og slog afværgende ud med hånden. Han vidste godt, at det var ham selv, der havde fået det til at visne, linje for linje. Han følte sin egen vrede, sin egen grænseløse anger, som han havde følt den hundrede gange før.

Den jagende uro kom igen. Tomheden lå med centnervægt over ham. Og nervøs, som han var, sank han til sidst sammen og græd.

Men gråden varede ikke ret længe. De fine fingre strøg hen over ansigtet, håret blev rystet tilbage, og den gamle digter rejste sig rask op fra stolen og kyssede portrættet.

Så gik han op og ned ad gulvet et par gange, let og kvikt. Et lyst smil stod om de små glimrende øjne. Han så ikke, at tågen udenfor havde bredt sig ned over vejen, eller at gløderne i kakkelovnen skinnede dobbelt, nu solen var borte.

Lidt efter sad han igen ved skrivebordet og skrev.

Det var hendes tilgivelse, han bad om i klingende rytmer og rim, sin egen brøde, han udmalede. Roser ville han strø på alle de sår, han havde slået, bringe hende hendes smil tilbage, gøre hende ung.

Og han kyssede atter portrættet fra de unge dage og skrev så videre. Han havde en glimrende linje om den genfødte

kærligheds duftende, svalende dug. Kun slutningsverset var tilbage.

Han var så optaget, at han slet ikke mærkede, at døren sagte blev åbnet, og at hans hustru ganske varsomt listede sig ind i stuen.

"Frokosten, lille Nikolai!"

Den gamle digter hørte intet; han skrev.

"Frokosten, lille Nikolai! Herregud! arbejder du nu? Lægen har jo sagt – –"

"Så! skal jeg nu forstyrres igen!" Pennen fo'r hen ad skrivebordet. "Altid på tværs! Lad mig dog have mine morgentimer i fred! Må jeg ikke være alene på mit eget værelse?"

"Men frokosten er færdig."

Det kom så ængsteligt stille.

"Å frokosten! Frokosten!"

Han rejste sig vredt op. Hans hustru gik, lydløst som hun var kommet.

Bare den sidste linje, bare et rim manglede han. Men alt det han trommede på vindueskarmen og strøg sig igennem håret hjalp intet. Han kunne ikke finde ordet, det var ham komplet umuligt. Nu var han en gang blevet afbrudt.

Nede på vejen gik en dreng og sparkede i de nedfaldne blade, så de raslede. Professoren så efter ham, så langt han kunne øjne ham for tågen, og trommede så videre.

Så lod han på én gang knoerne falde mod karmen med et let slag som en slutningsakkord, rystede håret tilbage og gjorde kort omkring.

Han kunne lige så godt gå ind og spise frokost.

En karnevalsskitse

Morgenbladet (København), 9. marts 1886.

Anna var femten år, og Anna var forelsket. Svend hed han, Povlsen til efternavn. Han boede omme i Vingårdsstræde og skulle være student til næste sommer. Mage til Svend Povlsen kendte Anna ikke.

Sagen var naturligvis en hemmelighed. Der var kun én foruden Anna, der kendte den, og det var Svends søster, Mathilde. Hun havde selv fortalt Mathilde hele historien en søndag formiddag ude på Langelinje og straks efter fortrudt det.

For resten havde de leget sammen alle tre, fra de var små.

Og at Svend på sin side elskede *hende*, det tvivlede Anna ikke et øjeblik på dagen om. Ikke at de havde talt til hinanden om noget som helst! De talte overhovedet næsten slet ikke sammen, når de mødtes. Hun kunne i reglen aldrig få et ord frem, og han havde altid været meget stille. Helst sad de hver i sin ende af stuen og så på hinanden og blev røde. Tosset var det, men det gik altid nøjagtig på samme vis.

Men var Anna alene og Svend langt borte, kunne hun i al stilhed gå omkring og passiare med ham i det uendelige. Så fortalte hun ham løst og fast og spurgte om alt muligt og lod, som om hun fik svar. Det var især, når hun vaskede thetøjet af om morgenen, eller når hun om aftenen lå i sin seng og skulle falde i søvn. Der var en hel lille verden, hvor Svend og hun spadserede alene omkring, og den verden var deres egen; hun kendte den ud og ind.

Og nu havde Anna fået en indbydelse til et karneval, et lille privat et, hun og hendes broder.

Anna havde kun været på to baller og ikke haft sit balkort fuldt på noget af dem. Alligevel havde hun aldrig kedet sig det ringeste. Det var nok frygtelig morsomt at danse, men det kunne virkelig være lige så morsomt en gang imellem at få lov til at sidde og se på alle de andre, på alle de dejlige dragter og alt det meget lys. Og så slap man da *så* længe for alle disse herrers dumme snak, som man somme tider slet ikke kunne forstå.

Men et karneval!

Anna var aldeles borte i henrykkelse. Hun havde gjort broderen de allerurimeligste spørgsmål, og altid var hun endt med, om han ikke troede, at et karneval var noget af det morsomste, der var til, og tyve gange om dagen havde han bandet på, at det var uhyre frydeligt og glubende grinagtigt.

Ikke i mange tider havde hun været så glad. Hun skulle være sigøjnerpige med røde ben.

Kun én sorg havde hun, og det var i begyndelsen en meget stor sorg.

Svend skulle ikke med.

Men efterhånden fik Anna denne sorg trøstet ihjel og pakket ned i en sværm af løfter. Hun skulle nok tænke på ham hele tiden og slet ikke danse med ret mange, bare gå omkring og høre på musikken og se på dragterne og tænke på ham. Og hun bad ham om forladelse de hundrede gange, når hun om morgenen vågnede og havde drømt om karnevallet i stedet for om ham. Hun græd sin hovedpude ganske våd en morgen, hun havde ligget og spekuleret en hel halv time igennem på, hvilke danse de mon ville spille, og hvor mange lysekroner der ville

være i salen. Han *måtte* ikke være vred på hende! han måtte ikke! det skulle han love! hun glædede sig jo så frygteligt! det var bare derfor.

Hvor det også var kedeligt, at han ikke skulle med! Mon han ikke alligevel kom? Det kunne dog være. Sæt, det kun var skalkeskjul for at overraske! Det lignede rigtignok ikke Svend, – men, sæt nu!

Og tilsidst troede Anna aldeles bestemt, at Svend alligevel kom, og så kunne hun tænke på karnevallet og ham på én gang.

Hvert stykke af dragten blev prøvet snese af gange foran det store spejl. Mathilde havde allerede set hende tre gange i den. Og om aftenen dansede hun rundt i sit lille, lune værelse på bare fødder og i natkjole, med det korte, højrøde liv på. Hun fandt selv, at de vide halværmer klædte hende aldeles mageløst.

Så kom endelig karnevallet.

Anna kunne slet ikke få dragten til at sidde ordentligt den aften, og hun syntes hele tiden, at der manglede noget. Da hun sad i vognen, ønskede hun bare, at hun måtte falde og knække halsen, eller at vognen måtte vælte, eller at Svend ville komme og hente hende og løbe sin vej med hende, langt bort.

De var imellem de første, der kom.

Den store sal stod ganske tom, og Anna vovede sig forsigtigt ind i den. Det var akkurat, som om hun ligefrem blev slugt af al dens glans; lyset i det store tomme rum tog hende, så hun næsten var angst for at blive borte i det. Men så samlede hun sig og gav sig til at se sig rigtigt om.

Der hang store spejle på alle pillerne, og hun så sig selv gentaget i dem alle sammen. Den ækle korte kjole! Hun fik sådan en grædefærdig lyst til at bøje knæene lidt.

Gulvet var meget glat, og man kunne glide ganske små ture. Anna prøvede forsigtigt et par gange. Så gjorde hun pludselig kort omkring og løb ud af salen.

Oppe i orkestret stod der én og tog overtrækket af en violoncel. Han havde lét ned til hende.

Men ude i gangen var der næsten helt fuldt, og så måtte Anna tilsidst ind i salen igen. Hun kunne slet ikke finde sin broder.

En spansk ridder og en tyrk stod lige udenfor døren. De så latterlige ud, fandt hun, og så lo hun under masken. Ridderen gjorde et buk og ville tage hendes hånd, men Anna rystede straks på hovedet og trak sig baglæns hen imod udgangen. Ridderen lo og blev stående og så på hende. Hun følte, at hun blev rødere og rødere. Men så blev ridderen borte, og der kom flere og flere ind.

Hvor var dog hendes broder, og hvor var – Svend? Hun *ville* nu finde Svend! Og så vovede hun sig omsider igen ud på gulvet.

Der kom et stort, grimt ladegårdslem hen imod hende og blev ved at trække bag efter hende. Hun fandt ham væmmelig og snoede sig bort. Så havde en skorstensfejer, der kom dansende, nær rendt hende omkuld med sin stige. Det var dog for galt; det var virkelig slet ikke morsomt! Hvor var dog også broderen denne? Hun begyndte ligefrem at blive ærgerlig. Og Svend! Hvorfor kom dog Svend ikke hen til hende? Bare hun ikke om lidt gav sig til at græde.

Anna satte sig på en sofa ved siden af en munk. Et par melankolske øjne så på hende og blev gemte igen bag kuttens opsmøgede hætte. Hun blev helt underlig. Sådanne øjne på et

karneval! Og så hendes eget humør! Det var i grunden til at le af.

Musikken begyndte.

Det gav et sæt i hende. Det brogede virvar kom i hurtigere og hurtigere bevægelse. Hun havde aldrig set noget lignende og blev ganske svimmel.

Et øjeblik efter hvirvlede hun rundt med den spanske ridder i en fejende galopade.

Han havde uden videre taget hende om livet; Anna forstod slet ikke, hvorledes det var gået til.

Men som han dansede!

Det var afsted igennem salen. Hun så spejlene stå blanke langs pillerne og lysekronerne blinke over hende. Og spejlene blev blankere og blankere, og lysekronernes blink splintredes i tindrende millioner, som hvirvlede og hvirvlede og sprang ind i spejlene og ud igen. Og uden om lysfaget og ind imellem det jog musikkens hidsende tonevirvar svimmel som hun selv.

Anna var ikke af gulvet den halve aften.

Så blev der endelig en pause, og hun søgte ind i et af sidekabinetterne for at hvile sig lidt.

Hun sad under en palme og viftede sig. Musikken lød ind til hende, dæmpet af afstanden. Hun var ganske alene derinde.

Hvor hun dog morede sig! Og denne spanske ridder! Hvem i alverden mon det kunne være? De kendte slet ikke hinanden, det var nu det allermorsomste. Men som han dansede!

Å – danse!

Hun måtte rejse sig og hen foran spejlet. Der stod hun så og gjorde dansetrin og kniksede og nejede.

Men henne i døren stod den spanske ridder og kyssede på fingeren ned imod hendes fødder.

Anna blev blussende rød og vidste hverken ud eller ind. Af lutter betuttelse blev hun stående og så på ham.

Han kom hen til hende.

Og før Anna vidste af det, havde han armen om hendes liv og pressede sin mund ned imod hendes blottede skulder.

Et øjeblik svimlede det for hende. Men så satte hun ham den venstre hånd for brystet og slog ham med viften over halsen. Det slag måtte gøre ondt, for Anna havde aldrig haft så mange kræfter.

Og lige som hun havde slået, fo'r hun ud af kabinettet.

Hun vidste ikke, hvor hun kom hen, bare afsted, midt ind imellem de dansende. Hun løb for noget forfærdeligt, der forfulgte hende? Var der da ingen, der ville hjælpe hende? Ikke en gang råbe kunne hun; hendes hals var som snøret sammen.

Hvor var dog hendes broder? Og Svend? Svend! Om Svend havde set det!

Henne i døren stod munken, som havde siddet ved siden af hende i sofaen.

Anna fo'r hen til ham og klyngede sig uden videre til hans arm.

Han så noget forbavset ned på den lille skælvende sigøjnerpige. Det var de samme rolige øjne. Han kunne mærke Annas arm ryste.

"Er De syg, frøken? Et glas vand?"

Hun svarede ikke, men lod sig lede af ham. Hun slap ikke hans arm.

Men på vejen fik hun øje på broderen. Og uden det mindste kniks løb hun fra munken og hen til ham.

"Jeg vil hjem!"

"Hvad går der af dig?"

"Jeg vil hjem!"

"Nu?"

"Hjem!"

Hun var lige ved at græde.

Broderen begreb, at der måtte være noget i vejen, men alt det han spurgte, fik han intet svar.

Idet de gik ud gennem salen, så hun den spanske ridder sidde ved et bord og spise is med en dame.

Og så kørte Anna hjem.

Da hun var kommet i seng, lå hun længe og græd, og da hun tilsidst faldt i søvn, drømte hun om Svend og munken, som begge to stod og sloges med den spanske ridder.

En silhouet

Horsens Folkeblad, 17. maj 1886.

Det var en lørdag eftermiddag sidst i september; klokken var akkurat fire.

Der var øde ud over marken bag ved Tivoli og opblødt af regn. Vandet stod i skinnende søer og grå pøle, og kragerne strøg over søerne og pølene, lavt og i kort flugt, til de fandt sig en tør tue. Et par spurve hoppede om hist og her og pillede sig og pjaskede; de vidste, at de netop var tålte af kragerne, hverken mer eller mindre. Så kom der en flok måger skrigende ind fra Kallebodstrand og slog ned over sølet, og væk måtte både krager og spurve; kragerne op i et par popler, som stod og dryssede de efterårsgule blade ned, eller ind i Tivoli, og spurvene Gud ved hvor hen.

Marken lå der i trist og gråt efterårslys, hjælpeløs og drivende af død væde.

Tåge og regn var det. Intet liv rørte sig, bare tågen, der løftede lidt på sig eller svøbte tættere ned, og så det skarpe dryp fra poplerne og telefontrådene, som gik oppe i tågen over marksølet.

Det var fattigt med folk ad den kant. Et par arbejdere, som var snavsede i forvejen. Og så en ældre mandsperson, en foroverbøjet, hostende størrelse med forknytte bevægelser og forsigtige skridt.

Han var drejet af fra gaden ovre ved Kvægtorvet og søgte nu bag om Tivoli over mod Filosofgangen. Det var skriver Olsen fra gasværket. Lange støvler havde han på, og hans benklæder var

ganske lidt opsmøgede. Paraplyen dryppede ned på hans runde ryg.

Forsigtig måtte han være for ikke at træde ud i pølene; men det gik upåklageligt. Han vidste altid at finde de tørre steder og der, hvor vandet stod lavest, for han kendte marken ud og ind. Gennem mange år havde han gået denne vej hver dag ved firetiden. Olsen holdt nu en gang ikke af at gøre forandringer.

Så arbejdede han sig da frem, træt i gangen.

Bag ved Tivoli standsede han lidt og så ind imellem de halvt afbladede træer, der stod skinnende blanke af væde. Det var blevet ham en vane, som han ikke kunne bryde med, dette lille blik ind i Tivoli. Han hentede sig altid en stemning ud der inde fra, en stemning, som han så bar hjem og gik i seng med om aftenen. I dag sukkede han. For træerne stod så trætte i tågen, og en krage sad og skreg over hovedet på ham fra toppen af en telefonstang. Og så gik han videre.

Ud over marken, mellem de skinnende søer og de grå pøle, med forsigtige skridt og paraplyen dryppende på den runde ryg, og ud over leret, hvor volden havde ligget. En skræmmet krage strøg til vejrs og fik Olsen til at standse et øjeblik og løfte hovedet. Men han så ingen ting, og så satte han i vej igen, ludende og varsomt, – man måtte se sig for, hvor man trådte, her – og var endelig i Filosofgangen.

Han stod lidt og stampede for at få leret af støvlerne og skråede så tværs over gaden og ind ad en lav dør i et gammeldags lille sted på tre etager og med små vinduer. Her boede Olsen oppe på kvisten.

På trappegangen uden for hans dør løb han på et kvindemenneske, som stod og bankede på. Han opdagede

hende ikke, før han skulle til at stikke nøglen i låsen.

"Nå! Er De endelig dér, hr. Olsen!"

"Hva'! – hva' behager? – hvem er det?"

"Det er Deres middagsmad!"

"Hva'! min middagsmad? – er klokken da blevet så mange? Jeg må have gået meget langsomt i dag, meget langsomt. Der er også så meget søle, jomfru! Efteråret, efteråret! – Herregud, ja! så klokken er virkelig blevet så mange!"

"De skulle såmæn også gå en anden vej, hr. Olsen. Der er da meget renere ad gaderne, ved jeg."

Olsen bare rystede på hovedet, langsomt og halvt for sig selv, som om han havde sine egne grunde, der ikke kom nogen ved. Han gik om og fandt de snavsede tallerkener fra i går frem og fik dem byttet.

"Hm! nå! grønkål? – ja, ja, jomfru!"

"Farvel, hr. Olsen! og velbekomme!"

Så spiste Olsen sin grønkål.

Hans lille stue var lun nok, men videre ordentlig var den ikke. Bordet var helt overflydt med gamle gule og klattede numre af *Folkets Avis* og nyere hvide. Oven over aviserne og ind imellem dem drev det med sorte papirsstumper. En gammel sofa med falmet betræk krøb sammen langs væggen, og henne i vinduet sejvisnede et par støvede efeuplanter. Oven på et lavt lille skab stod nogle mer eller mindre hele nipsgenstande i forvirret flok omkring et ur. Og så lugtede der over hele stuen af gammel, indegemt luft. Tarveligt var der.

Det var ikke, fordi Olsen svirede sine penge op. I den henseende var han så skikkelig som nogen. Eller at han røg dem

op. Han røg slet ikke. Nej, han havde sin ekstravagante side på helt andre områder. Olsen klippede silhuetter.

De hang på væggen i sort overflod. Frederik den Sjette, Kristian den Ottende, Frederik den Syvende, Kristian den Niende og kronprinsen; et par generaler; et par statuer; en hund; et par katte; et utal af portrætter; børn og Gud ved hvad. Alle var de på hvid karton og i forgyldte rammer. Det var jo netop ulykken, at Olsen altid, når han fik en silhuet færdig, fandt den mindst en forgyldt ramme værd. Men alle de rammer kostede penge, og der gik i reglen meget papir med, før en silhuet var til pas.

Da Olsen havde spist sin middagsmad, sindigt og slubrende, gemte han tallerknerne bort til den næste dag, og viskede en dråbe grønkål af bordet med sit frakkeskøde. Det dumpe grålys ude fra bar et trist halvmørke ind med sig; dødere og dødere lagde det sig ind over stuen, til Olsen, der længe havde stået henne ved vinduet og set ud i tågen, fandt det på tide at få lampen tændt. Den stod i krogen ved skabet. Kuplen var skåret for oven og glasset sort af gammel os. Alligevel lyste den ret godt op i det lille værelse, og de mange forgyldte rammer om de sorte silhuetter på den hvide karton gav skæret blankt igen.

Han havde trukket en stol frem og sad ved bordet og ledte imellem aviserne, til han endelig fandt en lille aflang, rød æske, som han meget varsomt strøg over låget med det højre ærme. Så åbnede han den og holdt den hen under lampen.

Der lå en guldnål i den og funklede og skinnede, og i nålehovedet sad der under glas en lille silhuet, et portræt. Olsen drejede æsken i forskellige retninger, så nålen efterhånden

havde haft lyset fra alle sider, og tog så et billede af kejseren af Rusland op af bordskuffen og holdt det hen ved siden af nålen.

Jo, det lignede udmærket, fortrinligt.

Billedet blev gemt igen, og et af kejserinden trukket frem i stedet. Og æsken blev lukket og sat ved foden af lampen.

Så gav han sig igen til at vende op og ned på avisbunken. Hele ti minutter blev han ved. Men han fandt ingen ting.

"Guds død og pine!" undslap det ham til sidst. Der var virkelig ikke andet end aviser og papirstumper.

Men i skuffen måske.

Jo, der stod den.

Og en lille aflang, rød æske, akkurat mage til den anden, blev taget op, strøget over låget med ærmet, åbnet og holdt op for lampen.

Det var kejserinden, der sad i den nål. Olsen måtte have låget af kejserens æske igen og holde dem begge to op ved siden af hinanden. Han så på dem og smilede, et smil, som stod over hele ansigtet og lyste ned over nålene.

Langt om længe fik han sig overtalt til at lukke for dem igen. Og begge æsker blev svøbt ind i silkepapir og sat hen i vindueskarmen.

Nu var det helt mørkt uden for. Gaslygterne havde en rødlig tågering uden om sig, og marken lige over for blev borte i det massive mørke.

Olsen gav sig til at gå op og ned ad gulvet, lidt fastere i sine bevægelser end da han søgte hjem over marken. I morgen den dag tog han til Fredensborg med nålene. Han havde ikke andet i sine tanker.

Og alligevel. Tænke på selve sagen, på audiensen, på at han skulle stå ansigt til ansigt med kejseren selv og høre hans stemme, turde han ikke. Ikke en af hans tanker vovede sig så langt. Alle sammen kredsede de uden om. De befandt sig f.eks. pludselig på gasværkskontoret. De grinebidere der ude skulle få at se! Fjas og løjer havde de altid haft, især når han klippede dem silhuetter; for så tosset var han somme tider. En gang havde de bragt ham et tykt blåt brev, hvori der lå en udnævnelse til kongelig hof-silhuetklipper. Løgn var det naturligvis, skammelig løgn; han var alligevel blevet så glad straks, og så stolt, akkurat lige så stolt, som han var i aften. Men bag efter! Nå, han tilgav dem af hjertens grund; de var unge mennesker, og unge mennesker kan ikke tænke langt. Nu kom jo også erstatningen, oprejsningen; oprejsning kom altid i denne verden, bare man kunne vente. Og han havde ventet, fra vinter til sommer og fra sommer til vinter; langt op i tresserne var han blevet imens. Ikke for det, gammel følte han sig i grunden slet ikke. Der var noget i skriver Olsen, årene ikke havde kunnet kue.

Det bankede ganske svagt på døren, men Olsen hørte ingen ting.

Om det nu kom i avisen. Hans navn. Hvad mon folk ville sige? Ja, han kendte jo rigtig nok ikke ret mange; men nogle var der da. Jomfruen, der bragte ham hans middagsmad f.eks. Hende kunne han for resten gerne for længe siden have vist nålene. Han havde været på nippet til det mange gange.

Nu bankede det igen.

Det var ikke frit for, at Olsen blev imponeret af sit eget "Kom ind!" For resten var det bare en tiggerdreng, som stod der ude.

Han fik femogtyve øre.

Og så kredsede Olsens tanker videre. Nogen bestemt orden kunne han ikke få dem til at gå efter. Men mange var de, og hver for sig bar de noget frem med sig, som Olsen ikke kunne give form; han turde ligefrem ikke. Det fik stå indtil videre i det glanshav, det stod i. For glans var der om det.

Da han gik i seng den aften, havde han for længst glemt marken og kragen og Tivoli og hele det triste efterår der uden for.

Men han faldt ikke i søvn, før han havde set på nålen en gang til.

– – – Dagen efter, da han rejste til Fredensborg, øsregnede det. Olsen kunne ikke se ud af kupevindvet for bare regn. Indvendig var ruden dugget, og udvendig løb vandet ned af den i lange, våde striber. Men det gjorde i og for sig heller ikke noget, for Olsen var alt andet end i stand til at nyde naturen. En gang imellem sad han ganske vist og gned ihærdigt på ruden med remmen, eller han stirrede stift ud på regnen. Men mange tanker forbandt han ikke dermed. Og da herren lige over for ham spurgte, om det regnede endnu, svarede han slet ikke, men bare flyttede på paraplyen, så den kom fra venstre over højre side af ham. Så var den konversation afskåret.

Olsen var slet ikke rigtig vel. Kjolen generede ham. Det hvide halstørklæde var vist blevet vådt.

Der var også så meget at tænke på.

Lå mon nålen f.eks. rigtig sikkert i den højre lomme? Jo. Men alligevel; om han flyttede dem op i brystlommen; der var de dog sikrere endnu. Eller ind i kjolelommen. Nej, de måtte hellere

blive nede i frakkelommen, dér kunne han holde på dem, og det var dog det sikreste.

Da toget holdt ved Fredensborg, sad Olsen og ønskede, at kejseren slet ikke ville give audiens, men at kejserinden ville tage imod ham, en udsigt, som beroligede ham lidt.

Og da han fik øje på slottet var han aller helst vendt om med det samme; det var helt uvilkårligt, at han blev ved at gå videre. Regnen strømmede stadig væk ned, men Olsen mærkede hverken noget til den eller til det våde græs, der stod ved grøftekanten og sølede hans støvler over, når han somme tider kom til at træde i det.

Det var først, da han stod uden for slottet og talte med en gammel tyk lakaj, at han vågnede rigtigt igen.

"Ingen audiens! Gi'er kejseren ingen audiens?"

"Nej. Ikke i dag allenfals."

Nu fik Olsen sine tanker på gled igen. Det var nær ved, at han havde sagt Gudskelov til det svar.

"Men kejserinden da?"

Om hun nu heller ikke gav audiens! Han syntes ikke rigtig, at han sådan uden videre kunne være bekendt at håbe det, og så stjal han sig dertil.

Lakajen blev gnaven. Kejserinden var jo i København; om han ikke havde læst det i aviserne?

Nej – jo – det vil sige – jo, det havde han nok, men – – –

Nå.

Ja, men – – –

Man kunne ikke stå der en halv dag og blive gennemblødt.

Olsen vidste hverken ud eller ind. Han havde hånden nede i lommen og stod og holdt på æskerne.

Var der da slet ingen hjemme?

Hjemme! – jo, hvad ville han?

Han havde noget.

En ansøgning?

Hvad for noget! – troede han måske … Nej, et par nåle.

Ja, det kunne jo være, at grevinde Maag ville tage imod dem.

Og så kom Olsen op til grevinden, som lovede at tage sig af hans gave og bringe den videre. Og Olsen kom ned igen og ud af slottet.

Regnen var hørt op, og der var noget til, før han skulle køre tilbage til København. Han ville se sig lidt om, spadsere lidt og komme i ro igen; han var jo halvt svimmel.

Langt omkring kunne der imidlertid ikke være tale om at vove sig, så lidt kendt som han var på stedet. Men et lille svip ind under træerne. Han måtte bare få ro til at tænke lidt over alt det, der var sket. For nu var det jo sket. Nu ville resten gå af sig selv. Godt var det, at hverken kejseren eller kejserinden tog imod ham, mente Olsen i førstningen; men lidt efter lidt dukkede der en lille fortrydelig forestilling op hos ham, om at det nok egentlig ikke var så godt endda. Ikke fordi han tvivlede på grevinde Maag. Nej, men han havde nu glædet sig så svært til at fortælle forskellige mennesker om denne kejservisit, blandt andet havde han allerede mange gange lét ved tanken om den forbavselse, jomfruen med middagsmaden ville vise, når han fortalte hende om den. Og nu! Alligevel, det aller mærkværdigste var dog, at det, der var sket, var sket, at det virkelig var overstået alt sammen. Olsens tanker kom altid tilbage til dette punkt.

Naturligvis gik han vild under alle disse tanker og blev våd om fødderne. Men en gammel kone hjalp ham til rette med vejen, og han nåede stationen i god tid.

Der nede på perronen stod den gamle, tykke lakaj. Olsen sad i kupeen og så på ham hele tiden, mens toget holdt. Han havde ham i profil.

Så kørte Olsen ind igen til København. Ud over det våde landskab lagde det stille gråvejr en kølig ro, som hjalp ham tilbage, lidt efter lidt, i hans satte dagligdagshumør.

Det var ikke fri for, at han savnede de to nåle med silhuetterne, da han endelig sad der hjemme på kvisten. Han havde gerne set lidt på dem en gang endnu.

Efteråret bredte sig mere og mere der inde i Tivoli. Nu kunne Olsen se imellem træerne helt over til møllen, der lå på den lille voldrest.

Kejseren var rejst for otte dage siden. Men om sine nåle havde Olsen ingen ting hørt. Han forstod slet ikke, hvorledes det hang sammen; noget galt måtte der være. Og så blev han mere kroget endnu af at gå om og spekulere og mere forknyt i sine bevægelser.

Han var lige kommet hjem fra kontoret og havde spist sin middagsmad. Den tomme tallerken stod foran ham på bordet. Lige over for ham hang væggen fuld af silhuetterne på det hvide karton i de forgyldte kammer. Det var dem, han sad og så på. Duede de ikke; var de ingen ting værd; makværk? Duede han ikke? havde han bare været skriver hele sit liv igennem og slet ikke andet?

Det bankede.

Denne gang hørte Olsen det straks.

Ude på gangen stod den gamle, tykke, rødkjolede lakaj.

"Er det hr. skriver Olsen?"

"Ja, det er mig."

"Værseartig! Fra grevinde Maag. Farvel!"

Olsen fangede et glimt af hans profil, da han gik. Og så glemte han at lukke døren efter ham.

Dér stod han midt i værelset med sin egen pakke i hånden, sin egen pakke, uåbnet som han havde leveret grevinden den. Og lakajen havde slet intet bud haft til ham; ikke et ord; ikke en forklaring!

Havde hun da helt glemt at aflevere den?

Han lagde pakken hen i vinduet; han ville ikke åbne den.

Altså dog – bare skriver!

Olsen rettede ryggen og slog hovedet tilbage.

Så gik han hen imod bordskuffen, åbnede den resolut, tog en silhuet op og gav sig til at klippe lidt omkring munden på den og rette på næsens krumning.

Der lå så, fiks og færdig, – den gamle tykke lakaj.

Nej – Olsen var ikke bare skriver.

Fra Jæderen

Dagbladet *Politiken*, 13. september 1886.

En halv snes mil lang og et par bred trækker Jæderen sit flade kystland mellem Stavanger og Ekersund.

Lyngbrun og træbar glider den op af havet. Der er nøgent ind over den, nøgent som over havet, der går langs den; i vippende let bølgegang, når solen skinner og det er stille; med styrtesø og brænding, når det stormer; altid i dønning.

Mågerne sidder i hvilende flokke på strandsandet. blot et par jævne slag til vejrs, og de ser ned langs den hele Jæder og tværs ind over den. og de sidder der tit. Vestenvinden tvinger dem i land, når den kommer ude fra søen med sit forrevne skyvirvar og trækker flyvende belysning hen over kysten.

Så jager solen i skyggeløs stirren over lyng og marker og gør dobbelt fladt, hvor den falder; og dobbelt nøgent bliver der dér, hvor skyggen grå-gold kommer efter.

I lave, langstrakte bakkebølger ligger Jæderen. Mellem den brune lyng skinner de lysegrønne markstumper frem og et hus løfter sit teglrøde tag op over ødet. men der er fattigt langt mellem Jæderens huse. Omme bag dem, i læ, gemmer sig en gran eller to. De graner rækker sjældent vidt; de bliver små alle deres dage. For vestenvinden ved at finde dem. Der er ikke den plet på Jæderen, hvor ikke vestenvinden ved vej.

Det er et stykke Vestjylland, skudt op her for næsen af Norge. Blot med den forskel, at Jylland gør bestemt front mod havet og planter sine klitter imod det, mens Jæderen glider flad og lavbakket op, med havet i ryggen, og klamrer sig til fjeldene, der

ligger derinde bag den med blå soldis om de kløftede kamme, i lange vigende rækker; eller tunge og træge, med regn over sig, som noget massivt gråt, der vil jage den tilbage i havet.

En mils vej ude på Jæderen, så tæt ved søen, at saltstænkene sidder på vinduerne, ligger Sole kirke. Og så højt, at den bag sig har den lyngbrune og markgrønne Jæder i hele dens bakkede bredde med fjeldene i dis helt inde. Det er den gamle Sole kirke. Den ny har fået sig en forsigtigere plads lidt længere borte. Og den gamle er ikke kirke længere. Den er atelier. En maler har købt den. Marinemaler Bennetter.

Det var koldt og råt vejr, den dag jeg kørte ud til Sole. Blæsten trak hårdt og stødvis ind fra søen. Dagen i forvejen havde det stået på med storm, som nu var ved at lægge sig. Inde på lyngbakkerne skubbede fårene sig sammen under de store stene, og vinden sled i skørterne på pigerne, der var ude ved høet.

Det var ikke den Jæder, der fik Else til at åbne et par knapper i kjolen, da hun på "en godvejrsdag i slutten af august" kørte med mam Späckbom ud til konsul Withs teglværk [Note 1)]. Det var den, der i gamle dage lå gold og død hen og hørte mågerne skrige om vragene efter det sidste vejr.

Vinden gik endnu tungt inde mellem bakkerne, og ude ved den gamle kirke stod flagstangen og svingede og svajede. Kun blomsterne havde læ inde under den lave kirkegårdsmur på den lille fællesgrav, hvor Bennetter har samlet alle de gamle graves ben, før han gjorde kirkegården til sin have.

Jeg traf ikke Bennetter selv. Hans hustru derimod, en fransk dame.

Igennem et drivhus, ført op imod den søndre kirkemur, blev jeg vist ind i selve skibet, i Bennetters atelier. Langs væggene, hvor kirkestolene havde skudt sig ud over gulvet, række bag række, i afmålt højtidelighed som ordene i et ritual, lavede gamle udskårne skabe fra forrige og for-forrige århundrede, med skitsegemte staffelier mellem sig, en hedensk hurlumhej. Og et klaver stod henne i en krog og lo med sine hvide taster. Selve væggene, som før havde løftet sig i simpel, hvidkalket andagt, gemte andagten og kalken bag store, tunge søstykker og farvekåde dalpartier. Og på begge sider af vindvet, hvor lyset bredt og roligt faldt ind, stivede to greltmalede træfigurer sig af mod væggen. Det var Moses og Josva, som stod og skar grimasser til hinanden. Over det hele lå det kolde atelierlys som stift måneskin over en Valpurgisnat. Kun krogen ved væggen ind til koret fik lidt skygge over sig. Dér bredte en tung egetræs-reol sig med Voltaires samlede skrifter i tætte geledder hen over hylderne.

Fra atelieret, fra kirkens skib, kom vi ind i koret, i Bennetters spisestue. Der var halvmørkt derinde. Stuen fik alt sit lys fra et gammelt korvindve anbragt højt oppe i den tykke mur. En skitse til en altertavle, Bennetter havde malet på bestilling fra en kirke et sted ovre i Amerika, hang derinde. Og spisebordet bredte sig dér, hvor Soles bønder havde fået deres synder forladte.

Så kom vi ovenpå.

Der lå sovekamret over koret, og på begge sider af en kort, mørk gang, der førte lidt ind over skibet, et par gæsteværelser. Den mørke gang endte i en skydedør. Fruen trak den tilside, og vi stod i familiens "salon".

Et stort, hvidvægget værelse ovenover skibet. Gennem et vindve i kirkegavlen kastede den solflimrende sø sit skinnende skær ind mod de hvide vægge og fyldte værelset med et lys, som stod blændende mod mørket i den korte gang. Søen bredte sig der nedenfor vinduet, med et par brændingvåde skær inde ved stranden, i glitrende nøgenhed ud mod horisonten. Man så søen før man så værelset; straks døren gled til side.

Der var en altan udenfor imod syd. En glasdør førte ud til den. Men døren var farlig at åbne. Vinden er så stærk her. Derfor var der anbragt et helt snoreværk med trisser og små taljer fra døren ind i værelset.

Og man hørte søen derop. Den tier aldrig. Det er deres eneste selskab, sagde fruen, denne evige kogen dernede, som dræber mere end det dødeste stille.

Sole Kirke er Bennetters stolthed. Intet under. Den er et genialt lille kunstværk.

Da jeg sagde farvel, fik jeg et sidste glimt af atelieret ude fra drivhuset. Moses og Josva stod derinde med paletter og pensler op om benene, Moses med sine to tavler, Josva med en malerstok. Begge skar de deres grimasser inde i det gamle kirkerum.

Jeg var igen ude på Jæderen. Blæsten trak skyerne ind over den og rev store solhuller imellem dem, så skygge og lys jog om hinanden langt ind imellem fjeldene, der lå tunge i dis, som om de ville gøre alvor af det og få Jæderen med dens træbare lyngbakker og lyse markstumper gennet ud i havet igen. Det var den belysning, med fine, kælende solstrøg og tunge, slørende skygger, der minder om sproget hos Kielland, digteren, som ikke kan undvære Jæderen.

Fra Samsø

Dagbladet *Politiken*, 29. august 1887.

23. aug. –87.

Samsø – man har lært det navn engang i en ramse. Læsø, Anholt, Hesselø osv., akkurat som amnis, axis, callis, canalis. Amnis betød en flod, vidste man, og Samsø lå i Kattegat. Så gik ramsen kødets og al ramsers gang, og man lod Samsø ligge, hvor den lå. Hvem kommer i Kattegat til daglig brug.

Eller kom man der, en sjælden gang, stod disse øer og spærrede og tvang én uden om. Man mønstrede dem i kikkerten og gav dem knubbede ord; talte om fyldekalk for geografierne; små stumper Sibirien.

Indtil nu. For nu er Samsø noget nær et badested.

Nøgent er der; langs kysten i alle tilfælde. Man ser det straks langt ude i søen. Denne landlinje af trevent løftede banker, sejt udtværet og brungrøn som af tyndt græs, med et par fattige møller, hvor landet kommer højest. Man gider næsten ikke se derind; man stirrer gennem kikkerten på Vejerø, der står på havet som en formløs dis i nord, eller over mod Refsnæs, der lempeligt skyder sine tunge banker frem fra horisonten. Og man er mærkelig tilsinds, når men fra damperen ror ind i Brundby-Ballens havn, ind mellem molerne, der arme og ængstelige vader ud i søen, et sted så nær hinanden, at man knap kan få åretag.

Men så er det også overstået. For næppe er man ved slæbestedet, før man har fat i en kant af livet på øen. Man kommer op mellem en flok samsinger, fiskere fra stedet og

bønder længere inde fra. Fiskerne sidder skrutryggede på nogle gamle tønder, og bønderne, som er kommet ned for at hente varer, sælge får eller få sig en stille passiar, står og driver op ad en stabel tømmer eller hænger over vognene. Et øjeblik bliver alt et sammensurium af bønder og fiskere, kasser, kufferter, landsatte dampskibspassagerer, fårebræg og urolige kobrøl. Så skærer det skarpt med vognhjul i strandgruset. En bonde kører; en til. Det begynder at tømme. Fiskerne slentrer af. Og mens damperen letter derude og går videre i ruten, bliver der tomt om slæbestedet. Toldkontorets flagstang strækker en lang, tynd skygge over mod tømmerstablen, tværs over gruset; og den gamle, kantede havnefogedkrop skubber til en ende tov og driver af i slæbende træskogang.

Der er ikke noget at gøre; nu er man der. Så kan man stirre så længe man vil ud over søen, der gaber vidt med åben horisont, flad og blå og bred som et stykke nøgen himmel.

Men det var badestedet.

Jo – der står jo et grønmalet hus lidt oppe ad stranden og sopper på stolper lige udenfor havstokken. Noget skørt ser det ud. "Et par gange hver sommer må vi ud og tage imod det," siger købmand Rasmussen, som ejer etablissementet, "det lider ikke sø, skal jeg sige Dem; så kommer det ind. Men til daglig brug – gubevars – De vil opholde Dem i det hus dag og nat – frisk luft og vand som midt i Vesterhavet."

Man følger hr. Rasmussen ind i en net gammel bondegård.

"Ja det er hotellet. Og badegæsterne. Må jeg præsentere. Hr. – – –"

Osv.

Badegæster er badegæster. Tag dem så på Bornholm, på Kullen, på Samsø eller hvor man vil.

Det var noget fra øen selv, noget om denne stump Sibirien.

For det første – der er ikke spor af Sibirien. Havet er nøgent og kysten er nøgen, som man så det ude fra havet; træer er der ikke mange af. Men brinken kaster skygge over de hede rullesten, og oppe på brinkkammen vipper det tæt med aks. Kommer vinden inde fra øen, kan man ligge der på stranden og lugte kløveren og sæden oppe på markerne. Det gror bag én, ved man. Stilheden er fed og frodig.

For det andet – det er mageløst at være fri for skov. Som om et dansk landskab absolut skal stille med en skov for at gælde. Nej dette nøgne, dette godmodigt rundede, sejt udtværede er det danske landskab. Det er de fattige marklærker, der hører billedet til, oppe under en horisontvid himmel over skyggeløse, brede jorde og uendelige grå veje, og så de pibende viber, og kragerne, der er træge og tunge som regnvejr. Dette med skovene er en sær idé.

Og samsingerne selv. Det er, som om man mærker på dem, at de har langt til bøgeskyggerne, til de lukkende dyssende skygger. Der er over dem noget åbent, bredt, fritvoksende. De taler gerne, kryber aldrig mistroiske ind i sig selv, som mange af vore bønder, eller bliver forsigtigt stående med sløv, nysgerrig spørgen ud. Deres egne forhold gemmer de ikke over; fæsteafgiften kan være svær, men aldrig fortæller de for at jamre; sindigt og roligt kommer det altsammen, deres stemme, deres dialekt. Og de har smilet i baghånden, smilet over al deres landøkonomiske elendighed, et af disse smil, som vejer for hundrede knyttede næver. Da er ikke sentimentale. De har

også bare én større skov på hele øen, og den ejer heldigvis greven. Jyder regner de sig nærmest for, men de har fynboernes liv.

Der er bare det mærkelige ved dem, at bliver man nede ved kysten, i handelsflækken Ballen, får man ikke let fat på dem. De søger blot derned det par gange om ugen, damperen kommer, og forsvinder med den. De skyder ned mod kysten som en levende kile, larmer et par timers tid dernede og er borte igen. Det er, som om de veg kysten i sær angst. Man må søge dem op inde i de lune dale midt på øen, hvor man intet ser til havet, til nød en smal blå stribe i en bakkeåbning.

Derinde bag bakkerne med de stive møller, der står som vagtposter og stirrer ned over markerne, ned mod stranden, kommer man pludselig bag på dette kystvegne liv. I de hule dale har samsingerne bygget deres landsbyer, en på halvtreds gårde og to hundrede huse, de mindste på tyve gårde og halvhundrede huse. Brundby, Permelille, Tranebjerg og Nordby. De ligger om store, tunge kirker. Samsingerne er stærkt religiøse. Al deres liv kan svides bort under en sej, surmulende religiøsitets samum [Note 2)]. Så kommer der noget overgemt frem hos dem, noget som støvluft fra et museum. Og man mærker øen og det sene samkvem.

Der ligger en øde holm inde under Samsø, en enkelt, høj stejltoppet banke, Hjortholmen kaldes den. Den bar i sin tid en sørøverrede. Nu huser den måger og terner. Luften om den er lutter fugleskrig. Der kommer sjældent folk der. Stedet har noget over sig som af en ond samvittigheds lurende skræk. Mågerne skriger afsted lavt langs stranden i hvileløs flugt. Ellers er ødet tungt og rugende; dette øde, som fra Hjortholmen

lister Samsø rundt og jager livet ind midt på øen i de lukkende dale og tvinger samsingerne ind om alteret i de kalkede kirker.

Men Samsø bliver badested. Der kommer liv langs den nøgne kyst, hvor ternerne lyner hvidt i solflimren over den knastørre tang. En skønne dag kan det grønne badehus roligt gå på land og blive der; et større må ud. Den dag har Samsø mistet sit Hjortholm – og helt fået *vore* vågnende dage i stedet.

Ingeborg Stuckenberg: Badegæster

Kjøbenhavns Børs-Tidende, 31.december 1889 – 8. januar 1890.

Der var dans i ungskoven oppe på "berget".

Midt i skoven lå dansepladsen lys og bred i den tiltagende skumring, med solnedgangen borte i horisonten bag birkenes lette, slanke stammer.

Henne ved stenten til pladsen stod et par småfyre og skreg på en hund, der kørte rundt i det visne løv og hvirvlede det i en sky af støv op efter sig, og inden for stenten i græsset sad en gruppe ældre kvindfolk og iagttog de dansende og havde tilsyn med nogle småbørn, som legede tagfat om en ølvogn, der holdt fraspændt under træerne; mandfolkene havde lejret sig om vognen, syngende og højrøstede.

Violinens vibrerende strøg druknede i en summen af stemmer, latter og skuren af gruset under de dansendes fødder – og hvinede så pludselig op i en falsk diskant med hurtigere tempo, der jog dansen i fart til et vildt, støjende kaos.

På pladsen et stykke fra de dansende lå et par lave sten stablede ovenpå hinanden, med et rækværk om og en bænk øverst oppe.

På bænken sad en ældre dame med opslået parasol for aftenvinden og en ung, lystklædt pige, der lænede armen mod rækværket og vuggede hovedet efter dansetakten.

En ældre mand, der havde stået og set på dansen, kom over imod damerne og hilste dybt med hatten ned mod knæet.

Fruen besvarede hilsenen med største grandezza.

"Der er havnefogeden, mama!" sagde den unge pige halvhøjt, "afgør det nu med ham i aften, at vi vil have båden både formiddag og aften – hver dag!"

"Ja, nu skal vi se."

Fruen lagde armen på rækværket og vendte sig mod havnefogeden.

"God aften, hr. Gustafson! nå, er De ude at se efter sønnen?"

"Jaa! – man ska' ju se på den ungdomen och glädje sig vid den. Gustaf han är da eljes inte med heruppe; men han tänkte, kanske herskabet skulle ha' varit ut och ro båten, den ligger nere här!"

Han viste med tommelfingeren over skulderen og skød sin store, grå bulehat ned i nakken.

Det var en høj, mager mand, lidt krumbøjet og indtørret, i en vid, blå jakke, som han holdt udspilet, med begge hænder i lommerne. Hans lange grå bakkenbarter hængte ham ned over brystet, munden blev borte i det svære overskæg, og øjnene skjultes næsten af de grå, buskede bryn; men når han talte, rynkede han panden og trak brynene op for et par skarpe, blå sømandsøjne, der så ud, som havde de drukket styrke af himmel og hav.

"Her trækker – her," sagde fruen og rejste sig. "Kom, lad os gå lidt, Helene."

Den unge pige lagde hagen ned mod hænderne på rækværket.

"Å nej, mama, jeg bliver her og passer på pigebørnene – du og hr. Gustafson kan jo gå ned og se til båden; så kommer vi om lidt med sjaler og ror vor aftentur."

"Ja ja da!"

Fruen trådte gratiøst ned fra stenen og spadserede langsomt over pladsen ved siden af den høje mand, der gik med lange, vuggende skridt.

Et par pigebørn i stribede jerseybluser kom hoppende i lange polkatrin over mod Helene.

"Hvor er mama? – Skal vi sejle?"

De råbte i munden på hinanden.

"Å du, Helene! Gustaf Gustafson står derhenne og tør vist ikke bede dig om at danse!"

"Dans I bare selv og bryd jer ikke om ham."

Frøken Helene lænede sig tilbage og begyndte at rette på sit hår og den store, hvide, opkrammede sommerhat, med de hvide fjer ned over det sorte, krusede pandehår. Hun trak sit chenillesjal stramt om skuldrene og hilste med et smil en ung, lav, bredskuldret mand, der styrede over mod hende.

Han rev endnu en gang hatten af hovedet, da han nåede stenen, hvor han blev stående ved rækværket med hovedet i højde med hendes bryst.

"Go' afton, fröken!"

"God aften, Gustaf Gustafson!" Hun smilede ned til ham med et par mørke, blå øjne.

"Hur gick det da med turen till morgon? Fröknen blir hemvant här och behöfver inga vägvisare mere, märker jag."

Han stirrede på hendes fingre, der spillede på rækværket efter violinen.

"Å Gustafson, jeg har vist været for egennyttig og benyttet mig for meget af Deres tjenstvillighed, nu må det rigtignok være slut."

"Men – jag får då vel ro er, när ni skal på tur?"

"Ja! – det får De!"

Han så forbi hende, over mod solnedgangen, og sagde langsomt:

"Här är bra vakkert här!"

Hun drejede hovedet og blev siddende tavs og så mod solen.

Han faldt i tanker over hendes fine runde øreflip og det sorte krøllede nakkehår under den hvide kniplingsskygge.

"Längter ni bort till, hur ni har varit för? – andra sommare?"

Hun vendte hovedet og så på hans solbrændte, senede hånd, der holdt om rækværket.

"Nej! – nej, her er så smukt! og ensomt og fredeligt! her er dejligt at være her!"

Hun gjorde en veltilfreds lille bevægelse med armene i sjalet.

"Fryser ni inte?" spurgte han.

"Fryser De da?"

Hun så ham smilende, spørgende lige i øjnene, han holdt hendes blik fangen med sine stærke, blå, alvorlige øjne; hendes blev vigende usikre, tilslørede, næsten sorte. Han rødmede, og hans øjne blev alvorligere og lysere. Blodet steg ham op i tindingerne, op under det blonde hår.

"Vil ni dansa med mig?"

Hun gav et lille skrig og så på sin arm, som hun havde revet, idet hun ville rejse sig.

Han greb om armen og trykkede sine læber sugende om den blodige rift; hun ville støde ham bort, men kom til at se ned over hans bøjede, solbrændte nakke med de lyst skinnende småhår. Blodet strømmede hende til hjertet med en pludselig svulmende glæde – hun lagde fingeren mod hans pande og løftede hans hoved fra dette sugende varme kys.

"Sömmet var rustent!"

Hun blev stående og så på riften.

"Å, nu gør det slet ikke ondt mere."

"Skal vi dansa så?" spurgte han.

"Ja, det vil vi!"

Hun sprang ned og gik ved siden af ham, mens hun bandt sit lommetørklæde om armen.

Gustaf værgede for hende, mens de banede sig vej hen til spillemanden.

"En reinlænder!" bad frøken Helene.

De parlamenterede lidt.

Johan Spillemand var ikke med på frøkenens melodi, skønt hun nynnede den og slog takt med sin spidse, franske støvlesnude; nej det fik blive efter Johans melodonte! de kunne jo forsøge, om den gik.

Johan begyndte sindigt og langsommeligt.

Gustaf og frøken Helene blev stående og betænkte sig i den tavse kreds af tilskuere.

Violinstrøgene blev lidt hurtigere, ligesom utålmodigere.

Hun rakte ham hånden og gik trinene frem, han greb den og førte hende tilbage og rundt med let, støt anstand. Hver gang de skiltes, så de hinanden i øjnene og smilte. Han havde et eget trofast tag, når han greb hendes hånd og førte hende frem – og det var som et glædeligt gensyn, når han lagde armen om hende og svingede hende rundt.

Der kom flere med i kredsen. Violinen blev stadig muntrere og hurtigere, elektriserende! Helene skimtede et af de stribede bluseliv – pigebørnene dansede altså med! hun så ikke med hvem. Hun drejede hovedet forventningsfuldt mod sin danser;

han ventede på hendes blik, knugede hendes hånd og trak hende fast op til sig.

Violinen skrattede et par falske takter, Johan improviserede åbenbart; så kom der et par af reinlænderstroferne, han gik videre i sin egen melodi, men vendte tilbage med bratte, morsomme overgange. Helene var næsten ved at synge med -å, for der var fart i dette! som om det aldrig havde dans for; hun blev hverken ør eller forpustet; hun ville ikke undvære Gustafs dvælende blik eller hans favntag, der blev fastere for hver gang de mødtes. Hun snublede og flængede den hvide kniplingsruche fra kjolen; han hjalp hende ud mellem de dansende og lagde sig på knæ for at hæfte de medtagne kniplinger op med knappenåle.

"Nej nej! Gustafson, lade det bare være, De!" hun så sig om, blussende varm.

"Gud! jeg som rent har glemt mama! – Ella! Jenny! Vi må gå efter mama –

De må gå hjem efter et par sjaler! vi går ned til båden."

Han løftede på hatten og gik rask bort over pladsen.

"Åh! – så du fick ha' lof å gå deres ärender!"

En af pigerne havde rejst sig i klyngen ved stenten og råbte efter ham.

Helene begyndte at gå hurtigt, tilsidst at løbe gennem skoven; pigebørnene var langt forud, de var allerede nede ved stranden, da Helene nåede frem på stien i nøddekrattet, der førte i stejlt zigzag ned mod søen.

Helene trippede ned over, angst for at komme i for stærk fart, og nåede endelig forpustet frem over de ujævne, løsrevne

stenblokke, ud hvor båden lå og skurede og vuggede for aftendønningen.

Fruen sad med et energisk greb om rælingen og lod sig gynge, majestætisk med sin opslåede parasol over skulderen.

"Helene! kom lad mig hjælpe dig!" råbte Ella, der stod skrævende og vippede på toften.

"Akta er! Akta er!"

Den gamle Gustafson, der stod agter og holdt båden klar med en åre, rakte hånden ud mod frøkenen.

"Får jag!"

Helene sprang ned og satte sig på skødet af Jenny, der havde lænet sig tilbage for at se efter Gustaf Gustafson.

"Barn dog!" udbrød fruen.

"Og så kommer I her, hede og varme, og vil ud at sejle i den kolde aftenluft! Det er mere end ufornuftigt!"

Fruen blev rankere og strammere.

"Jeg synes egentlig slet ikke om det!"

"Der kommer Gustafson med sjalerne!" råbte Jenny afgørende, "så sejler vi!"

Gustaf kom rask balancerende og sprang i båden, så den duvede.

"Här ër frøknens öfverrock, – får jag helpa!"

Han lod Ella tage sjalerne og reddede frøken Helenes hvide slør fra at flyve i søen.

"Får jag helpa?"

Han holdt sløret kejtet op foran hende. Fruen rejste sig demonstrerende.

"Lad Ella hjælpe dig med det slør, og lad os så komme ud."

Gamle Gustafson lagde roret styrbord, Gustaf stagede båden klar af klipperne og satte sig på den forreste tofte, med ansigtet mod damerne. Han roede med lange, rolige åreslag, næsten uden at vende øjnene fra Helenes bøjede hoved; hun fulgte helt mekanisk årens sitrende tag gennem vandet, til den med et blink og en komethale af vanddråber hævede sig til næste tag.

"Vi vender ved pynten, hr. Gustafson," sagde fruen og vendte sig om mod ham.

"Lad os lægge til dér, mama!" foreslog Helene. "Vi kan spadsere hjem gennem skoven. – Så sparer vi Dem vej!" vendte hun sig til Gustaf; "så kan De ro videre om fyret."

Gustaf hvilede på årerne, han havde skudt hatten tilbage fra den blændende hvide pande, over det stærkt solbrændte ansigt; de blå øjne under de tætte lyse bryn så bedende på hende.

"Det hade varit mycket roligare, om ni hade varit med til hamnen!"

"Det ville blive både for langt og for koldt!" mente fruen.

Gamle Gustafson lagde roret hårdt styrbord, og Gustaf roede til, så kølvandet boblede skinnende hvidt efter båden; så lagde han årerne ind og lod båden drive ind for roret. Ella sprang forud og tog mod stød og var første mand i land.

"Vil herskabet inte ha' följe genom skogen?" spurgte Gustaf, der hjalp damerne fra borde.

"Nej tak! det kan der slet ikke være tale om!" afbrød fruen, "god nat hr. Gustafson."

"Adjø – Adjø!"

Helene vendte sig endnu en gang og hilste, inden hun bød moderen armen til støtte op over de stejle stentrapper.

"Ella og Jenny kan løbe hjem og melde fru Johanson, at vi kommer til teen," råbte fruen op over. Pigebørnene svarede tilbage og forsvandt i tagfat efter hverandre.

"Kære Helene! – jeg må virkelig tale alvorligt med dig. – Jeg vil sige dig, at du har både forbavset og bedrøvet mig i aften."

"Men mama!"

"Du har virkelig forløbet dig, kære barn! jeg havde sandelig ikke ventet mig det af dig. – Det er meget beklageligt med pigebørnene, som du ikke alene har overladt til sig selv i et ganske ejendommeligt selskab, men det er også et dårligt eksempel, du har givet dem – mangel på selvbeherskelse og takt!"

"Men hvorledes mener du, mama; er det mangel på takt at danse med havnefogdens søn under disse forhold, hvor han er honoratiores! Og selv om han ikke var det, mama, så strider det mod dine egne udtalelser. Du har selv lært mig, at man skal kunne og kan tale med alle! om alt! jo, det er dine egne ord, mama, at dét er den største dannelse! at det kun kommer an på måden, en ting bliver gjort på! og jeg er mig bevidst, at jeg har været fuldkommen naturlig og glad, ikke kåd! eller familiær!"

"Men barn! det er netop dette sidste, du har været! ellers vidste jeg ikke, hvor jeg skulle henføre din opførsel uden til noget meget stygt!"

"Hvad mener du, mama!"

"Du ved selv' hvad jeg mener, Helene; du burde ikke tillade – ikke en gang din broder, end sige en fremmed mand! noget sligt som at kysse din arm!"

"Kysse min arm! men han sugede kun det forgiftede blod ud; der var ikke tale om andet!"

"Du burde ikke have tilladt ham noget sådant! for ham er det et kys, du har tilladt! – Jeg kunne fristes til at rejse den dag i morgen herfra, blot jeg tænker på, at en slig person kunne tillade sig at tro, at der kunne være gran af forelskelse fra din side."

Damerne gik over dansepladsen, der lå øde i sommernattens begyndende mørke, med det sidste svage skær af solnedgangen mellem stammerne.

Helene blev stående.

"Han har været artig og høflig mod mig hele tiden!" udbrød hun og slap moderens arm for at knytte sit store hvide slør fastere om halsen.

"Hvorledes mener du, han ellers skulle have været."

"Å – her har været så godt! og så hyggeligt lige til nu –!"

Hun gemte ansigtet i sløret.

"Lille Helene!" hun tog datterens hånd, "det har her været, og det kan her vedblive at være, når kun du vil huske på, hvem du er! Du har måske været lidt koket!" Helene trak hånden til sig, "men det kan du bøde på med en bestemtere holdning. – du ville ikke være din faders datter, hvis du var i stand til at lege med et andet menneskes lykke, og det er dette, du er i færd med, mit barn. – Jeg ville ikke have sagt dig alt dette, hvis det ikke i den sidste tid havde forekommet mig, at du, min pige, lod dig rive hen til for stor imødekommenhed mod denne unge mand, der, som jeg altså erfarer, har forstået at erhverve sig terræn og i det hele taget lader til at have fattet det fordelagtige, der kunne være ved –!"

"Jeg forstår ikke, mama, hvor du vil sige alt dette! jeg forstår ikke, hvorfor du vil såre sådan; du har aldrig før talt sådan til

mig, du har aldrig før misbilliget min opførsel mod nogen! Du har selv lært mig, at hovmod var dumhed! og var uopdragenhed! og så nu! – jeg forstår det ikke! – jeg har været så lykkelig ved at være her!"

"Og hvorfor lykkeligere her end andre steder? Husk, Helene hvad jeg så tit har sagt dig, lige børn leger bedst! Jeg ved nok, det er første gang, du får brug for ordsproget, og at det ikke altid er lige nemt at efterkomme, men jeg har besluttet ikke at fare lempeligt frem i dette tilfælde. – Det nytter ikke noget, min pige, stadig at gå udenom; – jeg spørger dig bare, hvad tror du, din fader ville sige, når han hørte, at hans datter var på vej til at blive havnefoged-madam."

"Men mama!"

"Ja, jeg ved vel, at så vidt er det ikke endnu; men en mands forelskelse bliver aldrig på halvvejen; og hvad ekstraordinært er der så ved denne unge mand!"

"Å, han er som et menneske af kød og blod! ved siden at disse blege, kedelige modedukker i København!"

Helene havde lyst til at slå sig selv for munden, hun skottede til moderen, der øjensynligt betænkte sig.

"Du ville kun bringe sorg og ulykke over ham og over den, han nu har svigtet – for en tid! for din skyld! For du ville vel ikke være sømandskone og slide silke i kalkede stuer! og lade ham døje hånsord, fordi han ville mellem de store! – jeg er bange for, det blev sækkelærred og knubbede ord for dig, min lille pige. For du er da ikke naiv nok til at tro på hytten og hans hjerte."

Helene så med alvorlige øjne på moderen og begyndte at gå; de gik ved siden af hinanden ind på stien, der førte gennem skoven op mod gården.

"Kære, lille Helene! alt dette har jeg sagt for at forebygge senere sorg og fortvivlelse for dig, jeg har forsøgt at tale i tide! Jeg ved af erfaring, at den slags ting bringer fortvivlelse over flere end to."

"Lad os da rejse!"

"Nå – nå, kære barn! nu er alt jo godt og klaret! nu, vi har fået talt sammen. Hvad tror du vel, din fader ville mene, om vi tog herfra, inden den halve tid var udløbet? Vi kan måske tage herfra nogle uger, før bestemmelsen var; mere går ikke an."

"Men –?"

"Men så husker du, at du er min egen fornuftige Helene! der ved, at der skal megen forstand og omtanke og megen finfølelse! og også megen bestemthed! for at leve tilfreds og lykkelig, at man altid må erindre, hvor mange man drager med af sine kære i sin ulykke, når man ikke er betænksom."

"Så blev det altså synd at være venlig mod ham –"

"Der sér du selv. Helene; nu straffer ubetænksomheden sig; hvis du i tide havde holdt på din værdighed, havde du ikke udsat dig for at måtte forandre opførsel mod ham."

Helene svarede ikke.

"Det er vist i yderste øjeblik, jeg har varet dig, Helene! – jeg kan kun overlade til din egen samvittighed at rette dette på en værdig måde."

De hørte havelågen smælde; det var Ella, der var ude at se efter dem; bag hende, i stikkelsbærgangens perspektiv, lå den oplyste havestue med åbne døre og lampens lysende kuppel midtfor på bordet.

"Så får vi se at være lidt forsigtige de første dage!" sagde fruen og klappede Helenes arm – Ella holdt lågen åben for dem

og løb efter dem op gennem gangen.

Gården lå øde, med stille blændende formiddagssol over den hvide, kalkede længe, med vinduernes blanktpudsede ruder og de åbne blåmalede forstuedøre midt for over stentrappen.

Helene sad på det øverste trin, midt i døren, i en gul broderet lærredskjole og en stor gul stråhat trukket ned over næsen; hun havde foldet hænderne mellem knæene og sad og halvsov i solskinnet.

Der måtte være åbne vinduer i køkkenet ud til baghaven! – hun kunne høre Lena Kokkepiges skingre sangstemme mellem den afbrudte raslen og klirren af køkkentøjet.

Der var ellers ikke en lyd i huset. Helene og Lena Kokkepige var de eneste hjemmeværende beboere, de øvrige havde søndagen spredt ud over "berget". Fruerne og de voksne piger til gudstjeneste i skoven, de halvvoksne pigebørn og drengene i bad på hver sin side fyret, og mandfolkene på fisketur fra morgenstunden.

Inde fra stuerne kom gårdens store gule Hektor rokkende, med hårde kløer mod gulvbrædderne; den blev stående i døren og lagde sig omsider med et langtrukkent suk, med hovedet på forpoterne, og blinkede sine brune øjne mod solskinnet.

Helene sukkede, et langt suk, skælvende af kedsommelighed.

Den øverste halvdør i staldlængen blev pludselig bragende smækket op. Helene fo'r sammen, og Hektor gjorde tilløb til et bjæf; den nederste dør kom langsommeligere op på halv; så kom røgterdrengen ud i stiveste søndagspuds og slængte sindigt efter sig.

Han lettede trevent på huen for frøkenen og slentrede op ad vejen, forbi stengærdet med havebuskadset, med tunge trin over vejskærverne; oppe på vejen standsede han og talte med nogen; hun hørte tydeligt hans høje drengestemme.

Så kom der hurtige skridt frem over skærverne; Helene anede, hvem det kunne være, inden hun så den bløde sorte filthat over buskadset.

"God morgen!" råbte hun og rejste sig fra trappen, "å, De kommer som en frelsende engel, Gustafson!"

"Gör jag? – sitter fröknen här ensam!"

"Ja, og keder mig!" lo hun.

"Är herskapet i skogen?"

"Ja, der er bare Lena hjemme. Har De bud ind?"

Nej, det havde han ikke.

"Skal De tilbage til havnen igen? eller venter De, til de kommer tilbage fra skoven?"

"Jag vänter – hälst, frøken Helen."

Gustaf klappede Hektor over hovedet og gned dens øren frem over øjnene, Helene bøjede sig og klappede den over ryggen.

De stod begge tavse; der fo'r Helene en masse projekter rundt i hovedet, hvad de to nu skulle benytte den kostbare tid til, inden der kom nogen og forstyrrede dem; mama for eksempel; og hun skulle nu mindst ane noget.

Mama og Helene havde været på krigsfod hele den forløbne uge. Mama havde stadig vidst at beherske situationen. Og Helene havde måttet strække gevær og give køb med stedse voksende trods og længsel! og forelskelse! og kedsommelighed over dette modbydelige "berg", hvor ingen kom og ingenting hændte!

Nu stod hun dér, ør af fornøjelse og glæde over alt det, der nu kunne gøres og indhentes, det galdt bare om at komme af vejen, inden nogen vidste det.

"Skal vi da ikke gå lidt, inden de kommer?" spurgte hun, "det varer nok noget."

Gustaf var straks villig.

De gik over gården, ned gennem poppelalleen, forbi køkkenhaven.

Helene gik raskt, en gang imellem baglæns for at se op mod gården, hvor Hektor stod i solskinnet og gloede efter dem.

"Lad os springe over stenten og gå ad markvejen!" foreslog Helene, "der går vi helt i fred uden at møde nogen."

Gustaf hjalp hende over, og de gik tæt ved siden af hinanden, frem over den grønne smalle sti, mellem en høj blinkende hvedemark og en blomstrende hyldehæk, der fulgte stenhegnet ned mod klipperne.

"Her er varmt!" sukkede Helene og gik langsommere, "det var ærgerligt, jeg glemte min parasol!"

"Får jag gå!"

"Å nej! bliv nu! lad os hellere sætte os."

Hun satte sig på en sten i skygge under hvedemarken; Gustaf lagde sig i græsset foran hende.

"Nu är det bestämt en vecka sedan, jag så Er sidst, frøken Helen – har ni varit sjuk? – jag var räd, ni hade varit sjuk! men jag har inte vågat fråga någon."

"Nej, syg har jeg ikke været."

Hun gav sig til at plukke i en klynge kamilleblomster ved siden af sig, hun samlede bladene et for et i skødet og kastede stilkene bort over hans hoved.

"Hvarfor har ni inte varit ute om aftenen å' ro? fröken Helen."

"Å –!"

Hun betænkte, om det var rådeligt at sige, at hun ikke måtte.

"Det er ikke altid sundt at være på søen i aftenluften!" sagde hun så.

"Tåler ni inte det! så är ni altså dock sjuk!"

"Jeg er bare forsigtig!"

Hun hæftede et par kamilleblomster i brystet.

"Jeg bryder mig heller ikke derom mere," sagde hun, "jeg vil hellere ud i solskin! Morgenture, mens mama bader!" Hun rødmede. "Jeg bader nemlig ikke om morgenen, det kan jeg ikke tåle. – Vil De ikke have en blomst i knaphullet?"

Hun bøjede sig over ham og hæftede en i hans jakkeopslag, men rev den straks ud igen.

"Nej! De skal ikke have den! De kunne blive spurgt, hvem der havde givet Dem den."

Hun rev sine egne blomster af og dryssede bladene ned over hans hoved.

"Det er alle mine gode ønsker, der regner ned over Dem!"

"Ønskar ni så mycket godt for mig, fröken Helen!"

"Å, det er bare sådan noget vrøvl! – kender De det ikke en gang!"

Hun så ned på ham, han lå og legede med blomsterstilkene og flettede lykkekranse.

"Hvem fletter De lykkekranse for?" spurgte Helene, "er det for Hilma Johansson? – jeg har hørt, at De og hun –!"

"Jag flettar för fröken Helen."

"Er det sandt, at De er forlovet med Hilma?"

"Det vet ni, så väl som jag, at det inte är."

"Men De har holdt meget af hende! og når vi er rejst! – til høsten en gang, så gifter De Dem med hende."

"Det gör jag kanske, fröken Helen. Jag får dock inte *den*, jag ville hälst!"

"Og så nöjes De med hende. – Tror hun, De holder af hende, Gustaf?"

"Jag *håller* af henne, fröken Helen."

Helene strøg med begge hænder blomsterne og stilkene bort fra kjolen.

Hun var blussende rød over kinder og hage og løftede ikke blikket fra sit skød og sine hænder.

"Jeg forstår det ikke – holder De lige meget af hende og den – anden?"

"Nej, fröken Helen."

"Men tror De nu ikke, Hilma vil mærke, at der er en anden, og at hun så vil blive ulykkelig!"

"Nej, jag tror inte det; Hilma är förståndig."

"Hun stoler på Dem, ikke? Hun er aldeles sikker i sin sag, at det ikke kan blive andet end Dem og hende! – Jeg forstår ikke, at hun ikke er jaloux, ville De ikke være jaloux og *hade* den mand, der tog Deres – elskede fra Dem!"

"Jag ville hate honom."

"Det ville jeg også! hvis jeg var Hilma. – Men – tror De nu ikke, den anden – vil blive bedrøvet; hende De holder mest af?"

"Jag tror det inte!"

Deres øjne mødtes, og han smilte.

"Og hvorfor? tror De ikke, hun bryder sig om Dem?" Helene havde haft tårer i øjnene, men idet han smilte, kom vreden op i hende. "Hun gør det naturligvis ikke; hun er måske bare koket!

og gør nar ad Dem! – så er det jo meget fornuftigt af Dem at holde Dem til Hilma – hun er jo en meget pæn pige."

Gustaf så på hendes blussende ansigt under hatteskyggen; han havde set hendes øjne blanke til tårer, idet hun spurgte; han forstod ikke, om hun græd.

"Ni ser sjelf! ni tänker sjelf, hon ville håne mig, om jag talade om kärlek – jag blef da hennes tjenare og icke man för henne! der blef inga mening i det då, fröken Helen! Men jag älsker henne! det må hon gärne vita! jag vet bare inte, hur det skal gå med os!"

Helene rystede på hovedet og så med hovedet på skrå ned over sin egen fod.

"Det blir väl trist, när afgörelsen kommar! men der är inga råd! det ville blifva så aldell'! – så orimelig förkert!"

De hørte børnenes stemmer på vejen. Helene rejste sig og så deres lyse hatte inde i skyggen under poplerne, idet de passerede leddet.

"De ville – eller De turde måske ikke sige *hende*, at De elskede hende."

Hun satte sig igen; hendes kjole strejfede hans kind, og hendes hånd lå løst på hendes knæ, så han kunne tage den, om han ville.

"Ja – jag vil inte! – ock jag tör's inte! – det blef bara til olycka for henne; hon vågade inte, och kunna inte! hva' kunna det då helpa, om jag villa!"

Helene gjorde et kast med hovedet.

"Å, hun vovede måske!"

"Nej, hon vågade inte! det måtte föra genom skam för henne, och det vågade hon inte."

Helene turde ikke se op og følte sig pludselig så fremmed ved ham. Hun var lige ved at græde og syntes, at det kunne være ganske bekvemt – men temmelig farligt. Hun trak sin ring af og på fingeren; hun følte godt, at han så på hende og ventede; endelig så hun ned og hviskede "Nej".

Han blev liggende og flettede idelig flere lykkekranse, der mislykkedes den ene efter den anden. Hun så fra siden ned over hans rastløse hænder, mere og mere trykket af denne pause, hun ikke vidste ord at bryde med.

"Ja, så må jeg hjem," sagde hun og rejste sig.

"Nej, De må ikke følge mig! – for mamas skyld!" tilføjede hun hurtigt.

Hun rakte ham hånden, og han beholdt den fast i sin.

"Så får jag hente fröken Helen til tur från fyren, när det er solsken!"

"Ja! – Hvis De ellers vil mig noget," sagde hun raskt, "så går jeg tur her om aftenen, når posten er kommet."

Hun spang op over stenhegnet og gennem hyldehækken, for at komme ind gennem køkkenhaven til gården.

"Nu går jeg min aftentur, mama! glem så ikke at klippe føljetonen ud til mig!"

"Hvor har du været, Helene! kom herind! jeg vil tale med dig."

"Jeg kommer snart igen, mama! læs bare dine aviser! Jeg kommer om lidt!"

Fruen rejste sig fra vinduet og kom hen mod Helene i havestuedøren.

"Du bliver hjemme! Du bliver! Kom herind og luk dørene efter dig."

Helene gik ind; fruen lukkede dørene og drejede nøglen om.

"Sæt dig der på chaiselongen, Helene."

Helene satte sig og kom til at vende ansigtet mod dagslyset og moderen, der sad i mørk silhuet med ryggen mod vinduet. Helene sad lidt foroverbøjet, med begge hænder om chaiselongens kvaster og så ned på gulvet.

"Jeg har lige talt med –, nå, det kan være lige meget, hvem jeg har talt med."

Helene blev lidt forbavset over, at moderen skælvede i stemmen; hun så ikke op og begyndte at gynge svagt frem og tilbage.

"Jeg har lige hørt noget om dig, Helene! noget, som jeg aldrig havde ventet af dig! – jeg havde aldrig tænkt, du kunne nedværdige dig sådan."

Helene forstod, hvad moderen havde fået at vide, og var fuldkommen på det rene med, at det var det fornuftigste bare at tie stille.

"Er det virkelig sandt, Helene, at du har holdt stævnemøder med Gustaf Gustafson! er det sandt, at du har gået med ham om aftenen ovre i bregnekrattet, er det sandt, Helene?"

Helene havde lyst til at sige nej; hun rødmede og svarede ikke.

"Jeg ved jo, det er sandt! Dine søstre har set dig og har ikke villet fortælle om det! – og det er hændet mange gange? – ikke én gang? Du vil ikke lyve for mig, Helene! – er det hændt mere end én gang?"

"Ja!" hviskede Helene, lidt rusten i mælet af benovelse over moderens bevægelse.

"Kom hen til mig, Helene!"

Helene rejste sig. Moderen tog hendes hånd og trak hende hen til sig.

"Du vil jo ikke lyve for mig, Helene! – se mig i øjnene! – har han kysset dig nogensinde?"

Helene trak i sin brystsløjfe og så på den.

"Har han, Helene?"

"Ja."

Moderen trykkede hendes hånd ind mod sin kind.

"Mere end én gang?"

Helene begyndte at få vand i øjnene; hun nikkede.

"Har han – omfavnet dig, Helene?"

"Jeg elsker ham, mama!" Helene trykkede ansigtet ned mod moderens broderede kappe.

"Helene," hviskede hun, "er der ellers noget! er der noget – forhold mellem jer?"

"Hvordan?"

"Jeg mener – ja, min lille pige, jeg har mine grunde, hvorfor jeg må spørge sådan. – Er der noget – mellem jer, som du ikke kan sige – som du kunne have grund til at skjule for mig?"

Helene løftede ikke sin kind fra moderens hår; hun erindrede pludselig, hvorledes hun havde siddet på Gustafs knæ den foregående aften, og hvorledes han havde kysset hende, da de kaldte på hende oppe fra gården; hun listede sin hånd hen om moderens hals.

"Å, mama! Er det så slemt, at han har kysset mig? Jeg *holder af ham*, mama."

"Men har du tænkt over, hvad de stævnemøder kunne føre til? Ak, ak, barn! Så måtte du alligevel hellere være gift med ham! Men nu er der jo ikke noget, som du ikke kunne tale om til mig

– der er jo ikke noget? Du lyver ikke? Du lyver vel ikke for mig, Helene?"

"Jeg har siddet på hans knæ," brast hun ud, "og han har kysset mig, ellers er der ikke noget!"

"Ja ja, nå ja, jeg har telegraferet og skriver til din fader i aften. – Og du rejser herfra i morgen, Helene."

"Rejser jeg, mama?"

"Ja, Helene! jeg har ingen tiltro til dig. Jeg har advaret dig, og hvorledes har det frugtet? Jeg har set sligt før, Helene, og der er ikke andet at gøre, hvis jeg vil handle i tide."

"Ikke i morgen, mama, bare ikke i morgen! Å, Gud, lad mig dog – lad mig – jeg rejser ikke, mama, jeg *vil* sige Farvel."

"Du kommer ikke af dit værelse! nu ikke flere barnagtigheder! Lad du ikke Johansons høre mere om den sag, end de allerede ved! Johanson og jeg kører med dig til damperen i morgen, og så ikke mere om den ting."

"Mama!" Helene lagde sig på knæene med armene om moderens liv. "Lad mig ikke rejse, mama, lad mig ikke rejse uden farvel! å, mama, mama! du ved ikke, hvad det – vil sige – vil du have, at jeg aldrig skal se ham mere? Kan du være så ond? Nej, det er ikke til mit bedste, det er ikke til mit bedste, at du gør mig så – så –"

"Helene, Helene! Tal ikke så højt."

"Å, mama, lad mig sige farvel til ham, – bare se ham en eneste gang endnu; husk, mama, jeg får aldrig set ham mere, han gifter sig med en anden, og så –"

"Helene, hold op, barn! Det er hysterisk, dette; rejs dig, barn! du skal gå ind og sove."

"Jeg løber i nat! Jeg løber fra jer i morgen, gør jeg! Jeg går fra borde igen! – hører du, mama! Jeg drukner mig, jeg går til ham igen –"

"Du må ikke sige alt det dér, barn! Græd dog ikke så ustyrligt, nå, nå! Du rejser pænt hjem til din fader. Jeg skal sige, at Gustafson kan give dig nogle blomster, når du rejser – så vækker det vel heller ikke så megen opsigt, når *du* bare er fornuftig; så Helene, så Helene ..."

Hun tog Helene om livet og ledte hende ind i sovekammeret; lysene var tændt på toiletbordet, og skodderne var sat for udvendig.

Helene kastede sig på sengen og trak puden op over ansigtet. Moderen dækkede hende til med det røde, stukne tæppe.

"Lad mig nu se, du klæder dig af og ser at komme til at sove, Helene! så kommer jeg ind om lidt med teen og pakker dine kufferter."

Hun blev stående og så ned over datterens skælvende skuldre; hun lagde sin hånd over hendes krusede, mørke hår og bøjede sig over hende.

"Græd kun ud, min lille pige, det letter så meget at få grædt ud! Ja, ja, det er godt, sorgen ikke er større end til tårer! det kan gå hårdere til. – Men vær du glad at din mo'r har været fornuftigere, end du nu er. Ungdommen er ingen evighed. Alvoren og sorgerne er over én, inden man har elskovsrusen ude af hovedet, og så skal én selv være mo'r og handle for og opdrage børnene."

Helene rejste sig op på albuen. "Og måske opdrage dem til det samme som jeg nu! – ha–a!" Hun lagde sig tilbage med armene op under nakken.

"Jeg synes, sådan en mo'r handlede lidt mere menneskeligt! og kærligt! og klogt! hvis hun ville huske, hvad hun selv havde gået igennem, og så opdrage sine børn til at kunne gifte sig med den, de holdt af! Jo netop; jeg ved godt, at jeg måske udtrykker mig både vagt og uklart!" Hun trak sig med en utålmodig bevægelse bort fra moderen.

"Men du er selv skyld i dette! å, å, når jeg tænker på alt, hvad du har talt om naturlighed, frihed og retfærdighed! – Og nu er du selv uretfærdig nok til at tvinge mig netop til unaturlighed! til at gå bort fra ham, som jeg holder af! – Jeg kan ikke arbejde for ham, siger du! Men det er du skyld i! Du nedsætter ham og det liv, han må føre, blot for at tage modet fra mig; i stedet for at hjælpe mig til at være ærlig og modig. – Ved du, at du kunne gøre mig til løgnerske og bedragerske, bare for at jeg kunne slippe fra dig nu hen til ham – jeg fortryder, å jeg fortryder, at jeg ikke allerede er hans, så jeg kunne slå dig af marken med, at du måtte gifte os! – Jeg kunne jo gå fra dig nu, ikke? Jeg kunne godt tage den nøgle fra dig og gemme mig i skoven, inden du fik sendt Johanson ud!"

Hun blev liggende med armene under hovedet og stirrede i lysene på toiletbordet. Moderen stod midt på gulvet og så på hende.

"Du indser altså dog, at det alligevel er til dit bedste ikke at gøre noget af alt dette, siden du ikke gør det."

"Jeg indser, at jeg er for fej! og uselvstændig! og lumpen nok til at lade jer handle med mig! – Men det er ikke min skyld!" udbrød hun pludselig hulkende, "det *er* ikke min skyld!"

"Og hvis jeg nu åbnede døren og sagde: Vær så god, Helene, gå til ham!"

Helene knugede hånden mod de våde øjne, hun vendte sig med et suk med ryggen mod moderen.

"Gå!" sagde hun lidt efter, "gå med dig! Jeg bryder mig ikke om det, gør bare, som du vil!"

Hun blev liggende med hænderne knugede for øjnene og hørte døren blive lukket og nøglen blive drejet om i låsen.

Dødssejleren

Illustreret Tidende, 11. januar 1890.

Når således som i aften ingen er hos mig, og jeg sidder og ryger og stirrer hen i den mørke kakkelovnskrog, mens timerne går og færdslen nede på gaden langsomt ånder ud, dukker der stundom et menneskeansigt op for mig, og jeg kan ikke blive det kvit; det vikler sig så lemfældigt frem af mine tanker. Det er et mandsansigt, smalt, langt, med rødbrunt kindskæg, der tæthåret og stort klemmer trækkene sammen, gør næsen smallere og den blege, høje pande helt hvid; og ud af dette ansigt stirrer to dybtliggende, mørkeblå øjne med et blik, der kommer underlig langt indefra, træt og som i evig hovedpine.

Jeg traf den mand for et par år siden ovre ved Vesterhavet. Han bode på samme kro som jeg, og jeg havde ham siddende over for mig ved hvert måltid. Han talte ikke med nogen, kom og spiste – ganske lidt kun – og gik igen, lydløst og duknakket og var som forsvundet, til han atter, når vi skulle til bords, sad der på sin plads ludet over sin tallerken, dukket pludselig op som et skibsskrog i tåge. "Dødssejleren" kaldte min sidemand ved bordet ham; ellers talte ingen om ham; han var uddiskuteret, da jeg kom til kroen, opgivet og skudt til side som udenforstående.

Mellem badegæsterne var der ingen, jeg fandt lyst til at give mig synderligt af med, derfor drev jeg for det meste omkring dagen igennem ude i klitterne eller lå nede på strandsandet under min solparaply og så på de hvide måger over det åbne blå hav. Og på sådanne ture havde jeg i de første otte dage, jeg var

der, truffet ham "Dødssejleren" et par gange, begge gange nede ved stranden, hvor han kom gående med lange afmålte skridt, som den, der går meget og har sat sin gang i maskintempo. Første gang havde jeg hilst ham, og han var ligesom med et lille sæt standset, og vi havde vekslet et par ord; så var han gået videre. Anden gang, en gråvejrsdag, havde han sat sig på en vragstump tæt ved, hvor jeg lå, træt, som kom han langvejs fra, og med fugtigt sand over skoene; og vi havde talt om sejlads og søgang og om revlerne og den farlige kyst; han talte langsomt, og hans stemme var dyb og tung i klangen, som hos mennesker, der taler sjældent, og den lød, som sad han alene og svarede sig selv og tænkte højt. Men hjemme ved bordet var han tavs og rugede over sin tallerken eller legede med sin servietring og så ikke på mig.

Så var det en morgen tidlig, at vi mødtes igen. Jeg kom ned over en klitbakke og så i den fine grå ruskregn hans lange skikkelse skride frem over det faste sand langs havstokken. Min cigar var gået ud, og jeg havde ingen tændstikker hos mig; så standsede jeg ham og bad ham om en. Han rakte mig en æske, og jeg følte, at han stod og så på mig, mens jeg tændte cigaren.

"Tak!" sagde jeg og gav ham æsken tilbage og spurgte, da han blev stående, om han havde været langt.

"Å ja," svarede han, "det tror jeg nok; jeg har da gået længe."

"Holder De meget af stranden?" spurgte jeg så, idet vi langsomt gav os til at gå videre.

"Jeg ved ikke; selve stranden er mig ligegyldig, tror jeg."

"Men De går her dog meget?"

"Ja, her er godt at gå; man kan se langt, og det vil jeg helst kunne."

"Og selv om man er ene," føjede jeg til, "har man dog altid brændingens gode selskab."

"Nå, havet er mig bare en tom afgrund," sagde han, og det forekom mig pludselig, at der var noget nervøst over ham, som gik han og tvang sig til at være meddelsom. "Jeg må nu en gang gå, og her er jeg ligesom yderst ude; klitterne der er øde, og fra havet som sagt kommer ingen."

Jeg vidste intet at svare, og vi gik tavse et langt stykke over det faste grå sand, mens vinden stod frisk ind over den morgenkolde strand.

"De må vel have været tidligt oppe," sagde jeg så omsider. "Er De morgenmand?"

"Jeg går i reglen ud ved firetiden."

"Hver morgen?"

"Ja, nærmest hver morgen."

"Da ikke for fornøjelsens skyld?"

"Nej – jeg tør ikke sove."

Jeg så op på hans lange, smalskuldrede, dukkede skikkelse.

"Er De syg?"

Han svarede ikke straks, og da han talte igen, var hans stemme træt og tung ligesom med søvn over tungen.

"Jeg ved ikke; det er vel sygdom. Jeg drømmer så besynderligt."

Og i det samme måtte han standse; han fik et hosteanfald, som bøjede det lange legeme endnu mere forover, og da han igen vendte sig mod mig, stod sveddråberne på den hvide pande under hatteskyggen.

"Anstrenger det Dem ikke at tale?" spurgte jeg, da han var kommet til ro efter hosten.

"Det gør ikke noget; jeg vil helst blive ved, nu jeg er begyndt."

"Vi mødes jo nok en anden dag."

"Så har jeg måske drømt om Dem, og så undgår jeg Dem."

"Er det Dem imod," spurgte jeg lidt efter, "at forklare mig dette med Deres drømme?"

"Nej – det er mig ikke imod."

Han tav igen. Et stykke foran os på stranden sad en flok måger; en for en lettede de, mens vi nærmede os. Langt om længe begyndte han så:

"Mine drømme drejer sig altid om folk jeg kender. Om mine venner eller folk, jeg blot har truffet. Deres hoveder hænger afrevne og blodige, i lange snore som stene under en væv, og en mig ubekendt magt tvinger mig til at slynge disse hoveder frem og tilbage og ud og ind imellem hverandre."

Han standsede og så sig tilbage og ind over klitterne; så gik vi langsomt videre.

"Går det hver nat således?"

"Ikke absolut hver nat," svarede han med sin søvntrætte stemme, "f.eks., nu sidste nat var drømmen om mig selv, jeg drømte, at vi – selskabet der hjemme på kroen og jeg – sad ved frokostbordet, og at der så, mens vi sad der, kom en ind og fortalte, at der kom en munkeprocession fra stranden op mod gården. Vi gik ud og så i retning af stranden en sky af sand nærme sig, og hver gang skyen blæste bort, skinnede solen på lange hvide kutter. Munkene kom op imod os, men hvor de blev af, husker jeg ikke. Jeg ved bare, at da jeg igen kom ind til frokostbordet, var der tre fremmede i stuen, tre herrer; men min sidemand til højre var borte og to andre af selskabet; deres stole stod tomme. De to af de fremmede husker jeg ikke, men

den tredje var lang og tør og med en underlig gul ansigtshud; han stod og så på mig, og jeg husker ham pludselig siddende på den tomme stol ved siden af mig, ikke siddende som vi andre, men overskrævs og med ryggen mod bordet. Jeg ved, at jeg flyttede mig lidt fra ham. Så så jeg hans lange arm ligge langs bordet foran mig, og jeg bad ham irriteret tage den til sig. Han nikkede alvorligt og tog den. Lidt efter mærkede jeg den samme arm om mit liv, foran om, over brystet, og greb i et nu om hans magre håndled, men kunne ikke flytte hans arm. 'Ikke ængstelig! De skal ikke være bange!' sagde han og sad og så på mig; men jeg blev ved at stride for at få armen bort. Så med et hørte jeg et rallende brøl, som når en får krampe. Det var ham. Han var faldet over mod mig og lå med sit ranglede legeme over mit, jeg følte hans gule hud mod min kind, klam og fugtig som stranden her, og jeg sad som i en skruestik med hans arm om mig; den var ikke til at flytte. Så drejede jeg hovedet og så ned på ham. Det var mit eget ansigt, jeg så ind i, mit eget hoved, der lå der koldt og stift på min skulder."

Vi var kommet ind over nogle rullesten, hvor der var tungt at gå, og ingen af os talte, før vi atter var på det flade sand. Så sagde han:

"Der er kun et, der er mig ligesom en smule hjælp. Jeg lægger hver nat min revolver spændt på bordet ved min seng. Når drømmen bliver værst, er jeg som halvvågen og har en tåget fornemmelse af, at hjælpen ligger der ved siden af mig. Og alligevel kan denne trøst næsten gøre mig mere angst end drømmen."

"Frygter De selvmord?" spurgte jeg.

"Å nej, det *frygter* jeg i hvert tilfælde ikke. Men kommer der i det samme nogen ind i mit værelse, er jeg bange, jeg skyder, – jeg ved, jeg gør det. Den frygt er mig næsten værre end drømmen."

Atter gik vi tavse, og et stykke længere fremme skiltes vi. Men idet vi skiltes og jeg stod og så ned på sandet, der sad på hans våde sko, sagde jeg:

"Men sådan noget tager dog ikke livet af folk."

"Å nej – ikke *livet* måske!" svarede han.

Klosteridyl

Dagbladet *København*, 22. maj 1891.

Først en mur af tunge elme fyldt med fuglefløjt og sol, – foden broget blomstergemt, – i frodig groen langs en å, som i skræppeskjul sig solgemt kroged.

Så en rødstensmur. Og inderst inde, bag et lysgrønt kronebuklet lag gamle klosterhavelinde, klostrets tag.

Der var middagstyst i klosterhaven, middagstyst i alle klostrets celler og ved åen, hvor bror Felix lå og døsed for at fange sig foreller. Ikke spor af lyd; kun denne stille kvidren rundt omkring i løvet; midt i vandet planted sig en solskinspille, og det mørke elmeløv hang gyldenrandet.

Så på én gang lød det, som der plasked én i åen noget længer nede, og bror Felix smasked gnavent med de smalle læber. –

"Ikke fred en gang, når man vil mede!"

Der kom flere plask – og latter – unge stemmer.

Munken lettede de svære lemmer og fik fat i sine klosterslæber.

Gennem skræpperne langs åen sopped tungt af sted han i sin kutte; ud i åen et par frøer hopped, og forskrækket fløj en gærdesmutte. Gennem sol og kravl og krat han stavred, rev sig på en hybenbusk og visked et par snegle ned, som sindig klavred op ad noget siv, og tabte så den højre tøffel ud i åen og stod stille lidt og fisked efter den med tåen.

Videre bror Felix vaded, – til han standsed bag en ellestamme …

Fire lange drenge tæt ved baded.

Fire nøgne kroppe, som hinanden smidig dænged, så det lunkne åvand sprøjted over breddens busketoppe; fire knøse, som skreg op og skabed sig så syndig drenget.

Felix stod et øjeblik og stirred på de nøgne, sunde lemmer; ganske stille stod han. Middagssolen over åen dirred, lyste i de slanke kroppes våde hud, og de blanke rygge, blanke buge skinned, lår og skuldre flimrede i solen, unge muskler glinsende sig spændte, lyste gyldent mod den blanke å …

Broder Felix stod og så og så.

Og på én gang gjorde han omkring, – listed sig så småt tilbage; først forsigtigt, til de kåde stemmer tabte sig bag løvet; tog så fart, satte bort omtrent i spring. Sveden stod ham snart på isse, kinder og den fede hage.

Bror Felix løb, løb gennem klostrets have, helt op i cellen. Bror Franciscus så ham og grunded længe dybt på at forstå ham, og opgav ham tilsidst som helt af lave. –

Men oppe i den lumre celle stod bror Felix ganske nøgen og betragted sin fede krop og strakte sine lemmer og spændte musklerne og ville løfte cellens bord og lod en stråle solskin ned at ryggen løbe og snode sig og fanged den med brystet og sprang tilsidst omkring, så hele cellen rysted …

– – og greb sin svøbe.

Brødrene vågned i de lumre celler; bror Felix' svøbeslag de kunne høre –

– mens glimtende foreller gik tæt i åen om den glemte snøre.

Oktoberaften

Kjøbenhavns Børs-Tidende, 30. juli 1891.

Solen var ved at gå ned. I små kolde pust kom vinden over den våde, skidne stubmark og krusede regnpølene i vejens hjulspor, mens pilene langs grøften vippede de bladløse, tynde grene og susede svagt.

"Fryser du ikke. Laura?" spurgte Povl og så ned på sin kusine, som i kort, stramtknappet efterårsjaket gik ved siden af ham ud ad den opblødte vej.

"Nej, ikke det mindste; men tror du ikke," spurgte hun og så op over vejen mod to damer, som gik et stykke foran dem i lange overstykker, "tror du ikke, at Margrethe har det for koldt? Hun er ikke vant til vor rå landluft herude."

Povl lod blikket glide fra kusinen og bort efter de to damer. "Margrethe!" råbte han, "træk sjalet godt sammen om skuldrene, min pige; husk, du hostede så slemt i nat!"

Den ene, den højeste, af de to damer vendte hovedet halvt.

"Bryd jer blot ikke om os!" råbte hun tilbage og drejede atter hovedet.

Men Povl og Laura kunne se sjalet blive strammet om nakken.

De gik ved siden af hinanden og tav. Sølet satte grå rande op om Lauras galosker og om Povls tyksålede snørestøvler, og nu og da dryppede det på dem fra de våde pile.

"Det var alligevel pænt af jer at se ud til os," sagde omsider Laura uden at tage øjnene fra grøftekantens halvvisne græs, der lå fladet af regnen.

"Ja, jeg har ikke været her så længe. Og så ville jeg gerne vise Margrethe alle disse steder, hvor jeg har løbet og leget snart hver evige sommer."

Han talte langsomt, lidt dæmpet; tonefaldet lå over ordene som et slør.

Laura tog ikke øjnene fra grøften; hun svarede intet, gik tavs, tre–fire sortbarkede pilestammer forbi.

"Det er egentlig så underligt at gå med dig her som gift," sagde hun omsider.

"Hvorfor det, du?" smålo Povl med lidt forlegen vaklen i stemmen og med en svag tindingrødmen, der kom pludselig og veg straks igen.

"Å, jeg mener egentlig ikke noget videre."

Med ét vendte han sig imod hende og stod stille og så på hende.

"Laura!" sagde han og tog lidt hårdt om hendes venstre arm, så hun standsede, "synes du, jeg har forandret mig?"

Hun så op på ham med sine to varme, rolige, brune øjne.

"Nej, du har ikke forandret dig; du er akkurat den samme gode, gamle dreng!" sagde hun langsomt, med sit ansigt imod ham, fast og rundt og friskt af blæsten.

Povl fangede hendes blik og søgte så med sit hustruen og tanten, der gik duknakkede og indsvøbte og løftede op i kjolerne.

Han slap hendes arm.

"Jeg føler mig heller ikke forandret," sagde han, idet de gik videre, "og jeg ville nødig, *du* skulle finde det."

"Det bliver alligevel aldrig mere som i gamle dage, Povl!"

"I gamle dage! Herregud, er vi allerede sådan til års! Jeg tror, at mellem os bliver alle dage ens, du."

Hun borede med paraplyen små dybe huller i den opblødte vej.

"Kan de det?"

Han så atter på hende. Lidt langsommere var de gået; hustruen og tanten var kommet et stykke i forvejen.

"Ja – nu."

"Nu du er blevet gift?"

"Nej, ikke derfor alene. Jeg mener blot, at nu er det ovre, som skilte os. Ja – måske alligevel, fordi jeg er blevet gift. Forlovelsestiden er så dum en tid. Nu er jeg i ro igen."

"I ro, Povl! – den gang var du aldrig i ro!" sagde hun og skød sit slør op om hattens rand. "Nej, de dage er forbi, du. Nu må vi nøjes med at tale om dem. Tro for resten ikke, at jeg går her og beklager mig."

"Ja forbi, vist er dagene forbi," sagde han, mens han gik og så ned i vejen på de huller, hendes paraply borede. "Men det, vi to har levet sammen, det ender ikke med dagene. Husk du, det var min første, al min første ungdom!"

"Din første ungdom, ja – og min hele!"

Vinden begyndte at suse tungere og tungere i de nøgne pile, og dråberne dryssede tættere om dem. Men ingen af dem slog paraplyen op.

"Laura," sagde Povl og blev atter rød i tindingen, "kan du huske –" hans stemme vaklede igen – "kan du huske den formiddag efter at jeg var blevet forlovet, da du var inde på besøg hos far og mor og sad alene med mig i dagligstuen?"

Han tav lidt og så ud over markerne mod den lave gråvejrshimmel, mod horisonten, hvor solen havde sprængt skyerne og stod glorød og rund uden stråler.

"Du spurgte mig," fortsatte han, "om jeg da aldrig havde elsket dig. Og jeg sagde nej. Jeg blev så forbløffet over dit spørgsmål, og du så så alvorlig ud. Men jeg løj. Og du sagde, at der var en tid, hvor *din* kærlighed til mig kunne have slået ud, hvad dag det skulle været."

"Jeg vidste, du løj," sagde hun stilfærdigt.

"Ja, og du ved ikke, hvor den løgn har pint mig. Jeg synes den så ganske har skændet vort forhold, ødelagt det for mig, gjort mig dit – venskab – uværdig."

"Å, vort forhold," sagde hun med et suk, "jeg ved ikke, det var altid så trekantet. Og det var de andre skyld i. De talte altid så meget om dig – for at lade mig vide, at dig kunne jeg aldrig få og så vidste jeg ikke, den gang, hvor jeg rigtigt havde dig."

"Jeg vidste ikke selv rigtig besked. Kun så meget ved jeg, at fra jeg blev fjorten år, tænkte jeg på dig tidlig og silde, altid."

"Ja du, jeg var jo den eneste unge pige, du kendte. Og således sagde netop de andre. Og de havde vist nok ret i, at det var grunden til, at dine tanker altid valgte mig."

Povl så mod horisonten, som blev dybere og dybere rød.

"Måske havde de ret."

"Har du ikke senere selv vidst det?" spurgte hun og fulgte hans blik mod horisonten.

"Jeg ved ikke," svarede han langsomt, "at det er gået, som det er gået, – jeg tror, det er hændelser, de mest tilfældige hændelser, der bygger éns liv sammen."

"Ved du," spurgte hun lidt efter, "at jeg troede, du bare ville narre mig eller prale den sommer, du begyndte at fortælle mig om Margrethe?"

"Nej, det var sandt. Men måske pralede jeg alligevel. Når jeg var sammen med dig, fyldte du mig helt. Og du ved ikke, hvor jeg hadede denne Barner, som du gik og dansede med på alle vinterballerne herude, og som jeg vidste, du holdt af. Jeg kan huske en morgen, du kom og fortalte mig – som var din ven – du havde jo aldrig tro på veninder – at du havde drømt, at du mødte ham, at du var i baldragt, og at han tog dig i sine arme, og du lå om hans hals. Nu ved jeg, Laura, hvor fin, ung en kærlighed, der legede under vore fortroligheder."

"Og dog talte jeg så sandt om ham, som du om Margrethe."

Povl svarede ikke, men tog, uden at se på hende, hendes hånd og blev ved at gå med den i sin; og hun tog den ikke fra ham.

"Ved du hvad," sagde han langt om længe, "jeg tror, det var det dumme kys, der førte os hver sin vej."

Hun lo; et lidenskabsløst, roligt sinds stilfærdige latter.

"Og det var min skyld!" blev han ved.

"Å, såmænd også min."

"Jeg havde jo aldrig kysset før. Og så skulle jeg rejse dagen efter, og du havde trukket mig hele haven rundt, for at jeg kunne sige farvel til alle bede og buske, og oppe ved den grønne låge havde vi stået og spyttet til måls efter en sten ude på vejen, mens jeg hele tiden gik og tænkte på at komme til at kysse dig. Så var det, jeg gjorde det ude på den halvmørke trappegang. Jeg kan endnu føle dine smalle læber og min egen rysten. Og så fo'r du pludselig op ad loftstrappen og teede dig så underlig den hele aften, hverken så til mig eller talte med mig, og jeg var så

ulykkelig, som jeg aldrig siden har været. Hele natten lå jeg og grundede på, hvad i alverden jeg kunne have gjort dig. Jeg havde sagt noget, syntes jeg, idet jeg kyssede dig, men kunne ikke et øjeblik komme på, hvad det var. Og dagen efter, da jeg rejste, var du akkurat som om aftenen. Du sad bag i vognen, da jeg kørte til banen, men talte ikke til mig, og du fulgte mig ikke ud til toget."

Laura lo igen.

"Først otte dage efter slog det ned i mig, hvad jeg havde sagt," blev Povl ved.

"Jeg blev så angst for dig, ikke for kysset."

"Nej, men for den dumme bemærkning, som dog var sandhed. Det var virkelig den første pigemund, jeg kyssede, og det var uendelige længslers mål, jeg nåede. Kunne jeg da andet end mumle: 'Det var det første!' Det var jo kun en stille, fjollet jubel over min sejr."

"Men kunne jeg andet end tro, at det var et frieri? Og jeg ville så nødigt have givet dig en kurv. Men den gang måtte jeg have gjort det. Jeg blev så bedrøvet. Og så forskrækkede dine øjne mig. Du skulle set dem! Som du ville sluge mig, så du på mig. Og oppe på banegården så du på mig med de samme øjne; så blev jeg bange. Det havde været min hensigt at følge dig ud på perronen; men jeg turde ligefrem ikke."

"Å, Laura, Laura! hvor dumt livet altid leger med os!"

"Nej du, med dig har det da leget smukt nok, ved jeg. For resten er der intet, der er så hensigtsløst, som at blive højttravende over verdens gang."

"Ja, Laura, *jeg* er jo lykkelig nok – tilfældigt lykkelig. Det er dette tilfældige, der plager mig."

"Nu vrøvler du vist. Ved du, jeg er også lykkelig, på dine vegne. Og det er ikke tilfældigt. Og jeg holder af Margrethe, du, skønt jeg kender hende så lidt, blot fordi hun er *din* kone."

"Du er en god pige. Jeg tror ikke, *jeg* ville kunne lide *din* mand."

"Å, ham får du aldrig at se."

"Tilfældighederne du!"

"Nej, Povl, man når en vis alder, hvor tilfældighederne går én forbi. Jeg mener ikke noget sentimentalt."

"Og så ved jeg ingen, jeg kunne unde den tilfældige lykke så fuldt som dig. Piner jeg dig, Laura?"

"Fy, hvor kan du tro det! du, som er min eneste ven, og den eneste, jeg nogensinde har betroet mine stakkels hemmeligheder. Vi er ikke børn længer."

"Det hører vi så hurtigt op med at være. Livet har sådan hast med os."

"Det ved jeg ikke noget om. Jeg ønsker mig ikke de år, der er gået, tilbage. Dertil har de været for smukke, – og deri har du part. Blot du aldrig vil ødelægge den! Skønt det skal du have ondt ved, selv om du glemte mig helt."

"Tror du dine egne tanker, når du taler om, at jeg kunne glemme dig?"

"Måske ikke glemme, – nej, det vil du vel ikke kunne. Men der hænder så meget, du, og du ser mig så sjældent, og dit liv har fået helt andre mennesker at fyldes af."

"Tænker du på Margrethe?"

"Nej, jeg tænker ikke på nogen bestemt. Nej, du, jeg går kun her og er glad ved at tale med dig igen. Her på denne vej har vi gået nogle gange og været hinanden nær og været hinanden

fjern, men altid dog som to venner. Det er et farligt ord, og det siger som oftest så lidt, men sådan, som jeg bruger det nu – ikke sandt, Povl, sådan vil det mellem os altid være som et minde om en tid, der er forbi, og som aldrig kommer igen, men som har givet os begge – dig måske en mindre – mig i alle tilfælde den eneste sum, jeg ejer, af stilfærdig lykke at leve dagene til ende på. Nu bliver jeg sentimental. Men du må tro, at når jeg går mine ture her alene hver eftermiddag, føler jeg mig som en slags enke, slet ikke nogen sørgende. Alting er blot så stille om mig, og jeg selv så rolig, når jeg tænker på dig. Og det gør jeg tit. Og det vil jeg blive ved med, Hvad der så hænder."

Povl klemte fast den hånd, han havde i sin. "Laura," sagde han, "mellem os to hænder der intet, – uden det, som *er* hændt."

"Og det, som er hændt, Povl, det er hvad livet havde til *mig* af det, som digterne kalder dets haves skæreste blomster."

Han slap hendes hånd og tog den lidt efter igen, ganske let.

"Du blev den lykkeligste af os to!" sagde han.

"Nu forstår jeg dig ikke," svarede hun og trak sin hånd til sig. "Du fordrejer mine ord."

"Nej. Laura, det er alvor. Du fik aldrig din lykke slidt flad i denne daglige bekymrede strid for at få den til at vare så langt, du ser dit liv løbe. Du fik den aldrig slået i stykker, for at hver dag kunne få sin stump, – i så små stykker, at der blev nok til alle dage."

"Povl, jeg kender dig ikke, når du taler således. Du mener ikke, hvad du siger. Eller også gør du skammelig synd imod Margrethe, og det havde jeg aldrig tænkt mig om dig."

"Mod Margrethe, – hvorfor ikke mod mig selv? Jeg gør ikke synd mod nogen, du! Det er blot livets gang, jeg taler om.

Margrethe og jeg er lykkelige. Vi holder af hinanden og vil vel dele dette liv, som vi er sat til at leve, til det slutter, uden at jamre for højt og uden at dræbes af fryd. Ganske roligt og dagligdags, sådan som menneskenes liv forløber. Men der er to slags lykke, Laura; den, du – eller digterne – nævnede som havens skæreste blomst, og så den, der er den tunge, sent og længe blomstrende georgine."

Det var begyndt at regne, og en kold, våd efterårsskumring lagde sig langsomt over de golde marker.

"Povl," sagde Laura og vendte sig mod ham, "jeg ved ikke rigtig, om du har ret. Men der er ingen, jeg holder af, som jeg holder af dig!"

Han så hende ind i de rolige brune øjne, tog hendes hånd og strøg langsomt sin hen over den.

Så gik de til for at nå Margrethe og tanten.

Helligbrøde

Kjøbenhavns Børs-Tidende, 2. august 1891.

"Ja, så kommer vi to nok til at dele bagsædet, frøken With!" sagde adjunkten og slog forlæderet til side. "Det tør vi forhåbentlig nok, uden at byen får for meget at snakke om."

Frøkenen lagde sine halvhandskede fingre i adjunktens hånd og løftede med trediveårig ro op i kjolen, satte foden på vogntrinnet og lå et øjeblik efter mageligt tilbagelænet mod sædets polstrede ryg. Halvhandskerne var gledet lidt ned om de brede håndled; hun trak op i dem, rettede lidt ved den storskyggede, gule havehat og vendte så med nakken mod sæderyggens rand, i et spillende blik sine to grå øjne mod adjunkten.

"Hvis vi vil med, adjunkt, kommer vi vist til at lade byen have sine vaner i fred og tage os dem nær, om vi gider!" sagde hun med en sikker, ligeløbende stemme, der var høj i klangen som et vandløb over stene en klarvejrsdag i oktober.

"Ja, det er nærmest for Deres skyld," mumlede adjunkten, uden at se på hende, mens han satte sig til rette og lagde et tæppe over sine knæ og løst hen over hendes.

"De er så hensynsfuld, at De næsten er uartig," svarede hun og ordnede sin part af tæppet.

Han havde bøjet sig forover for at rulle forlæderet sammen nede for fødderne og rettede sig langsomt og sad med stiv, lige ryg og et magert smil om den tynde, skægløse mund.

"Lidt uartighed holder jeg for mere værd end alskens hensynsfuldhed, ved De nok, frøken!"

"Er I færdig der bag?" spurgte oppe fra det høje forsæde en ung mand, hvis blankhårede, brune nakke rundede sig stramt op under stråhattens lige skygge.

Og en ung pige, som sad ved hans side, vendte sin blonde barneprofil imod dem og så ned på dem med to lattermilde, lyse øjne.

"I skændes vel," sagde hun.

"Pas I jeres heste og jeres kærlighed, min pige," svarede frøken With, mens adjunkten trak et par trådhandsker på.

Den unge mand tog pisken og slog et knald, som smældede sit ekko ned gennem den menneskетomme, aftenstille gade, og den lette vogn gneldrede hen over brostenene forbi de grå rader af lave huse, hvor ansigter kom stirrende frem bag ruder og skinnede i vinduesspejlene. Gennem de stenhedede gader, hvor sommerdagens solvarme luft endnu stod lummer og grå af dagens støv, kørte de, forbi de sidste huse, over banens skinner, og rullede blødt, under hjulenes svage knasen gennem gruset, ud ad vejen langs fjorden.

Derude over fjorden var solen lige gået ned. I nordvest stod himlen gyldenbleg fra horisonten og højt op over og var som en fjern, havvid, linjeløs steppe af klarhed, der langt borte spejlede sig i den blikstille fjord. Neden for vejen lå fjordvandet gråt som skifer, og på de flade mørkegrønne enge stod høet i stak og fyldte luften over vejen med sin duft af sødme og soltørke.

"Befinder De Dem vel, adjunkt?" spurgte frøken With og så på sin ranke sidemand, hvis magre, glatragede ansigt under skæret fra nordvesthimlen havde som en maske af gult lys over sig.

"Å ja – jeg ville bare ønske, jeg var ene."

"Gudbevares, – De er vist et meget behageligt menneske, når De er ene."

"Så er menneskene altid bedst, frøken. De er skabt til ensomhed, og alle andre udlægninger er misforståelser."

Frøken With strakte sig mageligt tilbage i vognen.

"Det har De sagt før," sagde hun. "Og paradokset bliver ikke bedre for det og De selv ikke morsommere."

Adjunkten sad tavs; ikke et træk rørte sig i hans gullyse maskeansigt.

"Det er altid sådan med damer," sagde han omsider, "at de tager alle meninger, der udelukker dem, for paradokser."

"Det er altfor almindelig en bemærkning, adjunkt; den bider ikke på en gammel pige som mig."

"For en gangs skyld er det en almindelighed, frøken, der har sin rigtighed."

Hun vendte sig om imod ham.

"Hør, ved De hvad," sagde hun, "jeg synes, her er altfor smukt til at sidde og føre sur tale."

"Så er jeg bange for, jeg kommer til at tie stille resten af køreturen. For al min tale, tror jeg nok, er ens," svarede adjunkten og bøjede sig lidt tilbage for et pludseligt ryk, hestene tog i vognen.

Frøken With så ind over en kløvermark, hvor en lang rad køer stod i tøjr; efter som vognen kom frem, vendte de de tunge hoveder en for en og stirrede mod vognen, og et par i rækken bøgede grødet.

"Vi kommer aldrig videre, hvad vi så taler om," sagde hun med et suk.

"Ja hvor vil De egentlig have os hen, frøken?" spurgte hendes sidemand. "I vor alder flytter man ikke om på sine idéer; dem har vi fået i stald, heldigvis, og det kan ikke nytte at fable om kløvermarker og fri græsning, for vi kender de herligheder og er mætte."

"Jeg kan nu alligevel ikke opgive den tanke at få Dem tøet op!" svarede hun.

"Tøet op – til hvad?"

Han så på hende.

"Å, til at lufte Deres overgemte ungdom lidt!" sagde hun og så med sine grå, høstklare øjne ind i hans smalle, dybe blå.

"Min overgemte ungdom, – ja, frøken, det var en dejlig frase. Jeg gad ellers nok vide, hvordan De forestiller Dem den ungdom."

"Å," lo hun, "som al anden ungdom, en væver kartesiansk djævel, tænker jeg."

Han strøg med hånden over hagens skægstubbe.

"Det er underligt," svarede han, "så det ord ungdom gør ellers fornuftige folk konfuse. Nu sidder De der og bliver almindelig, blot fordi De i aften har fået det ord på tungen."

"Blot jeg kunne få Dem ligeså almindelig, adjunkt! Jeg tror, jeg ville holde mere af Dem så."

"Jamen det sidste må jeg for enhver pris forhindre, bedste frøken. Hvorfor skal menneskene absolut gå og bryde sig om hinanden. Herregud, det er menneskene slet ikke skikket til."

"Å, ved De hvad – heldigvis! Jeg ville nødig være menneske efter Deres recept."

Han lænede sig stift tilbage.

"Og så er De det dog," sagde han tørt, "eftersom alle er ens på det område. Det er en af de mange små latterligheder, vi går rundt og morer os med, dette at være venner og bryde sig om hinanden. Det er ikke andet end behageligt snik-snak alt sammen."

"Hvor De i grunden tager stift på al ting!" svarede hun og så igen på ham. "Eller også mener De ikke, hvad De siger. De spiller komedie nu som altid."

"Nej, for en gangs skyld er det Dem, som væver. Men som De selv siger, hvorfor tale surt. Lad os tie."

"Å nej – jeg har ikke lyst at slippe Dem. Bliv De kun ved."

"Det er ingen nytte til, hverken for Dem eller for mig, forsikrer jeg."

"Når jeg nu gerne vil høre Deres grunde for alt det bagvendte, De sidder og siger."

"Ja når De endelig vil have os ind i disse trivialiteter," svarede han, "så lad os i Guds navn. Men sig mig så oprigtigt, frøken, for lige så godt at tage glubsk fat straks, om De nogensinde har set to mennesker, der virkelig evnede i længden at holde deres eget gode Jeg og dets fordringer nede for at fylde en andens liv med det, man fejlagtigt kalder lykke?"

"Jeg tror det, ja."

"I længden?"

"Tænker De på ægtefolk," spurgte hun, "eller blot på venner?"

"Det er ganske et og det samme. Det er blot dette i længden, det kommer an på. Og jeg har aldrig set den slags gåen op i hinanden vare. Den er nemlig en illusion, og det en meget dum og fladende illusion."

Vognen slæbtes langsomt op ad bakke, bort fra fjorden; de kunne høre hestene pruste og seletøjet knirke. Til begge sider groede lyngen brun ud over mørke, kuplede høje, der tegnede horisonten bugtet mod den skumrende aftenhimmel.

"Men om det så ikke varede," sagde frøken With lidt dæmpet i stemmen og så ned på det sammenrullede forlæder, "så – men det varer, siger jeg Dem!" afbrød hun pludseligt sig selv og talte højt og hurtigt og så ud over bakkerne.

"Ja, derom kan vi jo måske skændes, så længe vi lever. Har De erfaring, frøken?"

"Ja!" svarede hun.

"Undskyld mig – lang erfaring?"

"Til den dag i dag."

Adjunkten sad og så på hende, så på hendes langsomt rødmende profil og sagde så:

"Jeg skal ikke sige mere, frøken; men jeg står ved, hvad jeg kom med før."

"Jeg har sagt Dem, De kan godt tale."

Hendes bryst højnede sig og sank som under et langt dybt åndedrag, og hun vendte ham næsten ryggen.

"Min kæreste døde i fjor forår," sagde hun med øjnene mod vognbunden og løftede, straks hun havde sagt det, hovedet og så ud over lyngbakkerne.

Adjunkten glattede og glattede på tæppet over sine knæ.

"Det vidste jeg ikke," sagde han omsider stilfærdigt.

"Det må ikke gøre Dem tavs. Jeg ved ikke, hvorfor jeg sagde Dem det. Formodentlig har jeg, trods Dem selv, en slags tillid til Dem."

Hun så på ham med to blanke grå øjne.

"Tillid, frøken!" svarede han, "ja, jeg vil nødig sige noget vrangt nu – men De skal ikke have tillid til mig. Det er den gamle historie, *min* gamle historie, hvorfor skal vi to rykke hinanden så nær, at vi taler om tillid."

"Ja, De kan kalde det, som De vil, eller lade være at nævne det. Ikke sandt, det er kun ordene, De er bange for, disse dumme afsnuppende navne," sagde hun langsomt; "det er det, der fejler Dem, adjunkt. Det nytter ikke, De nægter, for jeg har ret."

Han nægtede ikke, men spurgte, langsomt som hun.

"Ved De, jeg har været gift?"

Hun nikkede tavst.

"Og hvorfor jeg valgte at gøre et menneske, som elskede mig, ulykkeligt ved at forlade det?"

Og han vedblev, da hun tav.

"For ordenes skyld – men ikke således som De tror. Jeg er vistnok en særling," sagde han, og hans tørre stemme blev tung og dvælende, "men netop det holder jeg for et menneskes dybeste ret. Forstå mig, – jeg kan ikke skabe mig om, ikke forme mig efter nogen som helst forhold, der kommer til mig ude fra, og jeg ville ikke, om jeg kunne. Og derfor kan jeg ikke dele med andre, ikke med nogen, og allermindst dele det, som er mit inderste Jeg, det som lever i mit hjærte og min hjerne. Jeg kender ikke større pine end den, at have blottet de nerver, der er er livet i min tilværelses legeme. Det står for mig som et menneskes eneste, dyreste ret her i verden, det at kunne bygge sit liv på sin sjæls aldrig tilsølede ensomhed. Intet har voldt mig så stor smærte som de forræderier mod mig selv, jeg begik og måtte begå i mit ægteskab; det var dem, der brød det, som de med tiden vel vil bryde ethvert. – Denne nøgne udkrammen for

hinanden af alt det, det er råest helligbrøde at nævne. Jeg hadede min hustru, fordi hver mindste bevægelse i mig var hende en åben bog, fordi hver mine i mit ansigt var hende som et dyr, hvis bygning hun kendte til de fineste dele. Mine længsler gættede hun, hvad jeg tænkte, vidste hun. Jeg ejede intet, som hun ikke kunne nævne, jeg levede ikke. Hun ranede mig mig selv. Jeg var blevet sindssyg, om jeg ikke var brudt ud; eller det, der er værre end sindssyg, – et får til i flokken."

Adjunkten tav. Skumringen blev dybere og dybere, og lyngen lå som et sort milevidt bølget tæppe over de runde bakker.

"Og så valgte De at ofre et andet menneske for Deres egen lykke!" sagde frøken With med en stemme, der var uden klang.

Han så koldt på hende.

"Ofre og lykke, frøken," svarede han, "det er kvindeord. Hvad lykken er, ved jeg ikke; vistnok er den kun en uærlig undskyldning, en udflugt, trætte mennesker kommer med, når deres samvittighed bebrejder dem, alt det de sveg. Livet har næppe noget mål, og allermindst er lykken målet. Har det et mål, bliver det vel det så meget som muligt at dæmme op for alle disse fagre påhit, alle disse gøglerkunster, hvormed menneskene går om og prakker sig på hinanden og tværer hinanden ud, til de er én sump af død fladhed. Og det, De kalder at ofre, det var muligvis at redde, at fri to mennesker fra at blive dynd i sumpen."

"Og der er intet øjeblik på dagen," spurgte hun og så på ham med et blik så dvælende søgende, som sad han ikke der ved siden af hende, som var han en skygge på de fjerneste bakker; "der er intet øjeblik, hvor det slår Dem, at De kunne have handlet fejl, fordi De har levet fejl – at det kunne være Dem, der

havde sveget – at man kunne kalde Dem en fej mand. Sig mig det oprigtigt – nej, jeg tror, hvad De siger – sig mig det blot, har der aldrig været det sekund, da Deres tro rokkedes?"

"Min tro? – det er ingen tro, det er rygstrengen i mit liv; behøver De så at spørge mere, frøken?" sagde han med et stift stillestående smil om de smalle læber.

Hun drejede langsomt hovedet og så ud over lyngen.

"Jeg ville ikke været *min* ungdom foruden," sagde hun, "og jeg glemmer aldrig alt det lyse, den bragte mig og jeg føler mig så rig ved siden af Dem, uagtet det, der var min lykke, faldt sammen for mig."

"Men om nu Deres rigdom bestod netop deri, at De aldrig fik set bunden af det, De kalder Deres lykke."

"Ja, om den bestod deri – jeg ville takke den Gud, jeg tror på."

"Ville De – havde De mod til at dømme hans verden så slet, at De takkede ham, fordi han skånede Dem for dens rå sandhed og bevarede Dem en smuk drøm at leve på. Havde De det mod?"

"Jeg havde det – og jeg har det. Ellers sad jeg ikke her."

Vognen holdt pludselig.

"Nej se – se dog hvor forfærdelig smukt!" råbte den unge pige oppe på bukken.

Neden for bakken lå byen i hvidgrå dis fra fjorden, og den blodrøde måne steg lavt bag dis og tage og ovre over højderne på den anden side det grå, glatte vand. Kirkens tynde spir stod som svævende på samme plet, over tågen, og røde tagrygge og skorstene brød frem gennem den hvide em og sank langsomt bort i den igen. Alle enge dampede dernede langs den stille fjord, og ikke en lyd nåede dem, mens de holdt der i den lune aften og så ned over den tågesænkede by.

Og den unge mand oppe på bukken skød sin arm om den unge piges liv og trak hende ind til sig og sad med hendes hoved mod sin skulder, så længe de holdt.

"Synes De ikke," spurgte frøken With, da hestene atter trak og de kørte langsomt ned mod byen, "at det er som helligbrøde at tale, som De har talt, netop på denne vogn med *de* to på bukken?"

Adjunkten svarede ikke straks. Han sad og så ned over fjorden.

"Eller helligbrøde," sagde han omsider, "af de to imod mig – og imod Dem."

Gammelt kobberstik

Dagbladet *København*, 14. august 1891.

Langt ude på det mørke, brede hav, dér ligger der en holm, ensom og øde; aldrig en måge i dens klitter hviler, de brede bølger lister langs dens strand, i evig skygge gråner klittens sand, og ingen lyd de tunge storme føde, og ingen bæk mod havet fattigt siler. Solen går ned, og solen står af hav, aldrig de golde ørkenkyster gløde; en nøgen sandklit rejser koldt sin kegle, men bølgen sortner under klittens fod, og ingen så dens øde kam sig spejle.

Derude sidder Døden og mejer stille livets godt og ondt og til med nattens bløde sod hvert aks, han mejed, sanker ej i bundt, mejer og øder, øder blindt og stille, – med armen som en vissen, krøget gren, med isblåt blik bag låg, som aldrig glipper, med munden som et knivsmalt rids i sten, med hår som knastør lyngvækst på en klippe, og med en pande stiv og stor og gold, og med en ånde som en frostnat kold. Hvad sundt, hvad sygt de korte timer føder, forkomment savn og håb, der vandt sit mål, så stille glider under leens stål, og leen tungt og tavst det hele øder.

Men nye savn og nye håb går frem, og verden reder dem de gamles hjem og tumler fort, og spirer står af frø og sæden efter vindens tykke svajer – – –

… Derude på den golde nøgne ø, der sidder Døden stiv og stum og mejer.

Gylden ungdom

Dagbladet *København*, 26. august – 03. september 1891.

18. oktober 1890.

Kære Emilie!

Det regner ude og blæser og er koldt; poplerne på vejen rasler og rasler ustandseligt med de hårde blade, og vinden siver igennem dem og svajer alle grenene, så de fejer i regnen. Mine ruder et våde og næsten ikke til at se ud af, og der er gråt og klamt alle vegne. Og jeg selv er forkølet og trist og sidder ene og længes.

Nu er det fem dage siden jeg så dig, fem lange, ensomme dage, hvor jeg ved intet hændt uden det, at du ikke har været her. Har du så travlt allerede med at pakke dine sager? Jeg kunne blive helt vred på dig, om jeg blot evnede det; men al min vrede bliver til forstemt tristhed, der får mig til at synke sammen og al ting omkring mig til at flyde ud og blive som poplerne og haven derude i regnen – et formløst, silende, frem og tilbage drivende gråt.

Det et mig næsten, som var du allerede rejst. Inde i banken sad jeg og havde besluttet at gå op til dig på vejen hjem. Men da jeg stod der alene tilbage i det store tomme kontor, og de andre var gået, blev jeg så beklemt og tung til mode ved at tænke mig dig og dine søstre så rastløst i færd med at sanke sammen på dit tøj, og dig uden stunder til

andet end hastige smil og korte ord, at jeg gik hjem uden at få dig set.

Jeg forliger mig aldrig med den rejse. Hvorfor skal jeg savne dig et helt år? Hvad kommer i grunden den husholdning dig og mig ved? Jeg forstår det slet ikke. Jo mere jeg borer mig ind i den tanke, at du forlader mig for at lære at lave mad, jo dummere synes du og jeg og al ting mig. For hvad har alt det, vi to lever, med borgerlige skikke og småkøkkeners pilleri at skaffe? Emilie, du må ikke blive vred, men dine forældre er blevet mig så fremmede, siden de fik den husholdningstur sat i scene. Jeg er mat og træt som et menneske, der har løbet langt, løbet let i godtvejr og over vide marker, og som pludselig sidder fanget i en brolagt gård mellem høje mure.

Du må ikke blive bedrøvet, Emilie; det er ikke min forkølelses skyld og ikke regnvejrets; det nager mig dybest inde, og det gør mig så trist og svag; det eneste levende, jeg fornemmer, er som lyden af et tårnur, der slår og slår, langsomt og ensformigt, slår bestandig langt, langt borte.

Jeg ville ønske, du *var* rejst.

Din

Harald.

---

19. oktober.

Kære Harald!

Nej sådanne breve må du ikke skrive og ikke sidde og gøre dig selv og mig så bedrøvet! Det kan være galt nok endda. Havde jeg ikke så umådelig travlt, ved jeg ikke, hvad ende det alt sammen kunne tage. Men alt mit tøj ligger stablet på bordet og stolene, og jeg syer og pakker ind og løber i byen og bliver til sidst helt forvirret af rejsefeber og benovelse, fordi det nu virkelig bliver alvor med vor skilsmisse for et helt langt år! Å, kære Harald! Nu fortryder jeg så bittert, at jeg gik ind på fa'rs forlangende med det husholdningsvæsen; jeg havde lige så godt kunnet lære det hjemme. Men jeg vil trøste mig med, at det dog kommer dig til gode, når jeg har lært det, og at det er et skridt videre mod vort bryllup – vort bryllup!

Ja du, jeg ville såmænd selv ønske, jeg var rejst, for her er ingen fred, og i min hyggelige krog, hvor jeg hver aften har siddet og tænkt på dig og i tankerne småsnakket med dig om de allerurimeligste ting, ligger gyngestolen fuld af støvler. Her er intet sted for mig mere, og var her et, havde jeg ikke tid. Når jeg et øjeblik rigtig tænker mig om, synes jeg, den bedste del af mig allerede er rejst og sidder stille og ene ude på Ellegården og venter på denne rest, der jager ganske mekanisk omkring her inde mellem kufferter og kasser. For jeg er meget mere skilt fra

dig nu, end jeg vil være, når jeg kommer ud til Ellegården.

Men kom alligevel op til mig, når du i morgen går fra banken, selv om jeg bare får set dig! Du *skal* komme, hører du!

Din

Emilie.

---

23. oktober.

Kære Emilie!

Jeg må skrive dette brev, at du kan have en hilsen fra mig i morgen, når du sidder i kupeen og kører bort fra én, der ikke tør forlade sine protokoller for et allersidste kys' skyld. Jeg har så meget på hjertet, og jeg ved så få ord for det. Emilie, hvor man kan pines af kærlighed!

Nu, jeg ikke mere skal møde dig her inde, ikke mere spejde så forventningsfuldt langt ned ad gaden, om ikke dit ansigt skulle dukke frem mellem alle de andre, der driver mig så ligegyldige forbi, nu jeg ikke mere, når jeg om morgenen vågner, på mit bord skal finde trævler fra dit sytøj, du sad her med aftenen før, nu synes mig al den tid, der er gået, så uhjælpelig dumt ødet. Når jeg tænker på den og vil tvinge den til mig, glider den fra mig jeg, sanker og sanker minde efter minde og har dog intet, synes jeg, som vejer op blot

hælvten af det, jeg nu længes. Alle mine minder er så små; de forsvinder i min længsel, som landenes fattige floder suges i havet.

Og min længsel, Emilie, den bliver så blødende, så blodig hed. Og den spørger og spørger, mens mine tindinger hamrer, hvorfor jeg sidder ene her og skriver ord og sætter tegn, hvorfor ikke min mund taler og mine arme knuger dig, der nat og dag binder alle min hjernes tanker og samler alle mine sanser til en. Hvorfor, Emilie, hvorfor! Å, hvor blev ikke svaret en hån mod mig selv.

Her sidder jeg og længes mig fattigere og fattigere og kysser i min armod din nakkekrølle, jeg klippede i eftermiddags. Jeg har bundet blå silke om den, og den ligger på mit bord foran mig.

Jeg kan ikke skrive. De kolde ord dræber, hvad jeg tænker, søndrer, slukker al min tanke, der er en eneste:

Dig, Emilie! Dig!

Din

Harald.

Søndag d. 26. oktober.

Kære Emilie!

Jeg er så stilfærdigt søndagslykkelig; hele min kærlighed kommer op imod mig let og blændende lys. Alle de ufrugtbare tanker, alt det triste er ovre.

Tankerne glider gennem min hjerne som blade drivende en sommerdag ad en å gennem skove, De er små og tyste og skifter umærkeligt let som solstænk over løv. I dag er du vågnet med sol. Er der smukt derude, hvor du går? Og i aftes fik du det måneskin jeg havde lovet dig.

Jeg har ligget længe i sengen til morgen og tænkt så roligt på dig. Jeg kender ikke Ellegården og kan ikke se den for mig, og jeg gør mig ingen ulejlighed for at fantasere mig træer og længer og værelser frem. Jeg ved dig derude et sted, mange stationers jernbanekørsel borte, og jeg kan pege på generalstabens kort og sige: Dér! Videre spændes min sans ikke, og min længsel hviler i denne dulmende vished. Det er mange tider siden, det at være lykkelig var mig noget så uforstyrreligt mildt.

Hvor jeg elsker dig vegt og langt og så beskyttende ømt; alt, hvad jeg tænker, former sig til hyggen om dig, til sagte værnen og tryg ejen. Jeg ser kun dig for mig, intet uden dig, nu jeg ved dig derude på det sted, der hedder Ellegården, hvor jeg aldrig var, men som jeg tænker på som en ørkeneremit på Himlen.

Jeg har plantet dit svibelløg. Det står i sin gamle urtepotte med et kræmmerhus over sig henne bag skabet; det må ikke få for meget lys, før det har ordentligt spiret. Der er for resten et lille grønt, frisk skud; og det har fået noget vand i fadet. I

aftes var jeg ovre hos dine forældre og traf din moder; hun sad i mørkning og var stille.

Det brænder henne i kakkelovnen, og her er lunt og godt, således som jeg synes livet må kunne rinde, en strøm af fred om os to. Hvor er mig verden derude fjern; mit øre hører den ikke; og det sprog, jeg skriver, synes mig mit eget, talt af ingen, født alene for din og min skyld og dødt med os, når vi dør min familje er mig fremmed, som var den et sagn, man havde lært mig at tro på; kun vi to lever, du langt derude og jeg her, og landet, der ligger os imellem, er så øde for min tanke, så vejløst og så tomt som rummet mellem to kloder; jeg ser det ikke.

Nu kom mo'r igennem stuen. "Hvem der kunne kikke ind til Emilie!" sagde hun.

Å ja, du! ja du! – Alligevel! – bare se dig virkelig! – Se dig!

Kærlighed fører så underlig tale og digter så mange ord. Nu lever al min længsel lysvågen, og min fred er borte!

Emilie, jeg længes! Jeg kommer på søndag!

Din

Harald.

Ellegården d. 28 oktbr.

Harald! Harald! Nej hvor jeg blev glad! Jeg kom ude fra haven og sad herinde og mildest talt græd, græd af længsel, du! Å for jeg længtes efter dig rent vanvittigt. Og så kom fru Eskildsen ind med dit brev!

På søndag har jeg dig! på søndag! Å du, en søndag er så kort, og så er der vel tre uger, til jeg ser dig igen; – det må der ikke være, kun fjorten dage! – å du, hvad! Men det allerbedste er, at fru Eskildsen og Eskildsen venter dig her lørdag aften allerede eller eftermiddag helst! Gæsteværelset ved siden af mit er i stand til at modtage dig. Du får nok Hjalmar – han er tolv år – i den anden seng derinde; å men du, det er løjer! Jeg har Marie, den ældste, inde hos mig; at jeg er glad for det, må jeg fortælle dig; ikke alene det, at det gør mig endnu mere hjemme at være venner med børnene, men Marie er desuden så tjenstvillig, venlig og stilfærdig, at det er en ren velgerning.

Nå – men ankomsten! rigtig hyggelig! og modtagelsen så hjertelig, som havde jeg været her mange gange før. Straks om eftermiddagen var vi ovre og parterede en kalv, der var slagtet om formiddagen; senere hen på aftenen var vi i mejeriet og skummede fløden; så dækkede vi bord; Marie viste mig, hvor al ting stod og hørte hjemme. Søndag morgen kaldte fru Eskildsen først klokken halv otte, for at jeg skulle få hvilet ud; og således er hun – har endnu været – hensynsfuld og

venlig, stadig med et smil. I går bankede jeg karbonade, i dag gjorde jeg forloren skildpadde i stand til i morgen; når du bare vidste, hvor jeg er væmmelig ved at tage på råt kød, men jeg tvinger mig til det, og det bliver vel snart en vane. Jeg er i aktivitet til lidt over tolv og begynder igen klokken fem, undtagen de dage her er slagtning eller hvad der ellers kan falde for, som f.eks i morgen, så skal der laves rullepølse.

Aftenerne er de sværeste, men jeg går i seng klokken ni.

Når du vidste, hvor jeg nu føler mig på ret køl igen! Dit brev, du, det læser jeg atter og atter, lige til jeg får det næste! Og så på lørdag! Jeg kan næsten ikke tænke det! Når du kommer, skal vi gå aftentur, og om morgenen skal jeg råbe ind ad din dør: Nu må du op, for nu kan du komme igennem! – Å, jeg gør vist ren skandale herude den dag!

Sæt dig hen i gyngestolen fredag aften klokken ni, så vil jeg tænke mig dig dér, og så mødes vore tanker.

Din

Emilie.

---

30. oktober.

Kære Emilie!

I morges som jeg skulle gå til banken, fik jeg dit brev; egentlig er det kun det, jeg vil fortælle dig; og så at jeg har siddet derinde og forstyrret de andre ved pulten hele formiddagen, for jeg måtte tale hele tiden og le; jeg sad med den urimeligste trang til at gøre dem og alle, der kom, så ubændigt glade. Du må takke Eskildsens umådelig mange gange.

Netop i går aftes havde jeg mit sære humør. Ligesom jeg bedst lå i sengen, kom uroen over mig, og jeg vidste ikke, hvor jeg skulle gøre af mig selv. Jeg måtte op og ud. Det var det skæreste måneskin, og jeg kunne godt have grædt, da jeg stod derude og så ned ad vejen. Jeg ved ikke, hvad jeg egentlig så; men måneskæret faldt så mildt og stille over mig. Det helt tog mig. Al min længsel gled sammen med det, og jeg måtte sætte stokken hårdt i for ikke at svimle. Og så var roen der på én gang, den stille novemberaftens skære ro. Og jeg bar den med mig, da jeg langt om længe gik ind igen. Jeg stod ved vinduet og så ud på måneskinnet og vidste, at jeg var lykkelig, stille lykkelig, lykkelig med denne tyste, bløde lykke, der aldrig praler med sin evighed, men giver én håndtryk, man bare føler, og ser på én med øjne, mennesker aldrig har.

Hvor jeg glæder mig til i overmorgen, til at se dig komme oppe på vejen, til at løfte dig, til at kysse dig, men først og sidst til at sige dig, hvor jeg elsker dig langt, langt frem gennem livet!

Jeg kommer! jeg kommer!

din

Harald.

Ellegården. Mandag.

Kære Harald!
Nu er jeg ene igen, har dig kun om mig i små minder fordelte herinde i mit værelse og er så bedrøvet og forladt, som før du kom. Nej, ét er jeg rigere; du har stået her i værelset og set på gulv og loft og vægge, du kender det, mit lille, lavloftede fængsel.

Harald, å vidste du, hvor meget jeg ville sige dig, men som jeg aldrig får sagt. Harald, kan man være så lykkelig og så ulykkelig i samme sekund! Du bliver bedrøvet, jeg ved det; men når det nu er sådan! Jeg forekommer mig selv som en afsindig. Jeg har sat min lykke ud på ét kort. Å, jeg tvivler ikke, jeg ved ikke selv, hvad jeg gør; jeg er blot så lykkelig og så ulykkelig. Nej, du, vidste du, hvor jeg kunne fortvivle over at være så lille, så aldeles i din magt, så tavs lydig som en hund, der venter, kun venter og beder om et kærtegn i hver bevægelse og trygler. Å, jeg hader mig selv, og så er jeg dog så lykkelig. Jeg kunne bryde med dig og slå dig og gøre dig alt det onde, jeg vidste, og dog længes med hver nerve, længes, så jeg ikke kunne ydmyge mig nok for din elskov. Jeg er som en, der er syg.

Harald! Harald! når jeg blot kunne få lov at græde hos dig, og du ville sige det igen, at du holdt af mig. Og så er jeg dog så angst, når du siger det. Nej, du, jeg er blot dum og gør dig bedrøvet. Jeg elsker, elsker dig jo! det er, som om jeg først nu vidste det, nu jeg har grædt af sorg og angst over mig selv!

Nu går jeg ud og ser solnedgangen og siger dig min dags farvel, og så går jeg i seng og tænker på dig, tænker ikke andet end godt, lyst og godt.

Din

Emilie.

---

5. november.

Kære Emilie!

Lille pige, min egen lille pige, vil du tro mig, jeg har jublet over dit sidste brev, ikke med latter og ord, for jeg har ingen ord, når jeg tænker på det, og mine tanker tager ingen form. Hverken hjerte eller hjerne ved jeg af; jeg føler kun som en fyldende fryd, der indenfra svulmer sig vej gennem alle porer og spænder mit hele legeme. For nu ved jeg, ved med alle kødets og sjælens sanser, ved med hvert mindste blodkar, ved i alt, hvad mit øje ser, i hver bevægelse mine muskler føder, ved så kødeligt fast, så uendelig klart, hvad før kun var mig som en glorie af gylden dis om alle dages hændelser,

ved, Emilie, at du elsker mig. Og i tankerne, du, – for jeg sidder her så vanvittigt ene, – løfter jeg dig og knuger dig og kysser i ordløst overmod al din velsignede sorg til ro.

Jeg kan græde, barn, når jeg tænker mig dig, som du stod derude ved vognen i din grå morgenkjole og sagde farvel til mig i mandags og ville ikke vise, hvor bedrøvet du var. Hele vejen op til banen sad jeg sammensunken og kunne ikke gøre mig lille nok, så hadsk var jeg mig selv, for jeg syntes mig så hjerteløs, hjerteløs mod dig, som jeg lod tilbage, hjerteløs i mine ord, i mit farvel, i al mit inderste væsen. Jeg sad og så ud over de tågede marker; hunden løb inde over de våde brakjorder, og en fattig pil stod ved vejen og hængte med et sidste par sorte blade. Jeg følte det, som skulle jeg køre således evig i ussel, klam fattigdom, veg om hjertet og veg i viljen, altid forrådende, altid med sygt mod på vej bort fra det, jeg i drømme kaldte mit livs lykke.

Og nu jeg har fået dit brev, nu jeg er jubel fra isse til fod, står din forladthed og min afsked i mandags frem for mig; hvor jeg vender mig, ser jeg dig på stentrappen, dine to dejlige øjne, så tavst bedrøvede og så blanke; intet her inde i min stue har form mere; kun dette længe, længe dvælende blik sanser jeg. Og som en støtte må jeg midt i min jubel stum og ubevægelig stirre og stirre dette blik i møde.

Emilie, Emilie! jeg er som du så lykkelig og så ulykkelig; kun angst over mig selv er jeg ikke. Jeg føler i mig en blind styrke, en dump magt, der som en langsomt vågnende skæbne tager dig og mig i sine arme.

Foran mig på mit bord står det æble, du gav mig, og dufter. Kagerne spiste jeg i kupeen; det var næppe jeg nænnede at pakke papiret op, du havde jo lukket det. Jeg kyssede det, og nu ligger det henne i skuffen tilligemed det, der var om æblet. Og så havde jeg nær beholdt dine sko i stedet for at sende dem til skomageren; der var jord fra Ellegården under sålerne, og dine fødder havde været i dem; men nu er de afleverede.

I aften, når jeg er kommet i seng, lægger jeg mig til at læse Turgenjev, det vil sige til at tænke på dig. Jeg vil læse den fortælling, jeg læste i kupeen ned til dig. Den begynder: *Synet af den uhyre fyrreskov, der omspænder hele horisonten, synet af skovregionen minder om havet – – –*

Når jeg læser den, er det som om jeg sidder i toget igen – ned til dig – til dig!

din

Harald.

Ellegården, d. 8. novber.

Kære Harald!

Er det ikke underligt, jeg længes sådan efter, at vi var gifte, fornuftige, gifte i flere år og kunne tale sammen altid; det var morsomt, ikke? Det skulle nemlig være gruelig fornuftigt og alvorligt, og fornuftige bliver vi aldrig i evighed nu, sådan som vi går langt borte fra hinanden og længes. Her må jeg sidde ude og leve af minder som en gammel pige og er endda kun tyve år.

Ved du, i dag har jeg tænkt på den tur, vi gik en søndag i maj, ud forbi Frederiksholms teglværk og hjem ad Valby. Kan du huske, alle de strå på grøftekanten og koen, der brølede for at malkes, og de to fyre, der sagde goddag, og børnene, der lo og kan du huske den grønne mark med alt det fine ukrudt og den rene gule farve, blomsterne havde; og vejen mellem husene bag teglværket, de små grønne haver og gadekæret med al den andemad, og den lille sti, vi måtte springe ind på for vognen, der kom; der stod så højt tæt grønt på siderne. Å hvor jeg husker dine øjne den eftermiddag! De var så mørke, så blanke! Du så så stolt ud, du! jeg har aldrig set dig så mandig!

Herude hænder der ingen ting. Fredag aften brændte det et sted borte, og jeg var ude for at se det. Det var et forfærdeligt føre, men jeg travede godt af og så omsider lidt flammer i det fjerne. Lørdag morgen var jeg i Kalundborg, hvor jeg gjorde lidt indkøb. Min kjole kom om aftenen og de tre alen angola fra Wessel.

Jeg har slet intet at fortælle dig, du, uden hvad du så godt ved i forvejen, at alt, hvad jeg lever med, er mine minder og dine breve, som jeg aldrig bliver træt af at læse; de ligger under min hovedpude om natten, og det sidste bærer jeg med mig alle vegne, til det kommer et nyt. Da, når vi bliver gift en gang, skal vi sidde ved siden af hinanden og læse dem allesammen og være lykkelige og aldrig mere længes.

Men mit forrige brev, det skal du brænde; det var så dumt; jeg er så ked af, at jeg sendte det.

Gå ind til moder en dag og giv hende et kys fra mig, – gør det for min skyld, du!

Din

Emilie.

---

11. Nvbr.

Kære Emilie!

Jeg kommer igen allerede på søndag! Jeg kan ikke andet, jeg må og jeg vil se dig, og jeg får dig også at se! Jeg længes så dræbende. Hver nat, straks de andre sover, drømmer jeg, du kommer til mig og giver for *min* elskov al *din* kærlighed; og jeg har dig i mine arme natten igennem så stille tryg og så stille lykkelig. Min længsel brænder mig op! Alt mit liv er i min kærlighed! Du ved ikke, hvor jeg lider. For hver dag jeg går her ene, sygner noget i, mig,

som ebbede min ungdom langsomt ud. Hvad jeg tager mig til, og hvor jeg er, i banken og her hjemme, inde og ude, alt og alle vegne er som tåge bag tåge, for jeg ved af intet uden den brændende hamren i mine nerver. Alt hvad før var liv og sol og lys ude omkring mig er som suget ind i mit blod; jeg føler intet liv uden mit eget, og mit eget svulmer som var det alene den hele i tåge forsvundne verden. Emilie, jeg kan ikke længer stå imod! Alle disse ord, alle disse breve, alle disse kys på mund og pande er mig så led en leg, så løgnagtig en pral, så brødefuld en gøglen med det, som er helligst og dyrest og evigst. Jeg kan ikke dele længer det, som er det heleste hele et menneske ejer, dele min kærlighed, stykke den ud i savn og skjule den under ord, der lyver om en lykke, som aldrig trængte til ord og aldrig fandt dem.

Å nej, nej! bliv ikke angst, Emilie! Der ligger for os et liv over alle tinder, hvor ingen tom længsel, ingen dødende forsagen slider os op i lykkeløs fablen om lykke. Vi vil det liv, du og jeg, – – min egen, egen Emilie, min Emilie, min brud!

Din

Harald.

---

13. november.

Kære Emilie!
Hvorfor svarer du ikke på mit sidste brev, eller har du svaret, og får jeg brevet i morgen? Jeg er så fuld af uro. Har jeg stødt dig eller udtrykt mig forkert? Var jeg blot hos dig!

Emilie, jeg havde aldrig sendt dig det brev, om jeg ikke vidste, at al min kærlighed var i det og jeg havde aldrig skrevet det, om jeg ikke havde følt det som synd imod dig og imod os begge at tie. Aldrig har min kærlighed til dig stået helligere for mig end nu, da jeg tror du ængstes og ikke tør følge. Emilie, din angst bliver en dom over mig, og du må ikke dømme således.

Netop fordi vort forhold er mig det dyrebareste, det helligste jeg ved, må du kunne forstå, kære, kære, du! at jeg kan pines over at måtte leve det halvt og alene; at jeg kan længes fortvivlet efter at spørge dig: *Er* du ikke lykkelig? *er* du ikke min? og længes efter at høre dit eget hurtige, lydelige, faste, lykkelige Jo! For når du vidste, hvor at min kærlighed har vokset sig åben og fast og lykkelig! Når du vidste, hvor jeg kan længes efter at stå overfor dig og sige dig det, jeg skrev sidst, sige dig det så varmt og inderligt, som jeg føler det, lige så voldsomt, som det brænder mig i sjælen! Jeg ved, at stod jeg hos dig, tog jeg dig i mine arme. Og du ville ikke sige: Sådan må du ikke tale! eller gøre dig vred, som om jeg simpelthen havde været uartig, ville du vel? Du ville forstå, at det var hele mig selv,

jeg bød frem, at hele min tro, alt hvad jeg havde levet før, alle mine tanker, alle mine drømme var i hvert ord. Og du ville ikke frygtsomt se ud over fremtiden og sukke og spørge dig selv: Varer denne voldsomme lidenskab? For du ville svare dig selv øjeblikkelig sandt og rigtigt: Den varer ikke, for den ville dræbe, om den blot strakte sig tyve år frem. Men den skal heller ikke vare, ikke længer end ungdommen ud, for den er ungdommen. Og al min kærlighed til dig, alt den lidenskab, der trygler om luft og lov til at leve, er al min ungdom, min sunde, stærke, tungt levende ungdom, som jeg rækker *dig*, fordi kun du kan sprænge den en vej. Min og din ungdom i svimmel, lyksalig svulmen mod det liv, som tilhører os, og som al vor tvang er rettet imod at vinde, det er vor kærlighed, Emilie! Forstår du nu, hvor helligt det alt sammen er mig? Forstår du nu, at helligst bliver du mig, når mine arme slutter om dig og du sover med dit hoved mod min skulder.

Å, jeg kan blive sindssyg ved den tanke, at alt dette om hellighed og liv og ungdom kan klinge som fraser. Sig til mig, når jeg kommer, eller skriv det: Jeg tror som du! jeg elsker som du! Sig det – sig det!

Forstå mig, Emilie, forstå mig! at det virkelig er alvor dette! Sig, at du tror som jeg, at du elsker som jeg!

Sig det, Emilie! og vis det ved på søndag morgen, når det første tog kommer fra København, at stå på stationen med en anden klasses billet til Kalundborg.

Din

Harald.

Ellegården, 14. nvbr.

Kære, kære – –
Hvad jeg nu skal skrive, eller ikke skal skrive – jeg ved det ikke, jeg ved det ikke. Det får blive derved, at jeg kommer. Jeg er så angst for at skrive – –

Vi ses på søndag.

Din

Emilie.

Ellegården, mandag eftermiddag.

Kære! Kære! Vidste jeg nu det bedste navn til dig, det varmeste! det kærligste! det, der bedst gav alt, hvad jeg føler ved at skrive *Kære*!

Hvor jeg har længtes i dag, og dog ikke længtes, kun gået i en døs med blødt dagslys over mig og dig! Så smuk, så mandig! Du kan sige, hvad du vil, – jeg elsker dig! jeg bøjer mig for dig som den, der elsker så uendelig meget, der giver så meget og

ejer så meget, så meget. Når jeg er din, er der så lidt andet i mig, der råder. Jeg bliver så veg over for dig. Blot du ser på mig, blot et håndtryk af dig, og det farer mig gennem hjertet, så jeg går fra sans og samling. Tro nu ikke jeg er styg; jeg føler kun dagen i går; det er den, der giver mig hjertebanken, ikke stygt, du, kun lykkeligt. Jeg var din med så naturlig ret. Er det stygt at huske det igen og igen? Det kan ikke være det, så var jeg ikke så rolig og så lykkelig. Harald! Harald! nej du ved det, du ved det alt sammen selv; jeg behøver ikke at skrive det. Jeg er glad, jeg sidder her igen med hele en lang lykkelig dag bag mig.

Jeg tænker på dig, som du var i går, som du går i dag, som du er.

Du skal smile, når du får dette.

Din

Emilie.

Tirsdag formiddag.

Kære, kære Emilie!
Kære du, som gik dernede i Kalundborg og lo og spiste appelsiner og. spyttede kernerne ud, dernede på den stille vej med de store træer og tømmerpladserne på siden. Nu er du på Ellegården igen; men hvordan er du kommet der? Jeg sad i toget og var så angst, at det skulle give sig

til at regne, mens du gik hele den lange mørke vej fra stationen og op til gården. Jeg. skal blive så god ved dig en gang, når du aldrig mere behøver at gå ene. Når jeg ved, at du skal ud alene, savner jeg dig aller mest. Du må aldrig være ene.

Og det brev, jeg har fået i dag! Du ved ikke, hvor jeg blev, da jeg læste det! Alting blev så mildt om mig. Jeg vil tage det brev og sætte mig ved bordet og læse det og læse det. Nu er det, som om du er hos mig hele tiden.

Jeg gik i formiddags vor gamle tur ud over markerne bag jernbanevolden; kan du huske vore ture der forrige efterår? Jeg måtte derud; hvorfor ved jeg ikke. Det var som at lege med et barndomsminde, et fint, helligt et. Og jeg gik derude og tænkte på, hvor vi dog har elsket hinanden længe, vi to. Det lå så langt tilbage, dette i fjor efterår; og dog kendte jeg de ture igen i mindet fra vor tur i søndags. Jeg kendte den samme kærlighed i dem og i den. Og jeg følte, at den lykke, jeg ejer i dag, er den samme, som vi hviskede om den gang, og den samme, som jeg første gang følte den aften i det lille blå værelse, da du spillede for mig alene, og vi endnu sagde De til hinanden. Jeg måtte stå stille midt derude på den våde, kolde mark, hvor det blæste, og kragerne sad; jeg så for første gang en grund under mit liv, en grund, der havde ligget der mange år, og som fortsatte sig så langt ud.

Og den gang havde jeg endda ikke fået dit brev endnu. Nu har jeg det, og når jeg i aften går i seng, vil jeg tænke på den gang, vi sagde De til hinanden, og på den gang, vi gik turene over marken, og på Kalundborg og på dit sidste brev. Og jeg vil falde i søvn med den bevidsthed, at der dog er ét, der aldrig har svajet i mig, ét, der har ligget fast, ganske stille. Og så vil du komme og stryge din hånd gennem mit hår og dække mig og sige mig, at du elsker mig. Og jeg vil mindes dine bløde arme fra i søndags, når du siger det, og så din søde forvirring fra den gang, du endnu ikke turde nævne din elskov ved navn, – hele din lange kærlighed vil jeg mindes.

Det er ligesom jeg før kun har gået om og været forhippet på at få at vide, hvad dagen i morgen ville gøre ved min elskov, og altid set på den som på noget nyt. Og nu stod den på én gang for mig som den jeg har levet med hele min ungdom. Jeg behøver ikke mere at have feber for i morgen. Mere min end du nu er, kan du aldrig blive.

Tror du, noget viet ægtepar tænker med større lykke på deres bryllupsrejse end vi to på vor Kalundborgtur? Jeg kan bestille, hvad det skal være; bag det alt sammen ser jeg det smalle værelse med de rødtæppede senge i det stille lys. Og jeg ser dig – dig – dig! Du lille, hvide, runde, fine, dejlige barn! med det lykkelige ansigt. For det smukkeste

ved turen, Emilie, det var al den lykke, der lyste over dig, al din søde, nøgne lyksalighed.

Nu fortvivler du aldrig mere, for så gør du synd mod Kalundborg og mod den 16. november. Men du skal skrive mange breve som det sidste.

Din

Harald.

---

27. januar 1891.

Kære Harald!

Hvorfor kom du ikke i søndags? Jeg har jo nok fået dit brev og ved også meget godt, at du er undskyldt; å, men havde du vist, hvor jeg har længtes efter at tale med dig! Og nu kommer jeg ikke til at se dig for det første! Det er så tosset at skrive, det, jeg ville sige dig. Jeg ville have sagt dig det i søndags. Kære Harald, det var det vi talte om i julen, at hvis der nu hændte noget, – du ved nok, hvad jeg mener, – hvis jeg blev sådan! – du forstår det godt, ikke sandt! – hvad skulle vi så i al verden gøre? Skulle vi flytte ud på et værelse, som du en gang sagde, et eller andet sted, hvor de først ikke kunne finde os? For når det er sådan, kunne det jo ikke nytte dem noget at skille os.

Jeg går netop i disse dage og tænker, om det mon virkelig skulle være det; og hvis det er det, hvad du så vil gøre. Om du så kan klare det, som

du en gang sagde. Jeg er slet ikke bange, jeg vil være lykkelig ved at flytte ind til dig og være din kone, *din* kone! i et pænt hyggeligt værelse med et lille hyggeligt køkken bag ved.

Skriv mig snart til, for jeg føler mig alligevel så ene om det, og jeg længes efter at høre fra dig! Kære Harald, skriv snart!

Din

Emilie.

---

29. januar.

Kære lille Emilie!
Er du nu virkelig sikker på, at det er sådan, som du skriver? For du kan jo nok forstå, at vi ikke kan gå hen og gøre noget som helst overilet, før vi er sikre på, at det ikke kan være anderledes.

Min kære, lille Emilie! min egen kære, lille pige! nu må du love mig at være tapper, om det virkelig skulle gælde! Husk, hvor de alle sammen vil falde over os og fordømme os og forlade os. Vi får kun os selv at stole på, og det er det, du må vide, at vi må holde sammen, vi to, og være nøjsomme.

Jeg havde ikke tænkt, det ville komme sådan, min egen lille pige! Jeg havde tænkt, jeg skulle føre dig ind i et stort smukt hjem, og nu bliver det vel sagtens på et tagkammer. Men når *du* kun vil være

lykkelig der, så vil jeg være det tusinde gange mere, når jeg skal eje dig helt for mig selv.

Hvorledes vi bliver gifte, det ved jeg for øjeblikket ikke, kære lille pige! Det må vel på en eller anden måde blive kongebrev. Men kan du blot slippe fra Ellegården med din seng og dine sager, kommer vi vel nok over det øvrige, når vi først har værelset parat. Jeg tænker at fortælle dem her hjemme, at jeg vil forsøge, hvordan det er at bo ude; de bliver sagtens gnavne; men des bedre og lettere går det at bryde med dem en lille tid.

Kære lille Emilie! vær sikker i din sag, før du gør noget som helst!

Din

Harald.

---

1. februar.

Kære, kære Harald!
Tak for dit brev, for dit kære, fornuftige, kærlige brev! Du aner vist knap selv, hvor godt det har gjort mig.

Jeg er sikker. Det må være det! Jeg kan ikke tage fejl af det; og jeg er ikke længere ene om at vide det. I morges kom fru Eskildsen ind på mit værelse til mig, og hun gik lige løs på sagen og sagde, hvad hun havde lagt mærke til, og hun sagde mig, at jeg både for din og min skyld og for vore forældres

skyld måtte få sagen ordnet. Jeg er meget ulykkelig over, at hun ved det, men jeg blev så forbløffet, da hun kom. Hun har lovet mig ingen ting at sige, hverken til Eskildsen eller nogen, for det kommer jo ingen andre ved end os to! Til hende siger jeg, at jeg tager hjem, så sætter jeg adresse på mine ting til Københavns banegård, og der henter vi dem så.

Å kære Harald! jeg kan slet ikke være ulykkelig over det, som jeg vist burde være det, i alt fald for din skyld, fordi du nu får så mange pligter og så meget arbejde for min skyld. Men jeg skal hjælpe med, alt hvad jeg kan. Og jeg skal holde vort lille værelse så nydeligt. Jeg kan altid tjene lidt penge ved syning; jeg syer så hurtigt, du; og jeg kan påtegne!

Vi sætter de to senge, har jeg tænkt, langs den ene væg, så fylder de ikke så meget; og så sætter vi min servante imellem dem, og så køber vi et lille bord, der skal stå midt på gulvet med min lille broderede stol ved, og så skal dit skrivebord stå ved væggen ved vinduet og dine reoler på den anden væg, og mit sybord skal stå i vinduesfordybningen med min taburet foran, og så hænger vi vort fine filé-gepures gardin op for vinduet! Å kære Harald! Du kan tro, jeg skal gøre det hyggeligt for dig. Tænk når nu jeg om formiddagen går hjemme og gør værelset i stand og går i byen og så hjem igen og laver middagsmad; og hvis det så regner eller sner, så hænger jeg tørre sokker frem til dig og

sætter dine tøfler henne ved kakkelovnen, og så kommer du, og så sidder vi to og spiser middagsmad i vor egen stue.

Jeg er begyndt at pakke mine sager sammen, og jeg er så glad over, at der er så mange pæne ting imellem, så mange ting, som du har givet mig, og som nu skal pynte i vort eget lille hjem.

Nu ved du altså, at jeg er parat og kun venter på, at du skal kunne tage imod mig. Jeg kommer, når du vil!

Din

Emilie.

Jeg har så ondt af mo'r, når jeg tænker på, hvordan hun vil tage det.

3dje februar.

Kære Emilie!

Nu har jeg lejet et værelse, i går eftermiddags! Jeg fandt et ude ved Valby; det var rummeligt og pænt. Køkken kan vi ikke få for os selv, du må gå sammen med konen i huset, men så kan du jo til gengæld få lidt hjælp af hende. Der er et stort trefags vindue og pænt tapetserede vægge. Jeg flytter ind i overmorgen med mit, og på lørdag venter jeg så min egen lille kone. Kom med det tog, der er her i København 4,15.

Jeg er glad, nu det hele er taget over tvært. Havde jeg nu blot dig!

De hjemme aner ikke, hvor jeg er flyttet hen; de er alt for fornærmede til at spørge. Nu må de selv om, hvor stor de vil gøre "skandalen".

Altså på lørdag kl. 4,15 på den store perron!

Jeg skriver dette mit sidste brev i skinnende sol, du min lille kone, min Emilie!

Min Emilie!

Din

Harald.

September

Dagbladet *København*, 08. september 1891.

Det var uden for Engetorp kirkegård, på den gruslagte vej, der førte op til lågen i den lave, hvide mur, midt på dagen med septembersol gul og klar ned mellem vejens stivbladede pile og over stubmarkerne på begge sider – ud over det agertegnede land, over de skovløse flader med gårdenes lave murstenstuer, under den lette, skyfri, lyseblå himmel; ingen vind og ingen sang af fugle; klar, tom, lydløs luft.

Midt ad vejen, bort fra kirkegården, gik den gamle præst og den gamle greve; præsten i ornat og greven i en lang kavajagtig efterårsfrakke, med en smalskygget klædeskasket på det forover ludende hoved. Foran dem, spredt ned over vejen og i langsom fjernen drøsset ud over marker og digestier, nogle skikkelser, der blev mindre og mindre; sorte punkter i det gule sollys.

"Ja, stakkels skikkelige Mette!" sagde den gamle præst med godlidende, langsom gammelmands stemme, "hun hørte til dem, der stred den gode strid!"

Greven nikkede og så ned over vejen med de skarpe stammeskygger og det lyse grus.

"Hun nåede da også de halvfjerds," blev præsten langsomt ved. "Vi er jo jævnaldrende omtrent, greven og hun og jeg."

"Ja vi er så," svarede greven.

"Hun skulle blot have vidst, det gamle skind," fortsatte præsten dvælende, "at De var med at bære hende til jorden; hun havde ikke så mange glæder at gå herfra med. Mette var født på skyggesiden."

"Å ja – som de fleste af os, hr. pastor!"

"Gud forlade Dem, greve! nej, det mener De ikke; det er syndigt at tale sådan."

"Syndigt," gentog greven og smilede hen for sig. "Nå ja," føjede han pludseligt til, "så kald det da i Guds navn syndigt!" og så i det samme over på præsten og sagde med et forlegent smil: "Man går og bliver sentimental med alderen, tror jeg."

"Å ja – ja såmænd! blot det sker på den rette måde, tænker jeg Vorherre lider os bedst, når vi lader følelsen og hjertet råde!" mente den gamle præst.

"Ja vel så, hr. pastor!" svarede greven og så ud over egnen. "Det er ellers dejligt," sagde han og stod stille, "med denne klare luft om efteråret; man ser al ting så tydeligt og skarpt."

"Ja" – præsten standsede – "efteråret er en smuk årstid."

"Den smukkeste!" nikkede greven, og spurgte, idet han gik videre: "Hvordan går det eller med Mettes efterladenskaber?"

"Sognet tager dem, tænker jeg, der er jo ingen arvinger."

"Og vel sagtens heller ikke meget at tage."

"Nej, Mette ejede ikke store ting ud over sin skikkelige sjæl."

"Skriftede hun, før hun døde?" spurgte greven og støttede stift på stokken.

"Skriftede – nej, hun var sovet hen, da jeg kom for at berette hende. Store synder har hun da heller ikke båret med sig. Jeg har aldrig hørt et ondt ord om hende."

"Nej, nej," sagde greven, "nej, ikke et ondt ord!"

Så tav han en stund, til han langsomt rettede sin krogede ryg og så op mellem poppelkronerne.

"Det er det dejlige ved efteråret," sagde han, "at der er så højt til himlen; ens liv bliver så langt, især når man ser tilbage,

sådan som vi gamle!" sukkede han og ludede atter forover. "Og så skarpt ser man de aller mindste småting."

Præsten drejede sit skægløse i ansigt over mod den sværlemmede, bøjede skikkelse.

"Om Gud vil, har vi år endnu at leve," svarede han, "og meget at føje til det, vi allerede har lært."

"At føje til, pastor!" – greven rystede på hovedet, – "nej, sanke sammen, sanke sammen alle vegne fra."

"Også det – og drage lære deraf."

"Ja – om der ellers er nogen lære at drage."

"Nu er jeg bange for, jeg ikke forstår Dem rigtigt," svarede præsten og holdt sig tæt ind på siden af greven, foroverbøjet som i spændt lytten.

"Jeg mener," sagde greven med det forlegne smil om de rynkede mundvige, "jeg mener blot, – når jeg ser ud over egnen her en septemberdag som denne, ud over jorderne, – man har oplevet så meget. – – Nej, det forstår De Dem vist alligevel ikke på, hr. pastor," smilede han; "De har levet i en præstegård størsteparten af Deres liv."

Den gamle præst smålo godmodigt.

"Nå, og der, tror De, man intet ser og intet hører."

"Jo, jo, ser og hører, ser og hører; – men det, man kommer midt op i selv, hr. pastor! Det er det, man ser så tydeligt for sig, når luften er sådan klar og kølig og tavs som i dag; om sommeren er luften så tung, og man ser ikke langt ud over hver enkelt dag. Det er først, når september kommer, at man skelner, hvor lang sommeren egentlig har været; så ser man det altsammen, alle de mange hændelser, der var så små hver for sig, og som alligevel blev til hele ens smule liv."

"Vist så ja; vi har alle så mange minder, både onde og gode!" sagde den gamle præst, da greven tav.

"Ondt og godt, hr. pastor," blev greven lidt efter ved, "ja sådan skelner de, der står udenfor; men den, der ejer minderne – – Nej, der er intet ondt og intet godt, der er kun éns liv i hele dets lange forløb."

Præsten standsede og lagde sin smalfingrede hånd på grevens skulder.

"De er ikke ved helsen i dag, greve," sagde han indtrængende; "jeg lagde mærke til det oppe på kirkegården. De skulle vist ikke være gået ud og slet ikke til en begravelse. Vi gamle må vare os; det skylder vi Vorherre."

Greven virrede med hovedet og så på ham.

"Det var jo smukt gjort af greven at følge Mette, men – –"

"Ved De," afbrød greven ham og smilede bestandig forlegen, "jeg havde barn med Mette, da jeg var tyve år."

Præsten svarede ikke, men vendte sig og så ud over markerne; så gik de videre.

"Ja ja – farvel, hr. pastor!" sagde omsider greven og rakte ham hånden.

Præsten beholdt den en stund i sin.

"Farvel," sagde han så, "og Vorherre være med Dem og os alle."

Han stod lidt og så efter greven, som gik ind over den gule, nøgne stubmark.

Drøm

Dagbladet *København*, 13.september 1891.

Det var blevet langt ud på natten; min ven var lige gået. Vi havde siddet og passiaret timerne ihjel, talt om mangt og meget og til sidst om døden.

Jeg lagde mig på min sofa, træt og tung til mode og uden lyst til at gå i seng.

Dér på sofaen kom søvnen, og jeg drømte – –

… Det var inde i Frederiksberggade en klar frostdag i marts. Jeg stod uden for et vindu og så ind på et stort ur; Døden sad gammel og kroget med timeglas og le på urets pendul og lod langsomt og stift leen falde for hvert sekund. Jeg havde stået der noget, da jeg pludselig fik en fornemmelse af, at jeg havde et menneske ved siden, og at dette menneske stod som jeg og stirrede ind på Døden. Jeg drejede hovedet og fandt ved siden af mig en ung mand, spinkel, næsten kvindespæd. Og den unge mand så i det samme på mig med to øjne, der var blegt blå og så køligt milde som himlen en julimorgen før solopgang.

Jeg vidste med ét, at vi havde i set hinanden før, vidste det uden i at kunne mindes hvor, eller hvem han var.

"Ikke sandt, den Død dér er det pure falsum!" sagde jeg.

Den spinkle unge mand så igen ind på uret og smilede således som gode mennesker smiler, når de ser børn lege. Men han svirede ikke.

Så gav vi os til at gå sammen ned ad gaden.

"Således ser Døden aldeles ikke ud," blev jeg ved, da han tav; "en gang, år tilbage i tiden, har jeg set den. Jeg sad og spiste

min frokost inde på skolens lærerværelse, da en nylig ansat kollega kom ind. Døden! fo'r det igennem mig. Mellemhøjde, mager, lige, stive skuldre, armene lange og som hægtede med hager til skulderen, ryggen stiv, benene tynde og gangen som en mekanisk figurs; skaldet, skægløs, ingen øjenbryn, to små nøgne, intelligensklare øjne; lærer i latin i mellemklasserne."

Jeg så på min sidemand. Han smilede og så ikke på mig.

Så kom vi ud på Gammeltorv og gik over mod springvandet. Der sloges og kvidrede spurvene i frostsolen og fløj ud og ind om gitterets gamle jernstænger og sad og solede sig oppe om kummens rand.

"Ikke sandt, har jeg ikke ret, sådan ser Døden ud!" spurgte jeg til sidst, ude af stand til at tale om andet; min hjerne var som befængt i alle vindinger med dette spørgsmål: Døden.

Han havde lagt sig på knæ på brostenene og nænsomt samlet hænderne om noget, jeg ikke kunne se, hvad var. Nu rejste han sig langsomt og holdt forsigtigt de hule hænder sammen.

Jeg så et spurvenæb stikke frem og hørte et svagt pip.

"Hvad vil De med den?" spurgte jeg.

Han førte hænderne med fuglen op mod sin mund og sandede ned mod næbet.

"Den er helt forkommen, det lille kræ. Se, nu kommer den sig allerede!" sagde han og åndede endnu en gang ned over den. Så gik han hen og satte den på gitteret, lige i solen. Og spurven pippede og pudsede sig, satte så i klingende kvidder og fløj sin vej.

"Hør," sagde jeg, "jeg husker ikke – – sig mig en gang, hvem De er."

Han så op på mig og smilede; det samme stille, milde smil.

"Jeg," svarede han, "Døden."

Nætter I

Dagbladet *København*, 30. januar 1892.

28. januar.

Jeg ser for mig en sø, hvis vand er sort og tungt og stille som natten omkring mig. Den ligger dybt mellem bjerge, og jeg hører vinden suse svagt i skove højt oppe over bjergenes sider, og mørket pusler uhyggeligt og koldt mellem stammer og løv, som natten skjuler for mig, men hvis ensomhed vinden bærer ned over mig, klam af vådt mos og fugt og frønnet træ, kold og klam som en døds hånd.

Jeg står ene ved søens bred, og tæt ved mig sidder på en sten en mand, jeg aldrig traf før. Jeg ser ham ikke, for natten er mellem ham og mig; men gennem mørket føler jeg hans skikkelse, som man føler vandets kulde over en dyb brønds gab. Jeg ved ikke, hvem han er, eller hvordan han ser ud; men jeg tænker på alt det, som er forbi, på de dage, som intet bragte, på den tid, som er død, på det, som er evig mistet, på alt det, som gled bort og smuldrede, og som aldrig mere får liv. Og jeg tænker sådan, fordi *han* sidder dér.

Og vi ser begge ud over søen.

Og som vi stirrer ud i mørket over den sorte sø, glider der imellem os en skikkelse, der lyser svagt som en tidlig dæmring, og et øjeblik er luften som en majdag under blomstrende frugttræer. Og skikkelsen går ud over søen, hvis vand gynger under dens trin og spejler dens hvide skær. Så standser skikkelsen derude og vender sig ind imod os og vinker.

Da ser vi dens ansigt.

Det er et menneskes ansigt, og det er ungt og fuldt af glæde, som var natten ikke omkring det, og skikkelsen er rank og står på vandet, som var den sorte sø engens græs under dens fødder, og den vinker ad os og ser på os med to øjne, der er som sol en sommermorgen.

Og langsomt skrider den hen over søen, dybere ind i natten, dybt, dybt ind i det dybe mørke.

Da vender jeg mig mod den fremmede, der sidder på stenen, og jeg ser ham ind i øjnene. Jeg ser intet af ham uden hans øjne. De er sorte som søen. Men dybt inde i dem ser jeg billedet af den hvide skikkelse derude vige, vige bestandig, vige, til det langsomt slettes og glider sammen med natten i hans blik, vige som sank det i hans sjæl, sank og slukkedes lydløst og lod intet spor efter sig.

Og jeg er pludselig ene.

Rundt om mig er intet uden den kolde, tunge nat. Og jeg ved, at denne nat aldrig skifter, at den er evig som den døde ensomhed, vinden bærer ned over mig fra de tavse bjergskove.

Nætter II

Dagbladet *København*, 06. februar 1892.

3. februar.

Det er nat, og det blæser. Jeg hører vinden komme langt borte fra gennem træers kroner og støde mod husets mur med døn som af en sø, der tørner mod en dampers skrog. Og nye søer af sort blæst kommer væltende langvejsfra og skyller forbi mit vindue. Mørket suser som et hav.

Og jeg sidder og lytter til suset derude, og jeg mindes en nat, en stormvejrsnat på Atlanterhavet. Jeg ser for mig et drivvådt, duvende dæk, langt og smalt og mørkt, med en flakkende gul skjold af lys, en ensom ø af gult lys, der sejler på de våde planker foran bestiklukafets rude og flytter sig ensformigt frem og tilbage under den spøgelseshvide kommandobro. Jeg står på det dæk, og vandet skyller om mine fødder, skyller fra ræling til ræling, og jeg hører det gurglende brøl gennem spygatternes gab, og over mit hoved hviner og hugger den våde rejsnings sorte skelet af stive stag og tove, buede og smældende i stormen. Rundt om hules havet og løftes mod himlen, bovner og hules og hvisler og syder og fylder natten med hæs uhygge.

Jeg står agterude og ser på morildens hvidblå lyn i kølvandet, det tunge damperskrog træder. Som en flod, der gnistrer i natten under en usynlig spøgelsessols skær, strømmer det i mørket ned over de glidende banker af vand, ned i de sorte dale, følger damperen tæt i hvirvlende fart som et levende væsen vanvittigt af rædsel for natten og stormen og dybet. Og damperen dykker sig og ruller og løftes, og agterenden svinges

fri af søen, så skruen maler i luften og ryster med sin klapren dækket under mine fødder. Og i det nu, det dirrende skibsskrog rider højt i bølgekammens bråd, ser jeg langt ude over havet en nytændt månes gule bue sejle lavt over himlens afgrund af mørke. Og damperen hugger sig, stønnende, dybt ned mellem mure at vand, der styrter ind over ræling og stævn og står op over redningsbådenes bomme, og månen forsvinder som slugt af havet; men det dønende legeme af planker og jern ryster og rejser sig, og atter ser jeg månen duve op langt ude over det sorte, susende hav og stå et øjeblik som naglet ind i mørket og så synke igen i oceanets uvejr.

Vandet driver af mig, driver af hår og klæder og æder med sit salt min hud. Men smertens svage stikken gløder mit legeme, og blæsten og brådet og havets hylende øde driver min sjæl ud i de yderste porer. Og mens dækket dirrer under mig, og stormen slår skorstenens kulrøg ned om mig og ruller den ud over havet og lægger den i læ i dale, damperen længst har forladt, vågner i mit hjerte en vælde, der sletter døgn og time og død – – –

… Jeg sidder vågen og lytter til blæsten derude i natten, og min sjæl skælver under stormen fra havet, fra oceanet, det evige, havet fra pol og til pol.

Grå luft

(Af en bog.)

Dagbladet *København*, 13. feruar 1892.

For hvert vindstød svajede poplen over, og den store grønne blademasse raslede og pressede sig sammen og blev grå og som eneste lyd trængte denne raslen gennem det lukkede vindue ind til den syge, der lå og ikke kunne sove og stirrede ud på det lidet, han kunne se fra sengen, på poplen og den regngrå himmel.

Længe før den tog poplen, kunne han høre blæsten komme sydende gennem villahavernes buske. Og han lå og spændte sin sans for at følge den fjernt fra, til han træt af at lytte gav sig til at stirre på poplen for at finde ud, hvad det var, den lignede, når vinden tvang dens grene i sving og krængede dens løv.

Hans hjerne ledte langsomt og længe, og det vage tankearbejde var ham som en fint dryssende sne over alle sanser, til det med ét kom som en befrielse over ham, at al det piskede løv var en hær i grågrønt panser, en hær af ryttere, der tæt stuvede sammen smed sig frem over hestene og raslede af sted for i et nu at kastes.

Så lukkede den syge øjnene, mens hans sanser ensformigt fyldtes af blæstens brus og tømtes af stilheden, når bruset døde bort.

Og stilheden kom så pludselig, hver gang blæsten slap sit tag i poplen. Og den syge gav sig til, som han lå dér med lukkede øjne, at tænke på, hvorhen blæsten drog, når den vandt ud af poplens løv.

Lavt hen over marken bag haven måtte den jage, brede sig fra poplen som en vifte af strømmende luft ud over det flade land, en ustandselig flod af grå regnluft. Og han tænkte sig denne strøm af blæst i bredere og bredere gled mod horisonten, til hans tanke mattedes og ikke evnede at følge. Som en dræbt fugl skød den i tungt fald ned mod marken bag poplen, mod den efterårspløjede brakjord, hvor den brune muld endnu lå blank efter plovjernet fure bag fure.

Og langsomt fantaserede han sig frem et mørkt, dødt mandslegeme, hans eget legeme, liggende tværs over plovskærets brune jordknolde med nakken bøjet dybt bagover og ansigtet hvidt og indfaldent vendt mod den grå himmel, med den kolde ruskregn glidende i glatte dråber ned over strube og kind og pande, ned i det våde, jordklæbede hår.

Han åbnede øjnene og så ud gennem vinduet.

Højt oppe, langt borte, ude under den grå himmel, dukkede frem af skyerne en sværm sorte punkter, som sank de langsomt gennem den disede luft, kredsede, steg og blev borte i det grå, og dukkede frem igen.

Efterårstrækket – stærene! fo'r det som et koldt ryk gennem den syges hjerne, og en lammende stivhed skød sig gennem hans sanser og snørede hans tanke til disse kredsende punkter, smældede den så ubevægeligt fast som en kugle i et dyrs kød. Og han vendte hovedet bort og stirrede længe ind mod værelsets inderste væg, mens bag ham blæsten flød og flød derude og drog gennem havernes buske og poplens løv og bort over markerne mod den grå horisont.

Og lidt efter lidt faldt den syges øjne til, og blæsten blev svagere og svagere for hans øre, mens søvnen sænkede sin tåge

over ham.

Nætter III

Dagbladet *København*, 20. februar 1892.

18. februar.

Det er nat dybt inde i den mørke, triste vinter.

Ved den våde, regndrivende vej højner i natten en smedje sit tags lave stråpyramide sort som af størknet mørke. Tæt om smedjen, langs begge sider og bag den, suser mulmsorte popler tungt og evindeligt for nattens regnkolde vind. Men inde i smedjen støjer mandsstemmer, og ambolten synger under hammerslag, og blæsebælgens træ knirker. Og ud gennem dørens firkant brænder essens gule ild sit skær fast i vejens vand og tænder de våde sten skinnende og blinker i regnen.

Så skurer pludselig vejens grus under trin, og en skikkelse træder fra mørket frem i skæret. Ilden lyser op over en mands våde klæder, op over et skægget ansigt, der er blegt og magert og tavst i alle træk. Han bliver stående i døren, og hans skygge slukker bag ham regnens blink og de glødende pytter.

Og inde i smedjen tier et øjeblik hammerslag og stemmer, og blæsebælgen hvæser ud, og poplernes sus høres oppe i mørket.

"Hvad søger du?" kommer det gennem tavsheden inde fra smedjen.

"Lykken!" svarer den fremmede, og hans stemme er fast og ru, som når et tårnur sent en nat falder i slag.

Men mændene i smedjen ler, og deres armes muskler spændes, og de bøjer de senede rygge og planter fødderne fast i lergulvets jernsmuld og slakker af kul. Hammerslagene begynder igen, tungt og ensformigt, og skæret fra det glødende

jern lyser op over brede, sodede ansigter og skinner i kødrøde læber og hvide, tænder og i øjne, der er blanke og store og ligger langt fremme som hos mætte dyr.

Den fremmede vender sig og går, ud i natten.

Fra ambolten fyger gnister og funker ind over essen, bort mod de sværtede vægge og ud gennem døren, hvor de hvisler spædt, idet de slukkes i regnen.

Den fremmede går. Langt bag ham ligger vej og smedje, og essens ild er krympet sammen til en rød glød, der brænder svagt og ensomt dybt inde i natten og svinder til en gnist, der skelnes og bliver borte og skelnes igen og slukkes. Rundt om ham er intet uden et endeløst mørke, hvor alt liv er som slukket forlængst, og hvor alt, som havde legeme og form og ragede op, er sunket og slettet og lagt øde. Hans fod træder som i blødt, fjedrende mulm, og natten tætner sig om ham, og hans gang bærer ham dybere og dybere ind i mørket, dybt ind som mod et kæmpelegemes hjerte.

Da – som han bedst går – er det, som flød langsomt mørket sammen, og der rejser sig foran ham et sort murværk i natten, og hans famlende hånd støder mod et jernkoldt gitter, der åbner sig uden lyd og falder lydløst til bag ham. Og luften bliver klam og isner som luft mellem våde mure, og hans fod glider som i gamle stenes slimede fugtslam. Men han går videre og stiger op ad trin, han ikke ser, og føler pludselig sit åndedrag næsten umærkeligt hæmmet som af en lang korridors tunge luft. Han går og går, og hans trin giver ingen lyd, og der er kulsort mørke om ham. Da stryger pludselig et koldt vindpust over hans ansigt og over hans hænders hud, et vindpust som

når en dør blæser i. Han standser og ser kun mørke, men han føler stilheden om sig rummelig som under en stor sals hvælving.

Og han bliver stående og rører sig ikke.

Under hans fødder er gulvet koldt som sten, og han er træt af at gå; men hans øjnes låg er løftede, og hele hans legeme er vågent, og alle hans sanser lever koldt og klart.

Langt inde i mørket hører han som et svagt ekko, en stille lyd som af et åndedrag, der roligt stiger og falder, og han ved med det samme, at åndedraget er hans eget, – ved, at han er ene, ene inderst i natten.

Lang tid går, og der er dybt mulm og dødens stilhed om ham. Og denne stilhed gør hans øre fint som intet dagens menneskes. Lidt efter lidt bliver hans rolige åndedrag ham som en alle vegne fra stigende støj, og han hører blodets slag i alle pulse og det svageste knirk i hans klæders folder, og han føler, hvor hver nerve munder i huden hele legemet over.

Da begynder hans øje at se i mørket, at se dette mørke flimre og blinke og skifte som et stort havs morild, og i et nu fylder hans tanke rummet om ham, gør den levende, denne tavst bølgende luft, der ruger omkring ham uden at løfte en flig af sit mulm for det, den gemmer. Og han strækker armene ud og råber i natten, men hans råb dør uden ekko, som bares det bort i al evighed. Og han synker i knæ, knæler på kolde, klamme sten, og på knæ slæber han sig frem, slæber sig frem og frem; men ingen mur lukker hans vej, og ingen stemme svarer hans råb; mørket lægger sig over hans skuldre og bøjer ham mod jorden. Da lukker han sine øjne. Men gennem de sænkede låg

ser han tæt ved sig to sorte øjne med gylden pupil, og de stirrer i hans, og de ser hans inderste, lønligste tanker. Og de drager dem frem i mørket; skælvende, bøjede ønsker, fortvivlede begær og løgne, der dukker sig; længsler blege og hulkende, syge til døden og evigt håbende, og evner, bastede og bundne, med brustne blikke; og fjernt, langt borte, blåner mørket som forårsnætter, og dér løfter svundne timers lykke deres lyse hoveder, og han favner efter dem i navnløs jammer og rejser sig og styrter frem imod dem.

Men mørket tårner sin mur mod hans åbne øjne, og ingen lyd af liv når hans øre.

Og han bliver stående og stirrer, og tiden rinder, og han ved det ikke. Luften lysner om ham, og vinden stryger svalt om hans hoved, og han ser op og ser ud over blege, tågede enge, og over ham gråner dagen, og kragerne skriger i morgenen.

Måneskinspassiar med mine drenge

Månedsskriftet "*Taarnet*", december 1893.

Jeg er meget gammel, – meget ældre end nogen egentlig kan tænke sig, – og nu skal jeg fortælle jer en historie.

Jeg er Manden i Månen.

Jeg bor på månen, – ikke på den side, som I kan se, men omme på den anden, som I aldrig ser. Der bor jeg i et baghus. Jeg går med en stor nøgle i lommen – med den nøgle lukker jeg mig ind. Den kan I nu for resten ikke få at se, – jeg har hængt den fra mig, skal jeg sige jer, – det gør jeg altid, når jeg skal snakke med sådan nogle som I. Da jeg gik hjemmefra i aftes, hængte jeg den fra mig på Sirius.

Det kan I måske ikke forstå. Det gør heller ikke noget. Den hænger der, og jeg ved det. Jeg skal sige jer, jeg spadserer herned ad Mælkevejen, og så er Sirius sådan et bekvemt søm i det lange sorte plankeværk ude, hvor verden ender.

Ja nu skal I høre.

Jeg er Manden i Månen, og jeg har altid boet deroppe, lige fra jeg blev født, hvis jeg nogensinde er blevet det. Jeg tror nok, at mit baghus og jeg og min nøgle, vi er lige så gamle som månen. Det kan gerne være, at der bor flere deroppe end jeg, – jeg ved det ikke, for jeg tænker aldrig på andre end på mig selv.

Mit baghus er et rigtig pænt baghus. Står der også et forhus, så har jeg aldrig set det. Det kommer jo heller ikke mig ved. Jeg har mine egne værelser, og det er rigtig rare værelser, meget bedre end de, I har hernede på jorden. Og så har jeg en hel flok grise, og dem fodrer jeg med rådne stjerner. Alle de stjerner,

som ikke vil blive siddende, og som falder ned for mig, dem fejer jeg ind til grisene, – det er udmærket føde, og de smager grisene fortræffeligt.

For resten, – I kan gerne få historien med det samme – der var for resten en gang, da jeg slet ingen grise havde. Der var nemlig ingen stjerner til dem, for alle mine stjerner sad fast, og ingen faldt ned. Det kom sig altsammen af, at jeg havde en til at holde på dem.

Vi var to, må I vide, to deroppe i det gamle baghus, to der holdt meget af hinanden, – ja, netop så meget som man holder af hinanden på månen. Den gang kom jeg aldrig ned på jorden. Vi gik aldrig længer end mælkevejen til ende og hjem igen. Og selv om der faldt stjerner, så var det ikke af mine, og så brød vi os ikke om det.

Jeg kan jo gerne fortælle jer, at der hvor mine grise nu går, der stod der den gang en have med blomster. Det gør lige meget, om I tror mig eller ej, – haven er der jo ikke længer, og I kommer aldrig på månen. Men blomsterne var der, og de var vore, og vi kunne se dem. Dem gik vi og plejede og passede. De skulle nu ikke have andet end en smule ømhed og tilfredshed og gode ønsker og håb og stille glæde, for andet har man ikke at pleje blomster med på månen.

For I glemmer vel ikke, at jeg er Manden i Månen?

Nu er det meget længe siden og historien gammel. I har naturligvis hørt den før, så gammel som den er, og så behøver jeg ikke at fortælle jer, hvordan den ender.

Ser I – med mig har det nu altid været ens, men med månen har det slet ikke altid været sådan fat, som det er nu. Bild jer nu bare ikke ind, at jeg vil til at fortælle jer, at der voksede græs

engang og stod skove deroppe og var små søer med nymfer i. Det er slet ikke det, det kender jeg ikke noget til. Men når jeg tænker mig rigtig om – sådan nogle millioner år tilbage, – så kan jeg jo nok fortælle jer, at der har været en tid, da månen var alene, helt alene. Jeg skal sige jer, månen var det allerførste, som Vorherre skabte, og det var i måneskin, at han tog fat på at gøre jorden, og han gjorde den også færdig i måneskin. Det kan I selv tydeligt se, – det er ikke snak, – så besynderlig dejlig, som jorden er, når månen skinner. Men så var det, at Vorherre satte solen i gang for at se, hvad det var han havde foretaget sig, og så blev han så ilde til mode, at han gik sin vej, krøb over det store plankeværk og blev borte med det samme. Men solen glemte han og derfor turer den endnu omkring og anretter stor fortræd.

Meget stor fortræd. Jeg skal sige jer, jeg fryser når solen skinner. For så kan jeg slet ingen stjerner se, ikke engang så meget som en, der falder, og så synes jeg, at der slet ikke er flere stjerner, at de er faldne alle sammen. Så løber alting ud i en gul ørken af lys, og jeg sidder deroppe på månen og kryber sammen og ser ikke andet end, at I to og alle jeres kammerater hernede ligger på maven og roder og slås og ikke får andet end sandskorn imellem fingrene. Og mine egne grise de slås, for de sulter, – til natten kommer og giver dem føde, alle de mange stjerner, som engang sad fast. Så tier I og jeres kammerater, så sover I, – mens jeg går og fodrer og fodrer med det, som jeg ønskede skinnende til evig tid. Og så ligger I og drømmer, og så hører I i drømme mine grise sluge, hvad jeg jamrer over at miste, og deres smasken lyder jer så dejlig, at I snakker i søvn.

Ak, lille børn, hvad skulle den sol!

I ser så glade ud, – jeg kan se på jer, at I tænker på solen. Nu har jeg ikke tid længer, – nu er min lampe ved at gå ud deroppe, og det sorte plankeværk ved at sluge Sirius. Og så mister jeg min nøgle og kan ikke komme ind. Og kommer jeg ikke ind i det gamle baghus – – –

Ja – hvad tror I så, den skal stille op, som er Manden i Månen?

Kandidaten og Vorherre

Månedsskriftet "*Taarnet*", januar 1894.

Kandidaten havde haft en af sine smukke aftener. Han kom fra et auditorium fuldt af damer. Han havde virket i sit kald, det vil sige, han havde en stiv klokketime igennem gjort ret og skel i litteraturen, rakket ned og forklaret og rost, nedladende anerkendt adskilligt og beskedent vist, hvor meget retteligen burde have været anderledes udført. Og nu gik kandidaten hjem, glad over at eje en skøn sjæl og et skarpt øje, en digters fine fornemmen og et fornuftigt menneskes besindige sigten. Og damerne bad i deres aftenbøn Vorherre være god mod deres egen kandidat, som var meget smukkere og bedre og langt mere begavet end de stakkels forvirrede digtere, som han talte om.

Men på vejen hjem døde kandidaten.

Resolut og klar, som han altid havde været, situationen voksen ved enhver lejlighed, begav han sig straks på vej til Himmerig.

Nu skulle det netop hænde, at Vorherre var gået lidt uden for Himmerig den aften for at trække frisk luft og nyde det smukke måneskin.

Kandidaten så ham komme og gned sig fornøjet i sine hænder.

"Ser man det," tænkte han, "han kommer mig endogså i møde."

Men Vorherre så slet ikke på ham og skulle lige til at gå forbi ham.

"God aften!" sagde kandidaten.

Vorherre standsede.

"God aften, min ven," sagde han, "hvem er du?"

"Kandidatus theologiæ," begyndte kandidaten, men tav ganske befippet, så misfornøjet som Herren så på ham.

"Kandidatus theologiæ," sagde Vorherre tørt, "og ikke præst! Jeg kender disse teologiske kandidater, – altså fritænker, formoder jeg."

Kandidaten fik pludselig sin ro igen og smilede elskværdigt.

"På ingen måde," sagde han, "også jeg har tolket evangelier, – kunstens."

"Ak!" sagde Herren og så medlidende på ham, "så trænger du sikkert til den evige hvile, – du har haft et vanskeligt arbejde."

"Jeg indrømmer," svarede kandidaten, "hvad den nyere kunst angår – -"

"Ja, den gamle," afbrød Vorherre ham og så meget dybsindig ud, "den er jo forklaret så tit."

"Ganske vist," svarede kandidaten og ledte efter sin begavelse, "ganske vist."

Men Vorherre stod og så beundrende på ham, og så tog kandidaten mod til sig.

"Hvis jeg må sige min mening med det samme," sagde han, "om de yngre digtere mener jeg, – jeg har lige netop i aften, – de er kort sagt gale!"

"Gud velsigne dig, – havde jeg nær sagt," svarede Vorherre og så ud, som var han i egen person ved at himle af beundring.

"Gale!" gentog kandidaten og blev af lutter overbevisning næsten højere end Vorherre.

"Ja, er det nu ikke ærgerligt," sagde Vorherre og lagde fortroligt sin hånd på kandidatens skulder, "dér har nu jeg i min uskyldighed gået, lige siden jeg skabte Verden, og skabt den ene digter efter den anden, – og tror du så ikke at, folk – lige siden Verden er skabt – er kommet vandrende her og har fortalt mig, at alle de stakkels digtere var gale."

"Hm!" sagde kandidaten og fikserede en smule mistænksom Vorherre. "For de gamles vedkommende deler jeg ikke den anskuelse, men – de yngre, – – jeg må sige, jeg har haft fingrene på min samtids puls, og jeg har haft den bedste vilje – -"

"Ja," sagde Vorherre og lagde hænderne på ryggen og så på Månen og fløjtede, "den gode vilje, den har Fanden skabt."

"Er det muligt?" sagde kandidaten, men blev i det samme klar på, at Vorherre var meget gammel og havde krav på en gennemdannet mands overbærenhed. "Mit ord står til troende," sagde han, "jeg har lige læst de sidste trykte sager, så galt med billeder til, og mit auditorium og jeg og alle fornuftige mennesker – -"

"Himmerigs port står dig åben," sagde Vorherre med en rent ud ydmyg håndbevægelse. "Jeg er stolt af min egen visdom, at den sikrede mig så udmærket en ånds selskab. Behag at træde ind!"

Men i det samme dukkede en ny skikkelse frem på vejen fra Jorden.

"Aha!" sagde kandidaten og lo, "der har vi oven i købet en af dem."

Vorherre trykkede ærbødigt kandidatens hånd og vendte sig så mod den ny skikkelse.

"God aften, ven!" sagde han og gjorde på ny tegn til kandidaten, at han skulle gå ind.

Og mens kandidaten stolt bar sin begavelse gennem Himmerigs port, stak Vorherre sin arm ind under digterens og hviskede:

"Kender du ham?"

"Ham," svarede digteren, "den – –"

"Sig det ikke," sagde Vorherre, "ikke så han hører det, så går glansen af ham."

Og så gik Vorherre og digteren ind i Himmerig – bag efter kandidaten.

Oktober-Rokoko

Dagbladet *Politiken*, 22. november 1894.

Aldershvile ved Bagsværd

Jeg kom til denne have en sommeraften, som mørket begyndte at falde. Ud over de åbne marker lyste det gule korn i solnedgangen, og der var højt til himlen og videnom den skæreste sommerfred.

Så forsvandt på én gang lys og himmel, og jeg stod under en klynge linde, i skumrende fugtigt mørke, og gemt i blademulmet stirret et hus' sorte, blanke ruder som øjne bag en bøddelhætte ud over de lyse marker. Huset var tomt, bag de øde ruder død og stilhed, og de grå kampestensmure løftede sig som en stor stensvamp i skumringen.

Tåger af myg summede om mig, og gennem en hasselgangs dunkle krogninger kom jeg ud over en parks plæner, hvor birke og mørke, fremmede træer voksede over græs i frø og mellem vilde blomster. Mossede, tilgroede stier ledte mig ind i store stammers skygger, langs sorte, stille vanddrag og over broer med gyngende, frønnet træværk.

Skumringen faldt, og op fra plænernes mosejord steg aftendampene grå og slørende. Inde i de tynde tåger skinnede marmorfigurer spøgelseshvide. Ingen fugle sang, ingen mennesker talte, kun myggenes summen stod som en troldemumlen under træernes dystre tågeskygger.

Jeg var alene i denne park, der sov, som eventyrets haver sover, ikke engang lyden af mine skridt fulgte mig, gangenes græs dæmpede den. Og forfulgt af den ensomhed, der føder sin

gengangeryngel overalt, hvor græsset gror over døde menneskers fodspor, søgte jeg ud – –

Siden er måneder forløbne, efteråret er inde.

Over det øde hus står lindene i gul oktoberbrand, og bag lindene løfter sig den forladte parks træer mod himlen som luende farveflammer. Jeg går atter gennem parkens gange, hvor meget løv er faldet, som gennem en tomt, der fyldes af dagens lys. Glødende i solen drysser de duggede blade om mig, over de hundred år gamle marmorfigurer runder sig de røde bøge i brammende kraft og vækker med deres svulmende kobberrokoko påny den forladte park til live. Midt i denne overgroede ensomhed vågner under solen og efterårets strålende farver alt det, sommeraftenen svøbte over plænerne som spøgelsesånde.

Der møder mig navne i denne moseplantede haves gange, og de fylder mig med en evighedens vemodige andagt. Under disse sagte susende træer har bevægede stemmer svulmet med Klopstocks og Ewalds vers og talt i pyntelig Baggesensk begejstring. Over denne øde stenterrasse har morgensolen lyst om ankelsnørede sko, hastende kvindeskygger har blånet terrassens hvide marmorguder, og unge pige er løbne gennem parken mellem sommerfugle.

Jeg går gennem gangene og standser ved den mindste lyd og lytter. Mellem gulnede siv skvulper Bagsværd sø mod bredden, og oktobermorgenens kolde vind stryger fra søen klamt ind i en hvælvet grotte. Mellem grottens sten sidder rester af himmelblå farve, den vilde vin hænger blodrød ned foran stenloftets bue, og midt i grottebundens muld ligger en sten med indskrift, og indskriften lyder: Memento mori!

Disse himmelblå farverester og denne stenskrift får mig til at le, som man ler over børneleg, og den klamme vind fra søen løfter som et slør for min andagt, og et øjeblik er jeg til mode, som om jeg som efteråret var kommen bag på en hel tids sommersvulst. Et navn og en scene dukker op i min erindring, Frederikke Brun og hendes *Wahrheit aus Morgenträumen*. Scenen er engen uden for denne park. Over søen kommer Frederikke Brun og hendes glade gæster roende fra Sofienholm. Da de nærmers sig engen, kort herfra, myldrer ud fra skov og krat blomstersmykkede børn, der samler sig i grupper og ser længselsfuldt ud mod de kommende. Og med majgrene og buketter i hænderne danser de Frederikke Brun og hendes gæster i møde – forrest mellem børnene Ida Brun – og omslynger de landende med sirlige blomsterguirlander.

Memento mori, himmelblå farve, himmelblå attituder.

Da jeg kommer ud fra grotten, søger jeg ind i den del af parken, der står som skov og aldrig har ejet anden stil end sin egen. Der finder jeg en ensom halvrundet bænk, gammel og frønnet, med stive tremmer og højtidelig snirklet ryg. Over bænken luder en kobberrød bøg, og mellem bøgens grene skinner dagen og søens kolde flade. Brun bøg og vådt løv ligger over gangen.

Jeg sætter mig på bænken og ser – –

Og det, jeg ser, er en ung kvinde. Hun sidder som jeg på denne bænk, en kold oktobermorgen som denne. Om de højhælede spændesko ligger det røde løv, og i kjoleskødets silke drysser bog og blade. Mod bænkens stive ryg læner hun det stramt snørede liv og lukker med hænderne et kort tørklæde over det dybt udringede bryst. Vinden leger i det hvide

pudderhårs sløjfer, og over bænkens tremmer ligger en høj, guldknappet stok. Hun ser ud over søen, koldt og langt, med et blik som det grå vand, og hendes fødder vipper over det faldne løv ustandseligt som den aldrig hvilende vind.

Hendes læber bevæger sig og hvisker hyrdevers fulde af sirlig elskov, marmorlinjede gudevers, Flora, Aurora, Fyllis og Aktæon. Men hendes ansigt er ubevægeligt, og hendes hænder knuger tørklædets frynser sammen over brystet, og et eneste øjeblik ser hun ned over gangen, som er tom og ensom og brun af løv. Og læberne lukker sig og glemmer vers og gudenavne, og hendes tanker går nøgne, uden rim og pudder, blottede som efteråret blotter skoven, mod en mandsskikkelse, hendes øjne aldrig mere skal se – –

Og som hin sommeraften forlader jeg i hast denne park, hvor jeg så en svunden tids stilflitter falde og menneskenes liv éns alle dage – –

Langt ude på de åbne marker vender jeg mig og ser mig tilbage –

Solen lyser over den ensomme park, og mod himlen brænder de gule løvflammer, slår som luer med den blå himmel og falder og tyndes og er en dag sunkne sammen i vinterens grå aske.

Den hvide dør

Månedsskriftet "*Tilskueren*", november-december 1894.

November.

Kære ven, jeg sidder i et gasthaus dybt inde i Thüringen og skriver dette ved skæret af et osende lys. Jeg fryser, min ånde står som en sølvblå tågeglorie om lysets gule flamme, og bag mig, i det kolde halvmørke, er en hvid dør lukket med en sort, jernsnirklet lås. Udenfor ligger en mørk gade, sølet og snæver, og denne gade løber videre, sølet og snæver og med fattigt lysende lygter, ned igennem en by af lave, hvide bindingsværkshuse med røde tage og grønne skodder, gemte i regn og mørke, og tæt bag husene løfter sig i mørket Dornsenberg med gran ved gran i ubegribelig stilhed. Hvert kvarter slår et kirkeur, rungende, som sang Vorherre selv sin tids vagtråb ned, i denne grav af regn og mørke.

Den hvide dør er lukket bag mig. Kære ven, dette er egentlig alt. Jeg sidder her og er ikke i den lille by langt nede imod syd, ikke der, hvorhen jeg ville være rejst, ikke hos hende – og hendes mand og hendes børn.

Altså heller ikke denne gang – jeg evnede det ikke – som jeg aldrig vil evne det.

Er det andet end det samme, det samme som i fjor og som i forfjor! Hvert efterår bringer det, bærer sit luende løvskrin til mig og lægger på mit bord minder, der river mig løs fra venner og arbejde og gør mig så ensom, disse samme minder om en regnkold, blæsende høst for to år siden; de klæber sig til min sjæl som frugttræernes faldende blade klæber sig til den våde

jord. I forgårs morges, da jeg kørte ud fra banegården derhjemme, og kupéen fyldtes af dagens grå lys, og ruderne duggedes for regnen, stod alle mine tanker stille ved det sidste glimt, mine øjne har fanget af hende. Det var for to år siden, en regnvejrs morgen som i forgårs, jeg rejste for hendes skyld. Jeg sad i drosken, bøjet frem mod den raslende rude, og så op til hendes vinduer, og hun stod der under det oprullede gardin og så ud i morgenen, bleg og høj, med den grå dags lys over det forvågede, forpinte ansigt, og jeg læste hendes tankers sorg i de brune, slørede øjne, hvis blik ikke fandt mit, men stirrede ud i dagen som ind i en evig ubrydelig tavshed. Tiden er gået i stå eller sprungen som en fjeder, der medløst snurrer videre og fyger gennem dagene som gennem et tomt, slugende rum, der ingen genlyd giver, – siden det øjeblik, da jeg så hende fra drosken og i fortvivlelse dræbte min vilje, der ville have drevet mig til hende, taget hende med fra hendes mand og hendes børn, taget hende med og sunget alle tvivl og skrupler døde under min egen lykke.

Og i forgårs. Blæsten, regnen og den hvide damp, der evindelig strøg forbi den våde rude, stilheden i den tomme kupe, alt sammen talte det til mig om den morgen for to år siden. Jeg sad der i det samme tog og kørte samme vej, med den samme tomme, sagte vuggende plyssofa foran mig, og jeg syntes, at der ingen tid var gået, at årene havde sovet i dette tog for at vente på mig og vågne nu, jeg atter sad der. Kun et – et var anderledes. Jeg kørte ikke fra hende, rejste ikke for at fly hende. Sekund for sekund førtes jeg hende nærmere, og mit hjerte videde sig som en blomst, der spiler sin kalk for at fyldes af solen.

Og endnu i forgårs aftes. Jeg lå på sofaen i et lille firkantet dampskibslukaf og prøvede på at sove, men kunne ikke. Fortøjet ved bolværket ventede damperen på nattoget. Jeg var ene om bord. Over mit hoved sydede en glødelampe og fyldte det tunge mahognirum med mælkehvidt lys. Jeg lå og stirrede op på det lave lofts udskårne træ, så fuld af ængstelig lykke. Døren stod åben ud til en trang, hvidlakeret gang, og min egen lydløse længsel drak sig liv af hver lyd i damperens levende legeme, af det slæbende hvin af skovle, som læssede kul under maskinen, af en pumpes rappe slag, af vand, der styrtes i vand. Og jeg rejste mig og gik op på det regnvåde dæk og vandrede frem og tilbage i blæsten og længtes og så ind over det mørke land bag bolværket og ud over den sorte sø, der åndede derude i natten og løftede og sænkede den fortøjede damper og vuggede dens lampers gule skær langs det sorte skrog og ud over havnen.

Og nu …

Her, hvor jeg sidder i aften, er jeg længere borte fra hende, jeg længes imod, end hundrede år er fra hundrede år. Mens mørket faldt på, kom jeg i går aftes i den tætte, fine regn op gennem denne fremmede bys uendelige, snævre bjerggade. Udenfor de små, trangrudede huse gik kvinderne i regnen og fejede sølet bort mellem de våde, toppede brosten. Der var ikke andre i gaden, så langt jeg så, end disse kvinder, som gik og fejede. De talte ikke sammen, gik blot og ludede over kostene, og jeg hørte ikke anden lyd end kostekvistenes slæben over stenene og den gurglende larm af en bjergstrøm, der randt etsteds inde mellem de lave huse. Og her sidder jeg nu og fryser og ser bestandig for mig den lange, snævre gade derude og

halvmørket og regnen og de ludende kvinder foran hvert hus. Og tårnuret slår derude i mørket, og jeg kan høre på klangen, hvor byen ligger dybt, og hvor dalen er trang, og alt andet i min sjæl synker et øjeblik bort for den ene tanke, at denne by, hvor jeg aldrig før har været, har jeg kendt fra min tidligste barndom, kendt det alt sammen så nøje, som jeg kender regnen og mørket, vidst, så længe jeg har levet, at her har disse kvinder gået hver aften og ladet deres riskoste slæbe over de samme brosten, fejet deres gade hver aften, som de vil blive ved at feje den samme gade hver aften, som kommer, og en for en afløses af andre kvinder, der vil stå her og lude og vende sig efter fremmede og feje.

Og her har jeg truffet – -

Jeg vågnede i nat og hørte døren nede i gæstestuen gå. Sang af mange stemmer larmede gennem den åbnede dør, og jeg hørte ordet Unglück, to gange sunget. Så faldt døren i. En gang senere vågnede jeg, og døren dernede gik på ny, og jeg hørte det samme ord, to gange sunget – Unglück.

Så var det i morges. Jeg sad dernede i gæstestuens sorte hestehårssofa. Da stod han i døren, stor og svær og sortskægget, med dybtliggende, brændende øjne, halt, støttet til en stok og med en sort puddel bag sig. Han gik frem over gulvet og hilste og satte sig ved samme bord som jeg, lige over for mig. Og hans blik mødte mit, og jeg så på ham og evnede ikke at tage mine øjne fra ham, til min stirren blev til ord og vi talte sammen.

Hans stemme var dyb og forunderlig blød; han talte dæmpet, som folk taler i en kirke, og hans ords klang gled over min sjæl dyster og dulmende som granskovens sus. Men hans øjne

stirrede brændende, som pinte dagen dem, som smertede det dem at se, som lå der noget tæt bag dem og led dybt og længtes efter, at øjelågene skulle sænke sig og svøbe alt i mørke.

"Vil De blive her?" Spurgte han med et, og der skød som et glimt af glæde op fjernt inde i hans øjne.

Blive her? Jeg vidste det ikke. Her så lidt som noget andet sted. – "Vil De blive her?" gentog han, og det var et øjeblik som hyggede hans ord og stemme en fred om mig, der lukkede for alle mine dages minder, og jeg bøjede hovedet og sagde Ja.

"De kan bo hos mig," sagde han og blev ved at se på mig. "Rejser de for at søge ro, så bo hos mig. De vil være ene og i fred hele dagen. Min hustru døde i foråret, og jeg selv kommer først hjem ved aftentide, og der er ikke andre i huset end min hund og jeg. Gå med mig hjem og se på det, så kan De svare mig i aften. Jeg kommer her tilbage i aften."

Og han rejste sig og vinkede ad mig, og jeg fulgte ham ud og op ad en snæver bjergsti. Han gik foran, høj og haltende, støttet til stokken og med pudelen travende bag sig.

"Her!" sagde han og lod mig stige over en trappes stenfliser og ind i et lavt hus oppe på bjergsiden.

I den stille forstue blev han stående et øjeblik og så endnu en gang på mig. Ikke en lyd i den tomme gang, ikke en lyd inde bag de lukkede døre, kun regndryppet fra tagskægget ude over stentrappens fliser. Så rettede han sig, som tog han sig sammen, og drejede en nøgle om og skød en dør op ind til en mørk stue. Skodderne sad for vinduerne, og han måtte famle sig frem til dem. Så drejede han dem fra, og dagslyset faldt ind over en dagligstues røde plysses møbler og over et rundt bord med kvastet tæppe.

"Ja," sagde han, "her er støvet og indelukket. Min hustru døde i sin første barselsseng, og her inde har jeg ikke været siden."

Og i det samme vendte han sig fra mig og tog et par haltende skridt over gulvet og blev så stående og så op på et ur, som hang, gået i stå, på væggen, og åbnede urets glasdør og tog urnøglen.

"Vil De?" sagde han og rakte mig urnøglen og vendte sig hurtigt bort. Jeg tog den og trak langsomt uret op, og det faldt i slag og slog og blev ved at slå, mens jeg drejede det frem og stillede det, en mængde hastige slag, alle de timer det havde sovet, siden – –

"Ja, se Dem nu om selv," sagde han pludselig, "jeg må til min forretning."

Og han rakte mig hånden, for første gang, og tog om min fast og knugende, som greb han for sig, og som naglede han mig til sig, til sig og denne stue og dette stille hus.

Så gik han, og jeg var ene i stilheden og vendte mig mod døren for at gå min vej, for at løbe bort fra ham og fra dette hus, hvis stilhed stirrede på mig som hans øjne – med noget bag sig, der led og krøb i skjul for dagens lys og længtes efter mørket.

Jeg havde ikke vilje til at gå. Jeg blev og tog en mappe, som lå på bordet, og åbnede den. Der lå et telegram øverst, et bryllupstelegram til ham og hende, og under det andre, lutter telegrammer fulde af lykkeord og ønsker. Henne på væggen larmede uret, og jeg grebes som af en hastig angst for dette sted, hvor jeg havde vækket tiden, og for disse ord, som levede der i mappen endnu, og mine øjne faldt på en vissen rosenbuket, der lå øverst på en etagere, i udhugget

papirshylster og med en lang, hvid silkesløjfe hængende ned over de støvede hylder.

Jeg gik ud på gangen. Derude havde han, inden han gik, åbnet en dør ind til soveværelset, og jeg blev stående et øjeblik og så derind. Der stod to senge derinde dækkede med hvide tæpper, og midt på den ene sengs hvide tæppe lå en ligkrans af rustede jerntråde samlede under en buket falmede, kunstige blomster.

Og da jeg kom ud og gik langs huset, fandt jeg i græsset under det lave sovekammervindue lange, blonde, afredte kvindehår, våde af regn og viklede sammen som omkring en finger.

I aften – for en time siden – kom han ind til mig nede i gæstestuen.

"Nå," sagde han og stirrede længe på mig, "nå, har De set Dem om – hjemme?"

Jeg nikkede tavs.

"Lad os sidde lidt, før vi går hjem," bad han. "Det er min fødselsdag i dag, – der er noget, jeg må sige Dem, – hør et øjeblik tålmodigt på mig, – og gå så hjem med mig!"

Han lænede sit svære legeme frem over bordet og gjorde en bevægelse, som ville han have rakt mig sin hånd. Og så begyndte han at tale, hastigt, hviskende næsten, og så imens på mig, som ville han med sine øjne våge over, at hans ord nåede mig og mig alene.

"Jeg sad som ungt menneske ved mit vindue og læste, og ovre ved et vindue på den anden side gaden sad hver dag en ung pige. Vi forelskede os i hinanden, og vi blev gift. Et år efter brylluppet døde hun. Så kom jeg til Berlin og gik på et akademi

og tegnede, og der traf jeg en kvinde, og hun blev min hustru. Hver aften stod jeg hjemme og tegnede, og hun kom ind til mig og stod hos mig og talte med mig om mit arbejde. Og sådan stod hun hos mig en aften et års tid efter vort bryllup og gik så ind i stuen ved siden af for at vente på mig. Da jeg kom derind, lå hun død på sofaen. Så rejste jeg til Weimar, og der traf jeg, – ja De ved det, i fjor sommer blev jeg gift for tredje gang, og i foråret døde min hustru fra mig. Og i aften er jeg tre og tredive år."

Således fortalte han, kort og hastigt, og jeg så hans øjelåg sænke sig for de brændende øjne, men kun et minut, så løftede de sig igen, og han så på mig med et søvnløst, en evig vågendes blik – -

Og jeg rejste mig og gik, gik i vrede mod ham, i pludseligt had til denne fremmede, som skar sin skæbne ind i min sjæls fortvivlelse. Jeg hører endnu mine egne trin over gæstestuens sandede gulv og dørlåsens knirk, og jeg føler bag min ryg hans bøjede skikkelse henne ved bordet, mens jeg flygtede som for en rædsel uden ophør og uden nåde.

Hvem er han, – hvad ville han mig, – hvem har ført mig til denne by og til ham og hans hus netop nu, nu?

Han er gået, gået alene. For lidt siden hørte jeg hans haltende trin gennem gangen dernede. Han stod et øjeblik i mørket ude på gaden og fløjtede efter pudelen – –

Hvad har hans skæbne med min at gøre! Jeg ved, hvem han er, jeg kender hans bestilling her i byen, hele den lille by kender ham, som den kender hver mand, der bor her. Han lever her, køber sin føde her, hans navn står på skattelisten …

Og alligevel – -

Min sjæl siger mig, at han er kommet langvejs fra for at møde mig her og kalde mig broder og sænke for bestandig mit hjerte i håbløshedens sump, hvis dyb er bundløst – hans eget hjerte og mit, som elsker og vil elske evigt, og for at knuge mine hænder i sine, at de som hans evindelig kan være magtesløse.

Han er gået – han er her – han og dødens hus deroppe ved bjergstien – og jeg ser den regnmørke gade og de fejende kvinder – uendeligheden – og langt, langt borte to brune, slørede kvindeøjne, hvis blik ikke finder mit, aldrig finder mit, men stirrer som ind i en evig, ubrydelig tavshed. -

Den hvide dør er lukket …

Min sjæls hvide dør.

Julefred

"*Julebogen*", Kihl og Langkjærs Forlag, København 1894.

Det frøs syv grader, og det blev koldere og koldere for hver time, dagen led.

En hastig snebyge havde sået sine hvide korn mellem brakmarkens knolde af nøgen, frossen jord. Der lå en hvid stribe sne i læ langs banens skinner, og frem fra hvert træ ved vejen strakte en spids tunge af tynd sne sig ud over den frostsmuldrende vejmuld. Og hvor markerne slap og banen og vejen løb ind mellem forstadens huse, løftede sorte tage sig plettede med sne.

Sneen var faldet midt på dagen. Nu stod himlen klar og lys, høj og rolig i sin kulde. Over vejtræernes nøgne grene og forstadens tage og skorstene skinnede dens åbne uendelighed fyldt med frost. Et sidste solstrejf luede lavt langs banens skinner og op over husenes ruder.

På vejen, som fulgte banen, kom en fattig mand gående ind mod byen. Han gik med skuldrene løftede, med halsen gemt imellem dem som for varme, i en tætknappet sort, luvslidt frakke, sammenfrossen, langsomt og forknyt. Armene holdt han presset tæt ind til kroppen, og hænderne havde han boret i bukselommerne, – i lommerne på et par mørke, tykke, ny benklæder, som han samme dags formiddag havde stjålet i en entré inde i forstaden. De gamle, som han havde båret, lå i grøften et stykke længere ude i landet.

Han var sulten og forkommen og gik ganske mekanisk. Af og til spilede han hænderne ud nede i lommerne og lod fingrene

løbe langs lommesømmene og lukkede hænderne igen. Lommerne var tomme. Der var ikke en øre i dem, hverken i dem eller noget andet sted på ham. I den fattige mands frysende hoved arbejdede en mat fortrydelse over, at han havde beholdt disse benklæder og ikke sat dem hos en pantelåner. Nu var han lige vidt og havde ikke flere penge end i morges og frøs stadig.

Et tog kom farende forbi ham, bag fra. Han så ikke på det. Dampen fra maskinen slog varmende ned over ham. Og et øjeblik fik han lyst til at løbe for at varmes lidt endnu af denne damp. Men toget fo'r ham forbi.

Han smilede ad sit indfald, og smilet blev stående på hans ansigt, sløvt og idiotisk. Hvorfor gik han og fortrød? Han havde ikke turdet gå til nogen pantelåner denne gang.

Han turde ingen ting mere.

Ikke en gang lod han sig køre over. Ikke en gang stjæle på ny. Og nu gik han der ind mod byen og var bange for hvert menneske og gik alligevel derind, – alene fordi han var levende som de andre, der gik på gaderne, og fordi man ude på markerne døde af ensomhed og kulde.

Og imens gik solen ned, og det blev juleaften.

Der, hvor vejen skar banelinjen, standsede den fattige mand et øjeblik, bommen var nede, og ledvogteren stod indenfor sit murede hus og ventede på et tog inde fra byen.

"Den er kold i aften," sagde ledvogteren til ham og så på ham.

"Ja," svarede han og nikkede langsomt mod husets åbne dør, der slap lampelys ud over skinnerne. "Men du har vel ovn derinde!"

"Ja, hvordan skulle man ellers klare sig!" sagde ledvogteren,

"Nej," svarede han.

Så kom toget og drog sine oplyste wagonruder forbi ham, sin hastigt farende fragt af varme og lys og liv. Han så efter det, hvor det jog afsted mellem de frosne marker og lagde kulden og ensomheden bag sig. Så løftede bommen foran ham langsomt sin røde lanterne op mod den grønlige aftenhimmel, og han gik videre over skinnerne og midt ad vejen, forbi de første huse.

Hen blev ved at gå, så på ingen og gjorde sig smal og krøb sammen for kulden for ikke at fylde. En stor hund, som sad inde på en trappe, rejste sig dovent og luskede ud til ham og snusede til hans ben og gav sig til at springe kluntet foran ham. Det gøs i ham, og han spidsede munden for at fløjte, men fik ingen lyd over læberne. Så gik han hurtigere til og svedte i åndeløs frygt for, at denne store hund skulle vælte sig ind på hans vaklende forfrosne krop og folk vende sig og se ham og stimle sammen om ham. Men i det samme kom en vogn kørende i stærk fart, og hunden fo'r sky til side og blev borte, og han følte sig så befriet, som havde han bundet for mund og om hænder været prisgivet al tænkelig vold; men hans knæ rystede længe efter.

Mørket faldt tættere og tættere, langs fortovene stod lygterne tændte, og butikkernes ruder skinnede ud i kulden. Folk gik til, af travlhed og for at holde varmen, og den fattige mand skyndte sig som de andre, til han træt drejede om hjørnet til en smågade og stod stille udenfor et høkervindue og stirrede ligegyldigt ind på gæs og flæsk og på de åbne margarinebøtter. Ikke en gang hans sult rørte sig i ham. Han havde ingen penge og kunne ingen ting få. Hans begær var dødt. Han havde båret sig dumt ad med de benklæder. Alt det derinde i butikken lå sparet op til

alle andre end netop ham, som stod der udenfor og havde ingen penge og varmede sig ved den em, der slap ud gennem den åbne klaprude. Et øjeblik tænkte han på at gå ind og tigge, men hans hænder blev i de tomme lommer.

Tilfældigt så han ned over sig. Lyset fra butikken faldt så skarpt ud over hans benklæder. Han blev urolig og gik.

Der var ikke længere nogen udvej; ingen anden end den at gå sig selv ihjel.

"God aften!" sagde en stemme tæt ved ham, og han mærkede, at den, som talte, blev stående.

Han havde kendt stemmen og så sky op.

"Jeg har ikke pengene i aften, men i morgen – i morgen!" føjede han hurtigt til, "i morgen skal jeg skaffe dem!"

"Har du dem ikke?" svarede den anden. "Det er en skam af dig, at nu narrer mig. Havde jeg vidst det, havde jeg aldrig lånt dig dem."

"Jeg har ikke fået arbejde," sagde den fattige mand.

"Ja, det kan jeg jo ikke leve af," svarede den anden. "Du ved jo godt, hvor dårligt jeg kan undvære det par kroner."

Den fattige mand bøjede hovedet.

"I morgen, siger jeg dig, i morgen skal jeg komme med dem," gentog han hurtigt.

Men den anden var gået.

Han vendte sig ikke om efter ham. Han stod et øjeblik og stirrede ned i brostenene; så løftede han hovedet og så forvirret op over husene og op på julehimlens stjerne.

"Ja, vist så," gentog han, "skaffe dem, – han kan ikke undvære dem."

I det samme peb fabrikkerne rundt omkring, og fortovet fyldtes med mænd og kvinder, som kom fra arbejde.

Han drog sig ind i en gadedør. Deres stemmer jog ham at vejen og skræmmede ham, og deres øjne så på ham, som om de spurgte, hvor han turde stå der og gå imellem dem og se ud akkurat som de, han, som ikke havde en rød øre i lommen og ikke havde fået mad siden i går, han, som bare var et halmstrå.

Som han stod der indenfor gadedøren og frøs og flyttede uroligt på sig, faldt hans blik op over den mørke trappegang, og han følte sig et øjeblik så underlig glad ved den tanke, at han kunne gå op og ringe på foran de lukkede døre og stjæle.

"Og hvad så?" sagde han til sig selv og krøb sammen.

Pantelånerne kendte ham jo. Han havde set det på den sidste, han var hos. Han var mistænkt. Han turde ikke stjæle tiere.

Pludselig gik han ud på gaden og gav sig til at gå den samme vej tilbage, han var kommet, ud imod landet. Han ville finde sine gamle bukser, de lå der vel endnu, og bytte dem med de nye, han bar, og – –

Han stod stille.

Hvad nyttede det. Han turde jo ikke. Pantelåneren ville hente politiet.

Han turde ingen ting. Menneskene gik forbi ham og så fremmed på ham og bar deres penge med sig hjem og lukkede dørene efter sig og lod ham stå ene ude. Eller de så på ham som på en fjende, der ville dem ondt, og klemte fast om deres punge. Eller de så til siden, for at ikke hans fattigdom skulle forbitre deres glæde. Hjemløs og fredløs stod han der på gaden, skilt ud fra dem alle, jaget af enkelte og ligegyldig for alle de øvrige.

Og hjemme i hans nøgne hummer sad hans værtinde og ventede på de penge, som han ikke havde.

Han frøs, så tænderne klaprede, og så atter op på julehimlens kolde stjerner og turde ingen ting og var ved at gå fra forstanden af sult og kulde og hjælpeløshed.

Så lagde en hånd sig på hans skulder.

Han vendte sig forskræmt.

Der stod en politibetjent ved siden af ham.

"Glædelig jul!" sagde betjenten og smilede forstående ad hans forvirring. "Nu har vi lusket længe nok omkring her. Lad os gå hen og varme os lidt på stationen og ta' en lille forklaring."

Den fattige mand fulgte viljeløs med betjenten.

Og som han gik der ved siden af denne uniform, sank al hans elendighed langsomt sammen, og han følte sig med ét så besynderlig tryg. I hans bevidsthed spøgede en drøm om lys og varme og fire vægge, hvor ingen kunne komme og skræmme ham og pine ham for at få penge og hidse hans fortvivlelse, – i aften og i morgen og for lang, lang tid.

Og han var pludselig lykkelig som et barn juleaften.

Balsampopler

En pastel

Månedsskriftet "*Tilskueren*", august 1895.

Mod juninattens blege himmel tegnede sig balsampoplernes fine, fnuggede kroner, bævende i nattevinden med rakler og knapt udfoldede blade. Viden om ingen anden lyd end poplernes sagte puslen og ude bag klitterne det blanke nattehavs drømmende brus mod strandens tunge sand.

Jeg stod på broen over fiskerlejets bæk. Bort under broens duggede planker klunkede og rislede vandet, og foran mig, lænet mod broens rækværk, stod en ung kvinde og talte dæmpet som løvets ensformige puslen. Ned over os gød bækbreddens popler deres blide balsam, og den unge kvinde løftede sit hoved og sugede med åbne læber nattens søde duft.

Jeg kendte hende ikke, havde aldrig truffet hende før. Inde i krosalens larm og lys var hun dukket op for mig mellem mange menneskers tale, mellem sang og klinkende glas, mellem blomsters spraglede farver og kor af duft og armstagers vajende lysfaner. Hun havde siddet over for mig ved bordet, på den anden side en jardiniéres høje, hvide bølge af syrener. Jeg havde talt med min sidemand og nævnet en vens navn, og da jeg i det samme så op, mødte jeg over syrenerne hendes blik, et pludseligt videt, spørgende, fuldt blik, som et menneskes, der vækkes. Og da vi rejste os, var hun og jeg standset på dørtærsklen mellem salens larm og nattens stilhed, begge dybt åndende nattens kølighed og fred, og vi var fulgtes ved

hinandens side, uden ord, uden en bevægelse, blot med et bliks samstemmen.

Festklædt og slank stod hun for mig på broen, med festens ubestemmelige ungdom over det blege ansigt med de sorte øjne. Hendes træk viskedes ud i mørket under poplerne, og jeg følte kun den skære bleghed over hele hendes væsen, følte hende foran mig som en duft af sorg. Og for min fantasi voksede der om hendes hoved som en glorie af denne vens navn, det, der havde vækket hendes blik ved bordet.

Så så hun på mig gennem mørket.

"Jeg tør være tillidsfuld imod Dem, fordi jeg ved, De kender et menneske, som vi begge – holder af!" sagde hun.

Hendes ord kom til mig som vinden i et ensomt træ på vildene marker, og jeg følte en uro over mig for det ny og ukendte, der trængte sig på mig mod min vilje.

"Lad mig tale til dem som et menneske til et andet," sagde hun, da jeg tav. "De, som har levet i verden, må kende og forstå, hvad det vil sige at få lov til at tale med et menneske."

Jeg nævnede min vens navn, nævnede det uvilkårligt og selvfølgeligt.

"Ja," sagde hun, "De er hans ven, – jeg ved det."

Og De? ville jeg spørge, men tav, og kendte kun mig selv som et stort medfølende spørgsmål mod denne ubekendte kvinde, der stod foran mig i sin dæmrende lyse dragt, hemmelighedsfuld og ulegemlig som balsampoplernes duft, som vandets klunken under broens duggede planker.

"Jeg beder Dem, løs mig den gåde, der er ham."

"De giver mig en stor fortrolighed," sagde jeg og forsøgte at se hende, kende hende bag dæmringens vage anelser.

"Nej, nej! jeg giver Dem ingen fortrolighed, ingen anden end den, De kan læse i mine øjne, eller i det, at jeg har fulgt Dem her ud."

"De giver mig det, der er fortrolighed, – ordene."

"Mine ord er ikke min fortrolighed, – de ord, jeg her siger Dem, kan De høre på gader og stræder, med mange fremmede tunger. Kender De mig endda? Nej. Jeg beder heller ikke Dem om fortrolighed, jeg beder ikke om begivenheder i Deres vens liv. Jeg beder om et eneste lys blot, om det så er nok så svagt og usikkert, – jeg beder om en ny side, en opfattelse, jeg ikke har og aldrig selv kan få, fordi menneskene aldrig er sig selv mod alle."

"Ræk mig da den kerte, De vil, jeg skal tænde for Dem," bad jeg.

Hun så ned over den klunkende strøm.

"Han var sanddru, – det ville jeg ikke spørge Dem om," sagde hun, og stadig så hendes blik ud i natten, som om hun spurgte naturen omkring sig. "Men – var han en mand, som andre er mænd?"

"Modig, udholdende og ærekær? mener De det?" spurgte jeg.

"Nej, nej! jeg ved det! – men hans styrke?" spurgte hun famlende.

"Hans styrke?" gentog jeg, "jeg ved ikke, hvor den glippede over for kvinder. Husk, jeg er en mand, for mig bar han altid våben. Mænd røber ikke deres svagheder for hinanden. – Men, mener De agtelse, ærefrygt for kvinder?"

"Nej, agtelse!" gentog hun, "ærefrygt! nej, ikke det!"

"Magt over kvinder?" spurgte jeg.

"Han havde megen magt, det vidste jeg, – magt er ikke styrke."

Jeg så ud i den dybblå, svale luft om os. Jeg kendte ikke min ven i kvinden foran mig, kendte ikke hans stærke, solrige virkelighed igen i hende, der stod der som en bleg og kølig drøm, der vakte nattens og ensomhedens tunge ubesvarlige spørgsmål.

"Hvorfor tror De, jeg kan svare Dem?" spurgte jeg, "jeg, der ikke kender, hvorledes De og han stod til hinanden. Er De gift? er De ung – -"

"Jeg er ikke ung."

"Ung! ung!" gentog jeg. "Det, jeg spørger om, er ikke Deres alder. Deres alder er i Deres øjne! Jeg spørger, om De var fri, og han den første, De mødte med elskov, så kan jeg måske svare Dem."

"Så – kan De altså ikke svare mig."

"Tvivler De, og vil De have, jeg skal hjælpe Dem i Deres tvivl?"

"Om jeg tvivler, – om det mon var drøm eller virkelighed? Nej, nej! Jeg tvivler ikke, så lidt som jeg tvivler om duften fra disse popler over os! Der var en gang den forunderlige, berusende duft mellem os, mellem ham og mig, et forår, i maj – -"

Hun bøjede sig ned over rækværket på den smalle bro.

"Nej – men nu?" spurgte hun.

Vandets rislende klunk slog op om os, og poppelduften dalede som byger over os. Jeg hørte havet løfte sine suk og vinden sisle i poppelbladene.

Hun stod tavs og ubevægelig, som om hun havde glemt mig. Da vendte hun sig pludselig, rank som før, og så på mig

gennem mørket med det samme blik som over de hvide syrener.

"Kan De sige mig, – hvor vejres den hen, den duft, den virak i menneskenes hjerter, – hvor gør de af deres rigdom?"

"Hvad har De gjort med Deres egen kærlighed?"

"Jeg har den endnu," sagde hun og smilede bedrøvet imod mig.

"Så vejredes den dog ikke hen med vinden."

"Nej, ikke min."

"Deres og ingens. Ingen kærlighed vejres sådan hen, at den ikke vågner ad åre."

"Ja, sig det, ad åre, når alderen har bøjet nakken, og sanserne ikke lyster længer."

"Så kommer først det, som er kærligheden. Nævner en ung blot elskov og balsampoplers hede duft, vil hans navn, som De nu tænker på, slå som sol ind over Dem."

"Nej, da vil jeg være sløv, og kan mit hjerte bevæges, vil det brændes af erindringens nælder. Nej, jeg tænker ikke på de dage, jeg tænker på nuets styrke, nuets magt, – hvor langt det ene menneske rækker det andet, hvor langt vi evner at forstå hinanden?"

"Hvad vil De vide af mig som hans ven?"

"Mit navn!"

"Deres navn? – jeg kender det ikke."

"Alfride."

"Jeg hørte det aldrig før."

Hun rystede et øjeblik som af kulde. Så tog hun min arm.

"Lad os gå," sagde hun stille.

Og vi fulgtes tavse, bort gennem balsampoplernes tunge, sørgmodige duft.

Fars juleaften

"*Juleroser*", Ernst Bojesens Forlag 1895.

Han sidder i sofahjørnet og ser på børnene, der leger og larmer og flytter stuen rund med deres gaver og taler så højt som en sommerdag i skoven og er røde i kinderne som midt i den hedeste sol. Julelysene brænder og gløder i træets kviste, så de knitrer op og slukkes og fylder stuen med deres lune granduft.

Så kommer en lille dreng hen til ham. Han har en dejlig hest med hjul på under armen.

"Far," siger han, "hvorfor leger du ikke med dine gaver?"

Han svarer ikke, men smiler, som man smiler, når man bliver forlegen, og klapper den lille dreng på kinden. Og så glemmer drengen sit spørgsmål og husker på alle sine egne gaver og går hen til dem.

Hans fader bliver siddende i sofahjørnet og ser efter ham.

"Ja, hvorfor, min dreng?" tænker han, og hans øjne følger den lille legende dreng, bærer i tavshed hele hans svar med sig – fordi jeg sidder her og leger med alle de gaver, mine juleaftener har bragt mig, fra jeg var så lille som du og til dette øjeblik – alle mine juleaftener sidder jeg med på mit skød. Alt det meget andet, jeg har oplevet, sidder jeg her og har glemt. For du må vide, jeg er hjemme i mit barndomshjem, og jeg er her hos dig, og det er altsammen som et eneste stort minde, som en eneste uforanderlig juleaften. Disse julelys der på træet brænder, som de brændte, da jeg ikke var større end du, og denne granduft, synes jeg, spinder den eneste tråd, jeg i øjeblikket set gå gennem mit liv. Jeg kan tage dig på skødet og sidde og lege med

dig, og mens jeg sidder og leger med dig, sidder jeg selv på min moders skød, og du og jeg og hun ser på det samme træ med de samme øjne. Jeg skal fortælle dig, der er kun én aften i det hele år, og det er juleaften. Se en gang ud gennem vinduet. Sådan som mørket er i aften, ser du det aldrig nogen anden aften, så stille og højtideligt og mildt, og aldrig ser du stjernerne så store og så besynderligt evige, som kom der aldrig dag og slukkede dem. Og det er altsammen således, blot fordi denne stilhed derude er din egen sjæls fred, din og min og de fleste menneskers – det er den, der en eneste gang om året skaber over jorden de stjerner og den stilhed, der gemmes inders i det lille ord aften …

Så rejser han sig og går hen til bordet, hvor hans gaver ligger, og ser ud i natten. Og mens han står og ser, løfter han i tanker et par bøger, han har fået.

"Se mor!" hører han inde fra stuen den lille drengs stemme i råbende glæde, "mor, se, nu leger far med sine julegaver!"

Døden og børnene

Dagbladet *Politiken*, 25. december 1895.

Der var engang to små drenge. De var så små, at de ikke kendte andet end billedbøger, og i de bøger var det kun billederne, de begreb. Døden havde de aldrig hørt om. Et lille billede, hvor den sad med sin lange le, havde de set mange gange, men det var havemanden ude på græsplænen, sagde de, det var. Og det var der ingen, der sagde imod.

Men så døde de to små drenges farmor. Hun havde ligget længe syg, og de var kommet til hende med deres forældre og havde bragt hende blomster, når de kom. Og hun, som lå syg, havde holdt meget af de små drenge og de blomster, de bragte.

Derfor tog forældrene de to små drenge med ud i skoven den dag, da de gik ud for at binde en krans til de døde. De skulle være med, fandt deres fader og moder, og plukke en sidste klynge blomster. Og drengenes blomster skulle ligge i krans på kisten og følge med i graven.

Men de to små drenge vidste ikke noget om, at deres farmor var død.

"Hvem skal have alle de strå?" spurgte de og kom med lange, gyngende græsstrå.

"Farmor skal have dem," sagde deres moder.

"Skal hun ikke have blomster, mor?" spurgte de.

"Jo, forglemmigejer."

"Så bliver farmor glad!" sagde de.

Og den hele dag blev de hos deres moder og så på, at hun bandt en lang guirlande, som skulle slynges som svøb om

kisten.

"Skal vi ind til farmor?" spurgte de.

"Nej, ikke I."

"Skal farmor da ikke have alle de fine blomster?"

"Jo, – de skal ligge om farmors seng."

Og så klappede de to små drenge i hænderne og var glade for alle de fine blomster, der skulle ligge om farmors seng.

... Den døde blev begravet, og dagene gik.

Da begyndte de to drenge at spørge, om de ikke snart skulle ind til farmor, for nu var det så længe siden, syntes de.

Men så kom deres faster en dag og besøgte dem.

"Hvorfor græder faster?" spurgte drengene.

Da forsøgte deres moder et svar.

"Fordi farmor er gået bort fra hende," sagde hun.

"Er farmor da blevet rask?" spurgte børnene.

Da blev moderen forlegen.

"Nej," sagde hun, "faster græder, fordi nu er farmor blevet så træt, at hun altid vil sove."

"Vil hun ikke stå op mere?"

"Nej, for hun er så træt, at hun ikke vil spise mere og ikke tale mere og ikke se mere, men hun sover og hviler sig."

Så spurgte de to små drenge ikke mere, men stod et øjeblik tavse. Og så gav de sig til at lege.

Og atter gik dagene.

Da tog en dag de to drenges forældre dem med ind til deres faster. Hun boede der, hvor farmor engang havde boet, og hvor de så mange gange havde bragt deres blomster.

"Spørg nu ikke faster om farmor," sagde moderen, "husk hun sover og er ikke mere hjemme."

"Hvor sover hun da?" spurgte drengene.

"Her inde," sagde faderen og førte dem ind over kirkegården, "– dette er farmors have, og her nede i jorden sover hun."

"I en fin seng, far, og med alle de mange blomster?" spurgte den ældste af drengene.

"Ja, i en fin seng og med alle de mange blomster."

"Far!" sagde den mindste lille dreng, "er farmor gået i stykker?"

"Hvorfor? – Nej."

"Når hun er lagt ned i jorden – –"

"Nej."

Den lille dreng tav længe. Men så spurgte han igen, som de bedst gik:

"Far! hvem har slået hende i stykker?"

Oppe i entreen hos faster tog den ældste sin moder ved hånden.

"Kom! jeg vil ind til farmor!" sagde han.

"Men hun er her jo ikke," sagde hans moder.

"Jo, der inde!" sagde drengen og trak sin moder ind i farmors tomme værelse og blev stående derinde og så sig om med store, tavse øjne og blev ved at holde om sin moders hånd.

"Er hun ude i sin have, med alle blomster?" sagde han omsider, som spurgte han sig selv og ventede intet svar.

Men inden i fasters værelse lo han pludselig.

"Til sin fødselsdag," sagde han, "så kommer farmor op igen!"

... Da de om aftenen var hjemme hos dem selv, sad moderen med de to små drenge på skødet henne ved vinduet og så op på stjernerne.

"Mor," spurgte den mindste lille dreng, "skal alle mennesker ned i jorden og sove ligesom farmor?"

"Ja – –"

"Hvorfor skal de det, mor?"

"Når de dør."

"Hvad er det, mor?"

De små drenges moder sad længe uden at svare og så op på stjernerne.

"Der er det, farmor nu er," sagde hun langt om længe og bøjede sig ned over de to drenge.

"Mor, hvor er farmor?" spurgte de.

Da tog hun dem under hagen og løftede deres ansigter, så de så op på stjernerne.

"Der oppe er farmor," sagde hun, "oppe på stjernerne, og stjernerne er farmors blomster, og der er altid solskin!"

Men siden den aften tror de to små drenge, at de ved, hvad det er at dø, og de ser på nattehimlens stjerner og taler om farmor.

Men manden med leen i deres billedbog er den dag i dag kun Olsen, havemanden ude på græsplænen.

Mænd

Dagbladet *Politiken*, 25. december 1897.

Hunnerlejr. Tåget nat. Ved et bål sidder to vagter og stirrer i ilden, den ene aldrende og håret, den anden ung og skægløs. Bag dem står spydstagerne i jorden, ret op og ned.

Den gamle.

Hendes fingre, de gravede sig ned i skindet … Hvad er der?

Den unge.

Jeg frøs. – Videre!

Den gamle.

De gravede sig ned i skindet, og det lå på gulvet, og der havde hun smidt sig. Ligesom jeg stod i døren, smed hun sig. Der var ellers en stram varme i stuen. Rimen drev mig fra håret ned over øjnene. Jeg husker det, for jeg måtte stryge mig over dem for at se hende rigtigt. Det var ikke ligestraks, for ligestraks så jeg hende. Jeg var jo blevet stående. Hun var velskabt, skal jeg sige dig, velskabt og næsten nøgen. Og så var det hendes øjne. Jeg kunne ikke komme til at se på hende for øjnene. De gloede og hvæsede. Jeg kunne ikke komme forbi dem med mine. Men forbi dem kom jeg, kan du begribe.

Den unge.

Jeg kender det! Jeg kender det! – Videre!

Den gamle.

Kender du det? Hvor kender du det fra, – dreng?

Den unge.

I går. Videre!

Den gamle.

Se, se! Hvalp! … Ja, så satte jeg mig hen på bænken og slog benene fra mig og hænderne på lårene og gloede og grinede. For det havde jo ikke noget jag, – når man ved, hvordan de fleste fruentimmer ser ud, og hun var jo velskabt. Men øjnene fik hun jo på mig, lige så stive, som om hun aldrig havde kunnet blinke. Men nu gjorde det jo ingenting, for nu kom de så skæve og vredne. Jeg sad og blev helt tyk i tungen af at se på hendes ryg. Og så gav jeg mig til at snakke så mildt og spurgte hende, om hun ikke havde noget guld, – med tegn, forstår du, med at vise hende noget og nikke og stikke hånden ud.

Den unge.

Jeg kender det, – ja! Videre!

Den gamle.

Jeg kan se, du har noget guldstads der på armen! Sikken en ung helt! … Men så sprang hun jo op, og så fo'r hun omkring, og så stod hun der i sit skørt og smed mig ringe og spænder og krimskrams i skødet. Og jeg så på det og vejede det. Men da jeg skulle se efter hende, så stod hun ovre ved væggen med hænderne klaskede mod tømmeret og stirrede på mig. Jeg

tænkte jo på døren, for den stod åben. Men så dum var hun, at hun ikke engang var løbet sin vej. Skønt, det var jo fornuftigt af hende, for så var hun jo bare løbet i kløerne på en anden. Kanske hun alligevel var en fornuftig lille en! – Men sådan noget kender du måske også?

Den unge.

Ja! – ja!

Den gamle.

Hæ! – lille ven! – og så gik du!

Den unge.

Ja. – Nej, du! … så gik du!

Den gamle.

Jamen ikke ligestraks.

Den unge.

Gav du hende et par spænder?

Den gamle.

Nej. Men senere tabte jeg et par. Jeg kan huske, hvordan de så ud. Men de er borte. – Næ, – næ-æ! Så gik jeg over til hende, og så kradsede hun mig, tror du. Men det gjorde hun ikke. For så lukkede hun sine øjne, og så faldt hun sammen, og der var ikke det, som ligner arrigskab eller kræfter i hende. Hun lå mig i armene som et kid. Men velskabt, det blev hun jo ved med at være; … Men alt det kender du måske også til?

Den unge.

I går, – – Jeg gav hende af hendes eget guld og løb – gik – løb.

Den gamle.

Der var ikke liv skabt i hende, da jeg slap hende. Så stak jeg ild på.

Løb du? det gjorde jeg også en gang. Den gang havde jeg intet skæg. Det gør man, så længe man ingen kræfter har. Den første løber man fra og lader leve, – men siden, – alle de andre. – –

Den unge.

Rejser sig og strækker armene ud. Med knyttede hænder:

Jeg er stærk!

River i spydstagen.

I morgen! I morgen!

Page og Terne

Af et Drama

Dagbladet *Politiken*, 25. december 1899.

Varg af Hethe, Rigets første mand, har mistet sin hustru og trukket sig tilbage til sin borg, hvor han lever menneskesky og ene, optaget af jagt og sine minder. Så hænder det, at den gamle kong Gørel en aften bæres døende til hans borg og får – da ingen anden findes – det tvungne løfte af Varg, at han vil tage Riget efter ham og gifte sig med Gørels datter. Den efterfølgende scene foregår på bryllupsdagen.
Kong Gørels slot. Sommeraften.
En bred altan med udspændte silkesejl og marmorrækværk ud mod haven, hvor brogede lamper skinner fjernt. Til højre og venstre tæppetilhyllede dørgab ind til slottets sale.
Jomfru Viglet kommer fra venstre med en kurvfuld roser. I det samme dukker pagen Egger frem fra tæppeforhænget til højre.

Egger *(imod Viglet med udbredte arme)***.**

Kommer I endelig der, jomfru Viglet!

Viglet.

Passer I fruentimmer op?

Egger.

Hvor har I færdedes i aften? – Mellem alle de fremmede lejesvende og riddere, tænker jeg.

Viglet.

Tro I kun, hvad I vil, junker! – Jeg er lige glad!

Egger.

Nej, I slipper ikke forbi. – Giv Jer tid!

Viglet.

Min tid er dronningens, – at I ved det!

Egger.

Dronningens! – Sølverlands! – Så nyt det lyder! – Ej, hun har andet at tage vare nu end at se sig om efter Jer!

Viglet.

Jeg skal nu til hendes kammer, junker Egger! Vær nu rimelig!

Egger.

Jeg har søgt efter Jer i timevis, – og nu skulle jeg lade Jer slippe!

Viglet *(sætter kurven på rækværket)***.**

Ja, som I vil da! Men det er ikke ridderligt, unge herre, at opholde mig!

Egger.

Jomfru Viglet, hør, – giv mig en af de roser!

Viglet *(ler)***.**

Nej, hr. Egger, de er ikke mine!

Egger.

Giv mig en alligevel! Blot den er fra Jer!

Viglet.

Å, jeg kender de talemåder, – tvivl ikke om det!

Egger.

Viglet! – Jomfru! – I ved jeg elsker Jer!

Viglet.

Javel, – I siger så.

Egger.

Og mener det.

Viglet.

For en stund, ja.

Egger.

Vær god og kær, jomfru Viglet! I tog mig så varligt om hovedet forleden og kyssede mig, – det kan slet ikke gå mig af glemme.

Viglet.

Og det mindes I endnu?

Egger.

Ja, jeg mindes det.

Viglet.

Så må I også nøjes dermed, – jeg har nu ganske andre tanker.

(Tager kurven og vil gå.)

Egger *(i vejen for hende)***.**

I slipper ikke!

Viglet.

Ej, ej! I får dog lade mig gå! Jeg har nu ganske andre tanker end fjas og pjank med barnepager.

Egger.

I sagde ikke så forleden!

Viglet.

Ak, kære, lille junker! Forleden, det er længe siden! – Her er kommet mænd til huse siden sidst!

Egger.

Mener I kongen? Varg?

Viglet.

Hethekongen! – Ja, hvorfor ikke? … I og han, junker Egger!

Egger.

I håner mig og lægger an derpå!

Viglet.

Hvad hån er der i det, at I er ikke kongen lig?

Egger.

Gale er I til hobe, fra Sølverland til slottets mindste trappetøs! I rækker og strækker Jer for blot at se det mindste glimt af *ham*, der ikke har et øjekast for én iblandt Jer! … Som var der ikke andre mænd i Riget!

Viglet.

Sig I kun det! – For her er ikke andre mænd!

Egger.

Nej, ingen der som han forstår den kunst at træde jer ned uden ord! – Thi ord er gift og galde og fordærv! Og ve den mand, der vinder kvinde ved ord!

Viglet.

Se det var ret, hr. Egger! bliv gram og gal! Da ligner I ret en hanekylling, der engang kan blive hanen lig!

Egger.

Varg af Hethe! – Himlen bevare ham og hans skørterige!

Viglet.

Egger! Junker Egger!

Egger.

Pak Jer, jomfru med al jer brudestads!

Viglet.

Ret straks, unge herre. – men hør! hør lidt! *(Griber Egger, der står og ser ud over haven, i armen.)* Har I slet ikke tid? – Hvad er det, I ser der i haven? – Der er jo ingen og ingen ting! – Junker! – Egger! – jeg ville jo blot se, om I kunne blive vred! – Og I er virkelig sød, når I vredes! – Egger, er vi gode venner?

Egger.

Pak Jer!

Viglet.

God nat da, junker! – så får I intet kys den gang!

Egger *(der stadig stirrer ud over haven)*.

Viglet, – kom her! – Se! – er det ikke Sølverland – dronningen – dér i mørket?

Viglet *(stirrer som han)*.

Sølverland? – – hvor? – Jo! – Se, hvor det blinker om hendes hoved – og i sløret! – Jo, det er Sølverlands lange, lyse hår – og hvert skridt, hun gør! – Jo, det er Sølverland, dronningen!

(En tid lang står de begge tavse og stirrer.)

Egger *(omsider)*.

Hun går så alene –

Viglet.

Hvor er Varg?

Egger.

Dér – jeg ser ham dér i vinduet – dér nede! Han står og læner sig til karmen – og alle står de tavse om ham og ser mod gulvet.

Viglet.

Han ser dem over hovedet alle, – så stolt og kongelig han er!

Egger.

Men Sølverland – se, hvor fortabt hun står og stirrer på ham. – Hun står, som om hun kaldte, – og dog kalder hun ikke … Viglet, og han ser hende ikke!

Viglet.

Vent – vent kun, til de får trådt dansen sammen … Nu – junker Egger – –

Egger *(som før, stirrende mod haven)***.**

Hvad vil I?

Viglet.

Har I glemt, hvad I tiggede før?

Egger *(uden at vende sig mod hende)***.**

Det har jeg, – I får gerne gå.

Viglet *(ler)***.**

Se, se, junker! – Da løber jeg at kaste alle mine roser for kongens fødder! – Farvel, junker Egger! Varg af Hethe

tryglede vist aldrig om kys!

(Ud til venstre.)

Egger *(står længe tavs. Løber pludselig efter)*.

Viglet! – Skønjomfru!

Kultur

Små historier.

Dagbladet *Politiken*, 6. august 1900, 13. august 1900 og 10. september 1900.

1

En ven af mig er efter adskillige års farten om i fremmede verdensdele vendt hjem. Vi sidder i sommervarmen og drøfter nyt fra alle kanter på kloden, og det ny er af den art, at det idelig fører os ordet kultur i munden.

"Nå, men kultur," siger min ven pludselig, "hvad er det egenlig for noget? Der er vist ikke mange andre end nybagte studenter, der har rede på den ting, og så de russiske diplomater. Nu smider den gule mand den hvide ud. Men den, der smider en europæer ud, viser selvfølgelig mangel på dette mærkelige, på kultur, og så må man hellere tage hans land helt og holdent fra ham, for hans egen skyld; ellers er man ikke sikker på, at han får den dannelse, der skal forhindre ham i en anden gang at få så barbarisk et indfald. Man tager hans land, for han skal kultiveres. Som om man nogen sinde har set et individ løbe med en anden mands kone af interesse for hendes opdragelse. Nej, kultur – Herrejeh! Den gule mand og den hvide mand, en neger og en kongelig dansk embedsmand – hip som hap, min ven, inderst inde!

Nu skal jeg fortælle dig en historie.

Det var, da jeg var i konfirmationsalderen. Der blev stjålet fra præsten den vinter, fra hans spisekammer. Det hændte nogle nætter, med mellemrum, og naturligvis aldrig på de tider, da

det var måne. Jeg tjente den gang præsten som en slags stik-i-rend-dreng og lå på gården – af mangel på hjems havelse.

Præsten var en yngre, veltænkende mand, som ikke ville sin næste noget ondt, og han forstod jo også, at det ikke var en af egnens gårdmænd, der kom og hentede sine fødevarer hos ham. Men hunden turde han af visse grunde ikke lukke inde i spisekamret, og en af pigerne – det kunne være galt på en anden led. Karlene ville fruen ikke have derind – og så blev det da mig, der kom til at ligge der.

Det var præsten selv, der bad mig gøre ham den tjeneste; han ville så nødig have politiet indblandet. Han spurgte, om jeg var bange. Det var jeg ikke, og så blev jeg da anbragt der, gemt afvejen i en krog, med et gammelt tudehorn ved hånden og døren på klem ud til folkestuen og videre op til karlekamret.

Og en nat kom tyven.

Jeg vågnede ved, at det puslede, og da jeg fik sundet mig, så jeg lyset fra en blændlygte glide hen over en af hylderne. Manden selv så jeg ikke lige straks. Men kamret var trangt og væggene hvide, så skæret faldt såpas tilbage på ham, at jeg til sidst fandt ud af, hvem det var.

Men jeg rørte mig ikke af flækken. Jeg turde ikke. Jeg lå og hakkede tænder af skræk og af kulde. Vinduet havde han nemlig ladet stå, så vinden stod tværs ind og over på mig og bar sne med sig. Jeg krøb under dynen for ikke at ryste ihjel.

Om morgenen fortalte jeg præsten, hvem det var, jeg havde set. Ikke et ord lod han falde, fordi jeg ikke havde tudet i hornet.

'I Guds navn da!' var alt, hvad han sagde.

Karlene havde jo deres morskab af at spørge, om tyven også havde stjålet hornet fra mig. En af dem greb mig om livet ovre i loen og slæbte mig hen til hakkelsemaskinen. 'Lad ham få et snit, så får vi nok at høre, at han kan vræle!' sagde han.

Midt på dagen mødte jeg tyven. Jeg kom med en fjerding kartofler ensom fra kulen, og han kom ud fra præsten. Det var, for fuldstændighedens skyld, en fattig indsidder ude fra overdrevet. Jeg stoppede i det samme og var halvt løben min vej. Men så lod jeg, som om det var sneklamper, jeg havde fået under træskoene, og stod og lettede på benene og skrabede den ene snude mod den anden.

'Ja, den hænger ved!' sagde han, idet han gik forbi; og han smilede endda.

Men både stemmen og smilet – – ja, jeg holder ikke af at tænke på dem. Jeg har engang nede på Mozambiquekysten set en portugiser drukne. Der var det samme smil på hans ansigt, idet han gik til bunds. Noget så hjælpeløst tomt og underligt uskyldigt forundret har mine øjne kun de to gange mødt.

Men det er ikke for det smils skyld, jeg fortæller historien.

Lidt efter blev jeg kaldt ind til præsten.

Han roste mig og takkede mig, fordi jeg ikke havde gjort anskrig. Jeg var en god og fornuftig dreng.

Ja, det var jeg måske, og det var også meget smukt af præsten hverken at mælde manden til politiet eller sige ham, hvem der havde angivet ham – og alligevel har jeg siden den dag kun tænkt på den præst med kulde, og det, uagtet jeg skylder ham meget.

Lige straks vidste jeg ikke, hvad det var, han havde brugt mig til. Om natten, da tyven var gået, og jeg lå alene derinde i

spisekamret, følte jeg mig som en helt. Den slags ting forstår en halvvoksen dreng overhovedet ikke lige straks.

Men endnu den dag i dag ser jeg tyvens øjne. Og jeg ved, hvorfor han talte til mig. Han ville lade, som om han var et menneske ligesom jeg, lade som om han levede, skønt han var knust. Og det var mig, som havde knust ham.

Siden har jeg – tilfældet har ført det med sig – i fremmede lande dræbt mange mennesker til eget forsvar. Men aldrig har jeg været så tung om hjertet som i de dage, da en hvid mand og en kristen præst gjorde mig til angiver.

Jeg har en anden historie.

Det var inde i Kibuki ved Øvre-Kongo. Jeg rejste på den kant sammen med en engelsk botaniker, mr. Warrow. Den gang søgte araberne at få fat i de egne. De kom over Zanzibar og i Zanzibarsultanens navn, og det var mest elfenben, de søgte – også slaver, naturligvis.

Vi nød i nogle dage gæstevenskab hos en stor usling, som hed Ahmed. Han var en hård hund mod de sorte.

En morgen var mr. Warrows kronometerkasse borte, og dernede er det, som bliver borte, stjålet.

Ahmed lod rode i timevis mellem negrenes skrammel. Det var i den tørre tid, og støvet fra de visne palmeblade, som hans folk rev af hytterne, havde nær kvalt os.

Så kom en lang fyr løbende. Han kendte tyven. Og tyven blev hentet, og hovedet kappet af ham.

Men så vendte Ahmed sig til fyren som havde angivet ham.

'Var den mand din fjende?' spurgte han.

Det sorte satte et bredt grin op og svarede Nej.

'Og han har ikke dræbt din fader, din broder eller en af dine sønner?'

Den sorte grinede henrykt; de levede alle.

'Heller ikke stjålet af dit kvæg eller dine kvinder?'

'Nej, herre! – nej!'

To minutter efter var også den mand et hoved kortere.

... Ja, nu kan da selv afgøre, hvem af de to, præsten eller Ahmed, der havde mest af denne – indre kultur."

2

"Det var en anden gang," fortæller min ven, "det var ovre på Ny Zeeland, oppe på Nordøen.

Jeg var blevet færdig med noget jernbanearbejde, og mens jeg søgte nyt, boede jeg i en lille by. Det var to rækker træhuse langs et hullet hjulspor. Men der levede et par hundrede mennesker. De var ens i alting, kun ikke i religion. Kirker var der ingen af. Gudstjenesten blev holdt midt mellem hjulsporene, og hver menighed holdt sin. Oppe i den ene ende af byen drejede Frelsens hær sin lirekasse, midt i gaden stod en puritaner og messede over en huggeblok, og i den anden byende sang de sidste dages hellige deres salmer.

Der havde jeg en lille historie med en maoripige.

Se, med de indfødte mandfolk forbyder den kultur, man Gud ske lov har, ethvert jævnere samkvem, men med deres kvinder er det naturligvis en anden sag.

Jeg traf på hende en søndag eftermiddag. Der kom kørende en gammel vogn op igennem byen, og midt mellem Frelsens Hær og puritanerne løb dens ene hjul af. Selvfølgelig kunne ingen af dem, som tjente deres gud, på samme tid tjene

menneskene. Jeg, som på den tid hverken tjente den ene eller den anden, drev derfor hen til vognen og gav mig til at løfte på akslen. Kusken og jeg sled sammen, men køretøjet var lovlig tungt lastet. Så kom *hun*, stor og halvnøgen og smilende. Og så fik vi tingen i orden. Og så kørte vognen videre.

Det var begyndelsen til historien. Dens umiddelbare fortsættelse er den, at han og jeg ganske langsomt og hver på sin side af vejen fulgte efter vognen – for at være til hjælp, forstår du.

Nu lå der udenom byen en stor slette. Der havde stået skov, kanrifyr. Men den var fældet. Derovre nøjes man ikke med at hugge om. Man stikker ild på stubbene. De kan stå og gløde i lange tider. Om dagen mærker man ikke så meget til det; man lugter det på luften. Men om aftenen lyser den røde ulmen i jordskorpen hele sletten op, og der står en hvid em over hver stub.

Vognen blev mindre og mindre langt forude. Men hun og jeg blev ved at vandre – til hun så småt begyndte at gå langsommere og at stryge sine udspilede fingre gennem de høje strå langs vejen.

Det træk mente jeg at forstå, og derfor skråede jeg over til hende.

'Hvor skal du hen?' spurgte jeg.

Hun lo som en fjorten års skoletøs uden at se på mig og ganske kort. Et øjeblik efter var hun smækalvorlig.

'Hjem,' sagde hun og rev et strå op og bar det et stykke vej syngende og knejsende foran sig.

'Ja, jeg skal samme vej,' svarede jeg hen i det blå.

Hun bøjede hovedet ganske svagt og lod den hule hånd glide op om stråret.

'Du bor ikke i skoven,' sagde hun og slap stråret, så det faldt ned over hendes fødder.

'Jeg bor, hvor du bor,' svarede jeg ... 'Er du gift?'

Jeg skal sige dig, at er et maorifruentimmer gift eller bare forlovet, er der ingen ting at stille op. Men er hun løs og ledig, spørger ingen hende, hvad hun foretager sig.

Og hun var hverken gift eller forlovet.

Og hun hed Kaitaia.

Det og meget andet fik jeg at vide undervejs. Jeg fulgte hende nemlig hjem, helt hjem, dybt ind i skoven. Og jeg blev i hendes faders hytte samfulde fjorten dage. Det var en snurrig fyr, den gamle Wairan. Kristen var han jo, så som så, og kriget mod englænderne havde han også.

Dagen tilbragte Kaitaia og jeg i skoven. Hun kendte de herligste steder og dem, som passede bedst for hende og mig. Sådan en Ny Zealandsk skov er en skønne ting for to, som går om et par ugers tid og elsker hinanden. Ellers skøtter jeg ikke stort om den. Jeg boede i den, den gang vi lagde banelinjen. Der var ensomt. Ikke andet end øksehug og hammerslag på skinnerne. Tog man sig en dag en tur bort fra linjen, gjorde man det aldrig siden, hvis man overhovedet fandt tilbage. Jeg har kendt to, som vi ventede på i fem døgn. De kom aldrig. Den ene havde en lille hund, som var kommen fra ham. Han gik efter hunden. Hunden kom, men manden blev, hvor han var.

Men for mig og Kaitaia var dens dybe fred vidunderlig, begriber du.

Om aftenen sad jeg og hørte på Wairan. Han måtte bestandig tale. Hvad hans maorihjerne havde opfattet, måtte hans maorimund snakke om.

'Ja,' sagde han en aften og stampede med sin visne pegefinger i shagpiben, 'det er svært, men det er til at forstå. Først kom missionærstammen til os. Vi forstod, der var tre slags, engelsk kirke, wesleyanerne og katolikkerne. Jøderne var endnu ikke kommet den gang. De er dygtige folk. Vi er af deres race. De tre første slags hadede hinanden, det er sandt nok – men det er en meget naturlig sag for familier at være uenige, skønt de er af samme stamme. Så kom gentlemanstammen, og efterkommerne af den er respekterede den dag i dag. Så rødfrakkestammen, krigerne. Bag efter fandt vi ud af – men det er ikke længe siden – at alle disse folk tilsammen danner én stamme. Det var meget besynderligt for os at forstå – og er det endnu.'

Mens han talte, sad Kaitaia og lærte mig at flette hamp. Det var sådan en rar beskæftigelse, for hendes fingre måtte hvert øjeblik have fat i mine for undervisningens skyld, og hun havde de blødeste fingre, jeg nogen sinde har kysset.

Wairan sad og snakkede.

'I treogtres eller fireogtres fik vi en åbenbaring af, hvad vi troede var den rigtige gud,' sagde den gamle. 'Vi havde til så mange forskellige tider fået fortalt og hørt om så mange forskellige religioner – at den ene var rigtig og den anden forkert og omvendt – så vi var lidt forstyrrede af os. Men den gang blev det åbenbaret os, at vi var Israels ti talte stammer. Mens vi marcherede og dansede rundt, sang vi vore bønner i ukendte tungemål, og vi var jo overbeviste om, at vi før eller

senere ville forstå meningen af det altsammen. Riki var vor krigsgud og Joshuas ånd kommanderende general. Ja – det var os, som de kaldte hau-hau'erne.'

Hver gang din gamle kom til ordet 'hau', fo'r han op og greb et kosteskaft, og så fik vi disse blodige karles krigsbøn. Jeg tror, jeg fik den ti aftner i træk. Han stod ret op og ned og fægtede og stampede og sang med sin stivnede oldingerøst:

'Gud Fader, Hau!
Gud Sønnen, Hau! Hau!
Gud Helligånden, Hau! Hau! Hau!
– *Ret!* – frels os!
– *Rør!* – belær os!
Jehovah, hævn os! Hau! Jehovah!
Hau! – *Fald ud!*
Primariri!
Store floder, lange floder.
Store bjerge og søer!
Ret! … Hau! Hau! Hau!'

'Whisky!' hvæsede han så, og når han havde fået, hvad han ville, fik vi i reglen den blide historie om 'Vindæder'. Han indledte den altid med et barbarisk smil, og når han var færdig, stod det endnu på hans tatoverede fjæs.

'Oh, Vindæder var en stor høvding. Vi var på et tog. Vi dræbte mange. Hvor vi åd! – oh, bregnerødder og menneskekød. Vindæder var ung den gang og havde fanget en pige. Men på hjemvejen mødte vi en stamme, som ikke havde haft held med sig, og som vendte tomhændet hjem. De ville have, at Vindæder skulle give dem pigen, da han var fed. Før vi kunne komme ham til hjælp, havde de grebet fat i hende. Vindæder holdt fast ved

hendes ene ben. Men i det samme huggede en af de andre hende i hovedet. Vindæder blev meget vred. Ville de have mad, kunne de jo jage for dem selv. Så huggede han det ben af, han havde fat i, og det var alt, hvad han fik for den ulejlighed, han havde haft. Han spiste det – naturligvis – hvad andet skulle han have gjort med det?'

... Men så kom dagen, da Kaitaia og jeg måtte skilles. Jeg havde et arbejde for, sagde jeg, og jeg måtte den næste dag rejse bort fra den lille by, hvor jeg boede – langt bort. Wairan fik de penge, jeg havde hos mig.

Og jeg gik min vej.

Men morgenen efter stod Kaitaia uden for min dør nede i byen.

Han havde en brystnål med sig. Det var min, men den var ingenting værd. Jeg vidste ikke engang af, at jeg havde glemt den.

Det havde jeg heller ikke.

Kaitaia havde stukket den til sig, stjålet den.

'Det var, fordi det var din!' sagde hun.

Nu stod hun der med den.

'Ja, jeg har travlt,' sagde jeg, stak nålen til mig og lukkede min dør.

Jeg kunne ikke holde hendes øjne ud.

Da jeg et øjeblik efter så ned ad gaden, stod hun ovre ved et plankeværk med ansigtet trykket mod sine arme og ryggen imod mig.

Jeg kunne se på hendes ryg, hvor hun hulkede.

... Ovre i Chicago var jeg engang forlovet, virkelig forlovet, med en svensk, civiliseret pige. Hun stjal femten hundrede

dollars fra mig og giftede sig med en mulat."

3

"Vi har," siger min ven, "slet ingen fælles kultur. Der findes ingen fælles kultur – jeg mener, ingen der er fælles i den forstand, at vi alle besidder den. Det er ikke noget nyt, vel? Men når, som f.eks. nu, kineserne begynder at myrde, råber alle, lige fra etatsråden ned til Smørumovres tækkemand, at dette sårer dem i deres kulturbevidsthed. Der er altså alligevel noget, der er fælles. Nej, der er ikke. Idetmindste har det intet med kultur at gøre. Det er en almindelig menneskelig følelse af gru over kniven, der griber dem. Men den siger intet om, hvorvidt samme etatsråd eller samme tækkemand under lignende kinesiske omstændigheder ikke ville myrde løs med lige så hadsk en appetit. Eller se på englænderne og boerne. Det er fra engelsk side rovdrift, påstår den mindste købmand i en københavnsk kælderhals. Det er guldminerne, diamantminerne, forretningen i det hele taget, de vil have fat på. Og det oprører hans retfærdighedsfølelse. Men kan den samme købmand ved kneb og fif og alt det, som vi andre, der ikke er handelsmænd, anser for mindre renligt, æde sin nærmeste konkurrent ud af hans bod, gør han det uden at blinke, uden at hans retfærdighedsfølelse så meget som glipper med øjnene.

Der er ikke en gang noget, som hedder dansk kultur, endnu mindre noget, som hedder europæisk. Det vil sige, der er noget, som *kaldes* det. Men det, som kaldes det, består udelukkende i sådan noget som at kunne benytte en telefon og en elektrisk sporvogn eller i at tjene så mange penge, at man kan bygge sig

en villa. Se dig om i det samfund, du lever i, og du skal se, det er folk med den slags evner, som går om og repræsenterer kulturen, idetmindste overfor hinanden. Men eftersom de er de mange, betyder dette 'overfor hinanden' adskilligt. Kulturen og skattebogen hænger meget nøje sammen – hele verden over. Man har dem til at slå op i. De ligger begge to på ens kontorpult.

Så længe man går i skole, lærer man ganske vist, at humanitet er en af de skønneste dyder, der er til, og derfor en af dem, man særligt skal lægge vind på. Men har man været to år ude i verden, har virkeligheden belært én om handlemåder, som er betydeligt virksommere – hvis man da er lærenem, og de fleste af os er adskilligt mere lærenemme ude i verden, hvor det drejer sig om vore egne sager, end på skolebænken, hvor det for vor skyld gerne kan være løgn alt sammen.

Vi deler os simpelthen, når vi slipper løs, ikke i nationer, heller ikke i religiøse menigheder, det er gamle skuffesystemer. Vi deler os – skal vi sige efter hjertelaget – i dem, der vil være med til køb og salg efter alle gængse metoder, blot det skæpper, og i dem, som hellere vil sidde med lidt mindre i hænderne end tage de gængse metoder op. Det er egenlig kun i kritiske tider, der er noget, som hedder 'nation'. Som i otteogfyrre hos os. I sådanne øjeblikke bliver nemlig selv smølehovedet intelligent. Til daglig brug betyder fædreland noget højst forskelligt, for én noget i retning af grønne marker eller 'Flyv, fugl, flyv', for en anden Hans Majestæt kongen og den øvrige kongelige familie, for en tredje sproget, for en fjerde forfatningen, men for grosset den villa, man har købt, og de møbler, man har anskaffet sig for sine egne gode penge. Forretningen, og den er

det væsenlige, går ganske uberørt af nationinddeling. Man kan f.eks. være i familie med den og den. Det er blodets bånd. Men det udelukker ikke, at man af inderligere og mindre tilfældige grunde føler sig betydelig mere i slægt med en vildfremmed, med en udlænding måske. Der er ingen tvivl om, at man står en englænder, franskmand eller kineser, der tænker, føler og i givne tilfælde vil handle som én selv, mere nær end en jordarbejder, der tilfældigvis taler det samme sprog som du og jeg, men iøvrigt i al sin færd regner med værdier, som er døde for os. Og der er vi ved den rette nationinddeling.

Og der er vi ved den kultur, der er den eneste, der er værd at tale om, og som ikke er humbug.

Men den kan man ikke bruge i de såkaldte verdenshistoriske begivenheder, hverken overfor boerne eller overfor kineserne, for så kom man til at lade begge parter være i fred. Kineserne kan man jo, som sagerne står, dårligt lade være at vise til rette. Men mon de samme kinesere havde båret sig ad, som de har gjort, hvis de gennem de europæiske diplomaters optræden og handlen havde fået indtrykket af, at europæisk kultur betød sådan noget som f.eks. retfærdighed og hjælpsomhed? Eller hvad skulle vi gøre med vore hære og vore fyrstehuse, som væsenlig består som hærledere, hvis vi begyndte at betragte hinanden som mennesker og ikke udelukkende som værdibesiddere? I det mindste måtte de fleste prinser kultiveres om igen for at få deres horisont lagt lidt længere ud, end en eksercerplads spænder. Hvis den anstrengelse førte til, at den almindelige kulturtilstand, som væsenlig ytrer sig i et skærpet syn for det fortræffelige ved naboens ejendom, samtidig løftede lidt på sig, var ulykken jo ikke så stor.

Men den tid den sorg.

Verdenshistoriske begivenheder af den art, som for tiden er under opsejling, kommer inderst inde kun dig og mig ved, for så vidt som de viser, hvor forbavsende lidt at den moderne opdragelses hokus-pokus til syvende og sidst frugter. Rigens store leger med deres tinsoldater og fæstninger akkurat på samme vis, som da de rigens små sad ved spisebordet eller vindueskarmen og skød med papirkugler, og handler og tusker og slås og pudser hinanden akkurat som den gang, de gik i knæbukser. Og vi andre leger nationer og familie og sidder og gør hinanden al den fortræd, vi kan overkomme. Og foragter hinanden. Har du nogensinde truffet en mand, som ikke så ned på sin nabos bestilling? Og til fælles opstramning har vi det udmærkede ord 'kultur'.

Det er i alle måder et fortræffeligt ord. Det rummer nemlig en hel række udmærkede mellembegreber i sig. Og så kan man uden at forløbe sig tage det i sin mund helt op i sin høje alder. Eftersom det rummer og dækker over alle disse mellembegreber, er der ingen, der kan kontrollere, hvor mange af dem, man forlængst har kværket under dækket.

Der er i det hele taget mange ord i sproget, der dækker over herlige begreber. Men det er med dem som med visse former af stråhatte. De er særligt gjorte for meget unge hoveder. Man må lægge dem, både begreberne og stråhattene, når man når en vis alder. I det mindste lægger de fleste dem. Kun er det mærkeligt, at de folk sender deres børn i skole – for at de kan lære den samme sniksnak, som deres erfarne fædre ved gælder til Wandsbeck.

Nej, der er kun én skolegang, som duer – ud i verden, som jeg har været det. De, som skal ud, er slet ikke de store mænd. Tværtimod. Det er de små hjerner, grosset, for at de kan ophøre med at være gros og kvartalslugere af misforståede begreber. En stor mand gør sig selv gældende, hvor man stiller ham. Han er sådan anlagt, at han overlever selv de trangeste forhold. Men småmenneskene, de skal luftes. Det er dem, som er disse taskenspiller-diplomaters fedeste publikum, og de sluger de blodigste begivenheder som historiske romaner. Det er dem, der skal ud og spille lidt med. Før får de ikke øje for rollefordelingen og før holder de ikke op med at brøle af medlidenhed med den tyske gesandt, samtidig med at de melder deres tjenestepige for et tyveri, som de ikke en gang har bevis for, at hun har begået.

Tænk bare på de herrer – og damer med – som øver lynchjustits – og kører i motorvogn.

Men derom skal du få en anden historie.

Kultur?

Humbug."

(Slutningen lader ane, at der er påtænkt flere afdsnit, men jeg har ingen fundet. – Red.)

Guds gaver

Dagbladet *Politikens* juletillæg, 25.12.1900.

I

Uden for byen, et stykke oppe ad landevejen, boede Mikkel Kold. Huset, han holdt til i, lå og lurede inde bag en stor tjørnehæk, gammelt og skævt, Mikkel så ud som huset, én skulder op og én ned, lille og gammel. Ingenting blev hængende på huset. Sneen gled af, og blæsten gik på hovedet ned over det skæve tag. Og sådan med Mikkel. Hvad der ramte den høje skulder, slap så lempeligt ned over den skæve. Han var gjort som rutschebane. Kun det, der var til at fange med et par hænder, blev, hvor det faldt.

Når det var dag, sad husets grå ruder og stirrede ud på landevejen, og inde bag dem to grå øjne: Ruder ag øjne, det hele som en skikkelig kat på en dørtærskel. Men om aftenen blev huset enøjet, fik et eneste gloende, glødende øje, der sad og lyste i mørket som en lille stump gerrig hygge, en flis varm ondskab.

Det var en aften, en decemberskumring, otte dage før jul.

Himlen hang grå af skyer, på marken lå sneen grå og smeltede: det dryppede fra landevejens træer, og i de plørede hjulspor stod det blanke vand dæmmet inde i lange, spejlende striber. Men det blæste, kom så sagte susende gennem den tunge luft, pustede i sindig langvejsfart gennem Mikkel Kolds hæk og gled gråt og blødt og sporløst bort om Mikkel Kold selv.

Mikkel Kold var ude.

Han gik og trissede fra den frønnede låge i hækken, over grøftebrættet ud til sølet og tilbage igen, frem og tilbage. Der var så megen uro over det hele, at huset stod og stirrede efter ham med sine grå, tomme øjne som en aflægs, snusfornuftig olding efter en smule unge, der løber grassat.

Hver gang Mikkel Kold kom ud til sølet, stod stille, støttede sin kæp og så ned over vejen. Der var ikke i en fjerdingvejs omkreds så tæt og omhyggeligt samlet et stykke liv som det blik. Mikkel sendte ned over det ensomme pløre. Udtryk havde det ikke. Det blot så. Men det så igennem tykt og tyndt, stirrede, som var landevejen fyldt med en hoben usynlige sager, som ingen andre i verden end Mikkel Kold kunne se og gennembore med sine små, grå, blinkløse øjne. Og så mimrede hans mund, ganske svagt, men ustandseligt, som hørte der en sagte tale til hans blik. Ikke en lyd kom over hans smalle, runkne læber, men inde bag dem var det, som kogte og boblede evindelig en grydefuld knudrede ord. Kun de hænder, Mikkel Kold, hver gang han standsede, foldede over den kæp, han støttede sig til, var som døde forlængst, kolde at se på, stive og stille. Men sådan som han foldede dem, lagde de en slags vissen fred, en højtidelig bedagethed over hele den skæve lille mand. Mens hans mund mimrede, og hans øjne stirrede, lå de som to blege ligsten over forlængst hensovede gerninger.

Der kom en trækkevogn nede på vejen. En mand gik mellem stængerne og skød den foran sig, en anden fulgte inde på stien langs grøften.

Som de var et par træer fra ham, gjorde Mikkel Kold højre omkring. Den højre skulder var den skæve; derfor gjorde Mikkel altid højre omkring, og derfor så det altid ud, når han

foretog den manøvre, som benyttede han lejligheden til at hælde noget særlig vægtigt af sig.

"God aften, morbror!" råbte den lange, som kom på stien. Han gik med hænderne i lommen, kasketten i nakken og slæbte mageligt på benene, så træskoene sjappede i sølet.

"Du behøver ikke at vimse væk, – vi skal ikke svine dig til!"

Mikkel Kold blev stående på grøftebrættet og skævede over den skrå skulder hen på dem. Så drejede han sig igen, men langsomt, på to aflægs, trippende fødder.

"Den snurretur tog nok på kræfterne!" blev den lange på stien ved og stod stille ud for den gamle.

Han med vognen standsede ude på vejen og satte sig på en af stængerne.

Mikkel Kold fik et anfald af hoste, tør og gøende, som en gammel landsbyhund.

"Er det Jer!" glammede han hæst.

"Nå, så du kendte os ikke?"

Mikkel stod med staven foran sig og så på dem som en halvblind stakkel. Så åbnede han sin indfaldne mund og slap et hånligt pust fra sig.

"Ja, det kunne du have sagt straks!" smilede den lange i træskoene anerkendende.

"Hvor skal I to hen?" spurgte Mikkel og ludede med hovedet, så hans blik kom nedefra som en gal tyrs.

"Ja, det kunne du li' at vide!"

Mikkel Kold fnisede tørt. Så strøg han sig langsomt, som efter en snaps, med bagen af hånden over munden.

"I skal ellers vare jer, tror jeg," sagde han.

"Du vil da vel aldrig slå, gamle?"

"Du er ude efter krybskytter," nikkede Mikkel sindigt og holdt sine grå øjne på dem.

Den lange så ned på ham og fra ham over til den lille tykke på vognen.

"Der skal du høre," sagde han omsider, "nu bliver han sgu hjælpsom. Du må jo gå i barndom, gamle."

Men Mikkel Kold lod sig ikke forstyrre.

"Hvad skal I med den vogn?"

"Vil du købe den? Du skal få den for en slik."

"Den er vel ikke jeres?"

"Ikke mere end som det meste andet af Guds gaver med omegn."

"Det skulle I ikke have sagt, lille børn, for nu kan jeg jo ikke give jer den håndsrækning og købe den."

"Lige meget, – men dyret, bukken da?"

Mikkel tog til det hånlige pust.

"Vil I ikke sælge mig Kajsens gård i Bramdrup?"

Den lange nikkede venligt til ham.

"Se, hvor spyds du er, gamle! Bukken er sgu vor. Vi har købt den på roden."

"Ja, I har jo altid været to flinke unge mennesker."

"Og flotte, hvabehar! Køre på krybskytteri med landauer!"

Den lange så over på den tykke. De lo begge to, men ganske kort, som var den enes latter kun et ekko af den andens.

"Ja, tak skal du have," sagde den lange, "du har også altid været en flink mand."

Mikkel Kolds mund begyndte at mimre, så vandet stod ham i mundvigene.

"Men i aften har du været rent ud rundhåndet!" føjede den lange til. "Det vil gøre mutter godt at høre det, det ved Gud det vil, – den er ligefrem til at hænge på juletræet."

Mikkel Kold stod og hakkede i det.

"I kan spare jer at stå her og drive," fik han omsider frem. "I får ikke så meget som – -"

"Tag den med ro, gamle!"

"Som et kys til mutter!" sagde den tykke ude på vognen og rejste sig.

Mikkels hænder begyndte at leve, hvor de lå over stokken; de vippede over hinanden som to ligsten, der rokker løse ved midnatstide.

"Sørg I for jeres mutter, som hun helst vil have det!" hvæsede han.

"Netop," svarede den lange og ludede sig frem over ham, "Og som det skæpper bedst i din flæsketønde – din … Nå, man ska'nte gøre sig gemen."

Dermed sjappede han videre i sølet, og den tykke fik vognen i gang.

Men et stykke henne ad landevejen måtte den lange til det igen. Han drejede hovedet halvt.

"Alligevel, – tak for aftensmaden!" råbte han.

Mikkel Kold stod på samme steds, som havde han ikke rigtig kræfter til at komme løs.

Så spyttede han savlende efter dem.

Ude i vest og nord over havde skyerne sluppet himmelranden; der stod en milevid, blegt og koldt lysende gul stribe. Op over himlen trak den grå tøvejrsluft sig sammen, tættest ved striben i lange, mørkeblå skybælter med et svagt

hvidt imellem, højere oppe i langsomt drivende, store flager, der løsnedes med flossede rande, sejlede sammen igen og åbnede sig for en mat skumrende himmel. Dråberne fra træerne blinkede i faldet, med himmelrandens skær i sig, og langs med vejen skinnede vandet i hjulsporene i gyldne pletter og linjer.

Mikkel Kold var atter på vej ud mod sølet. Men denne gang langsomt. For hvert trin stod han, hvilede sig på stokken og stirrede ned over det skinnende pløre, den vej de to var kommet fra. Ikke en eneste gang vendte han sig, men så bestandig i samme retning, ned over vejen, ind mod købstaden, stod der og gennemborede den tomme luft med sit umættelige blik.

Med ét kom der et glimt i hans øjne, en pludselig glød, som gik der ild i noget inde bag dem, noget der blussede op og sluktes med det samme. Da det var slukket, gik der en rykning gennem hans skæve skuldre, og hele fænomenet endte med, at hans foldede hænder tre raske små gange stampede med kæppen i jorden. Så stod Mikkel Kold stiv som en gammel kronehugget stump gærdepil. Vinden smøg op ad ham så blødt som en kat.

Nede på vejen kom et lille dameklædt kvindemenneske hurtigt gående. Hun gik med sænket hoved og havde nederdelen løftet med begge hænder; gik blot til.

Mikkel Kold havde ikke sine øjne fra hende. Hans mund mimrede. Efterhånden som hun nærmede sig, skød han langsomt i vejret fra sin ludende stilling, og da hun omsider var ham så nær, at hun skråede ind imod ham, drog han et stort og lettende suk, som havde han været fyldt til halsen af ond og kvælende luft.

"Nå, er du endelig der!" sagde han og tog vejret dybt.

Hun bøjede hovedet, ganske flygtigt til et ligegyldigt bejaende nik. Så kom hun helt hen til ham. Først da så hun på ham med to klare, grå øjne, et roligt og køligt blik.

"God aften, fa'r," sagde hun med en stemme, der var som hendes blik, dæmpet i klang og dæmpet i varme, ren og rolig.

Mikkel Kold spjættede et øjeblik svagt med armene, som ville han omfavne. Men hun skyndte sig at række ham hånden. Han tog om den, trak hende nærmere til sig, kom op på tærne og strakte hals. Så rakte hun ham sin kind, og den kyssede han og mumlede en hel masse inde i sin lukkede mund, mens han kyssede.

Da han var færdig, skød han stokken op under armen, tog hendes hånd mellem begge sine og klappede den.

"I har ladet det gå lovlig langt ind i terminen," sagde han, "- ja I har. Men Gud ske lov, du kom."

Så klappede han på ny hendes hånd og lo hende med en lille hæs latter sin tilgivelse til.

"Men hvad tog er du kommet med, barn?"

Hendes blik veg bort fra han, og hun rettede sig som en, der samler sine kræfter.

"Jeg kom i formiddags," sagde hun og så ind over hækken.

"Men, hvor – -"

"Å, jeg har gået og spadseret. Du ved, jeg holder af gråvejr," svarede hun hurtigt og bøjede sig i det samme og rystede sin nederdel.

Mikkel Kold havde atter fået kæppen mellem sine hænder. Han stod og trippede.

"Lad os komme ind," sagde han, "nu får vi kulde, – vinden er gået norden. Se bare til Mis der, hun har lugtet det. Hun holder ikke af sjasket. Nu er hun ude at se, om det har tørret. Mis – Kis – Kis."

Mikkel stod krum og spillede med fingrene efter en stor, grå kat, som sad i havelågen.

"Lille Mis, vi har fået fremmede."

Mis kom hen og lod sig klappe og strøg sig med krum ryg op ad hans ben.

"Hun har været så snavs, skindet," sagde han, "og de dyrlæger er nogle kludrehaser. Jeg har haft to til hende. Men nu er hun da kommet sig. Ja, gå så kun, Mis. Kom så, lille Berta."

Og Mikkel Kold stavrede ind gennem haven.

"Har de det godt, børnene?" spurgte han og sang ligefrem på sproget, som gik han og godtede sig af kærlighed til de væsener, han tænkte på.

Hun holdt sig et par skridt bag ham.

"Jo tak."

"De tre små søde ællinger! … Og manden?"

"Tak, Karl er rask."

"Ja, Gud være lovet for det!" sukkede Mikkel Kold, som var der forskellige andre ting, Vorherre fortjente store bebrejdelser for.

Så var de omsider inde og Mikkel Kold kommet i de varme kludesko. Det var ikke til at høre, hvor han var, mens han puslede om i halvmørket derinde for at finde tændstikkerne: snart et gisp her, så et suk der, eller en lydløs sort skygge forbi vinduet.

Omsider fik han tændt en lille lampe midt på et nøgent klapbord.

"Men du står jo midt på gulvet, barn! Tag af dig og få dig sat. Hvad siger du til en lille cognac? Jeg er blevet så forkommen af at trisse om derude."

Mikkel Kold skuttede sig og vred sine stive fingre om hinanden. Det lød som hårdt læder. Så var han ovre ved vindueskarmen, rullede ned og kom tilbage med et tomt snapseglas. Der sad mærker af en fedtet mund om dets rand.

"Den ligger under sofaen," smiskede han, "nu skal du se."

Mikkel lagde venstre hånd på sofa-armen og sænkede den skæve skulder, så den stod lodret mod gulvet.

"Her har vi ham," pustede han, "ærkebispen! Men sæt dig nu, sæt dig nu, … Herregud, det kan alt sammen blive godt igen, man har set så galt før."

Så skænkede han.

"Jeg har ingen penge med!" sagde hun i det samme, klart og roligt, dér, hvor hun stod, og så over på ham med sit store, grå blik.

Mikkel Kold havde hånden om snapseglasset. Det gav et stød i den, så cognacen skvulpede over og drev ned mellem hans fingre. Han løftede hovedet og så over på hende med et par øjne, der et øjeblik sad som døde i hovedet på ham. Så brød der et blik frem i dem, der var grønt som galde og stift som jern. Det så ud, som stod han og sigtede på hende med to små edderfyldte bøsseløb.

"Du lyver vel?"

"Plejer jeg det?"

"Hæ!"

Han lo, et eneste kort stød. Så stak han cognacen ud, tørte bagen af hånden af langs buksebenet og blev stående og gloede

på hende.

"Jeg lyver heller ikke!" sagde han med sej trumf.

"Karl har dem ikke."

"Ikke det, – nå, så Karl har dem ikke," vrængede han, "nej, – men et klaver har I måske – og en buffet – og jeres sølvtøj, – ikke sandt?"

Hun rystede på hovedet uden et øjeblik at tage sine øjne fra hans.

"Det sælger vi ikke."

"Nej, – men det gør jeg!"

Mikkel Kold slog i bordet, så det klirrede i lampen. Det lød som et skud, og som var hans øjnes to små bøsseløb knaldet af i det samme, snurrede han lydløst om på sine kludesko, lagde hænderne på ryggen og skridtede op og ned ad gulvet. For hver drejning han gjorde, klaskede han med bagen af den ene hånd i den andens flade. Det lød, som pryglede han sig frem. Så standsede han et øjeblik, vendte sit ansigt imod hende, som var det et dokument, han holdt hende for næsen, og lo så, som var det underskriften selv, han triumferende viste hende.

"Din hr. mand kender mig," sagde han så indædt bidsk, at hele hans gamle hoved dirrede på de skæve skuldre, "jeg holder mig til aftalen, – jeg lyver heller ikke, – pengene eller møblerne, – tror I, jeg la'r mig spille på næsen – -"

Gamle Mikkel Kold susede, med et klask i hænderne på ryggen, videre, lydløst op og ned.

Hun bøjede hovedet. Så lukkede hun sin hånd om en stoleryg og stod og støttede sig med armen strakt.

"Karl er lige blevet færdig med sit store billede," sagde hun stilfærdigt, "så hvis du blot ville vente -"

Mikkel Kold pustede hånligt.

"Så det er han, – nå så det er han, – og hvem køber så? Kongen af Danmark, hvad, – hæ! Sgu ikke engang glarmesteren i Vandløse. Din hr. mand – ham – hæ – med sit skidt!"

"Det forstår du dig ikke på, fa'r!"

"Nej, – næ, – nej, naturligvis. Det er der nok ikke ret mange, der forstår sig på, lader det til! Du kan hilse ham fra mig og sige, at han kan på hjem og lægge sig med sin storsnudethed og pakke den ind i sit smøreri, – det Skal han få min underskrift på – gratis – hvad dag, han forlanger."

"Vi talte om pengene," sagde hun og spillede uroligt med fingrene på stoleryggen.

"Jeg taler om, hvad jeg vil!" hvæsede Mikkel, men fik i det samme hosten og måtte hen i en krog og gylpe og spytte.

Hun løsnede hurtigt sin kåbe, trak den ikke af, men skød den tilbage, tog vejret dybt og blev brændende rød i kinderne.

Mikkel sejlede fra krogen hen til bordet, hældte cognac i glasset og tømte det.

"Ah!" sagde han, "... pengene? Ja, jeg går aldrig fra mit ord."

Hun så koldt på ham.

"Det er ikke alle, der har så let ved at holde det som du."

"I har pudset mig i to terminer, jeg vil ikke sulte for jeres skyld."

"Det er ikke sandt, ingen af delene."

Mikkel Kold skubbede sig ind i sofaen og faldt som en sæk tørv ned i dens ene hjørne.

"Nu skal jeg sige dig en ting, bitte Berta," sagde han med megen tyk blidhed under tungen, "jeg har spenderet mange penge på dig. Jeg har så at sige bare kostet på dig. Det var jo

sådan, de alle sammen ville have det, at landhandlerens datter ikke skulle være ringere end præstens. Men havde jeg vidst, min pige, at de ikke skulle frugte videre, end at som du skulle smide dig i armene på den højelendighed af et mandfolk, – jeg havde hellere snydt min næse i dem og smidt svinene dem i trynen. Men nu sidder du der, og nu kan du blive der."

"Du vil altså – pante os?"

"Jeg siger, som sandt er, pengene er mine. Var det den besked, du kom efter, så har du fået den."

"Jeg kom – -"

Hun slog pludselig øjnene ned, blev bleg, og så så over på ham med et blik, der brændte midt i det hvide ansigt, som sad hele hendes vilje suget sammen bag de grå pupiller.

"- nej, jeg kom som deres og som den, jeg er, – og som jeg vil blive ved at være, hvor lumpent du så handler."

Mikkel Kold smiskede med munden og plirrede med øjnene.

"Det var dog dig, som kom, og ikke ham."

Det dirrede om hendes hvide næsevige.

"Karl – kunne ikke, han har sit arbejde."

"Kanske dog han var kommet, om han havde haft pengene."

Hun så bestandig på ham, stod med begge hænder om stoleryggen.

"Tror du, vi ville tigge dig!"

Mikkel Kold strøg sig om hagen med sine stive fingre.

"Jeg tror ingenting andet end som det, jeg ved."

"Hvad ved du?"

"Så meget som at du står der og er taget herud. Men der var måske ikke til et frimærke. Kanske du oven i købet har måttet gå hele vejen."

"Ja, jeg er gået."

"Nå, og så gik du den lange vej bare for at sige, at I ingen penge havde."

Hun bed sig i læben, det bævede om hendes mund, og øjnene blev blanke.

"Jeg gik, fordi man, når man lever mellem andre mennesker … fordi man glemmer, hvordan de er, som – -"

Mikkel Kold lo, sad og hakkede og hev.

"Hæ, – ja, – din prins, – ham – jo, jeg skal love for det, – og så gamle Mikkel Kold, – ja, – der er sgu forskel, – død og pine!"

Hun krammede om stoleryggen.

"Jeg gik hjemme fra som din datter."

Mikkels øjne blev helt spillende lystige.

"Ser man det, nu kommer du dig. Lad os bare altid holde os til sandheden."

Hun så ham roligt ind i hans svømmende blik.

"-for at tale med dig. Jeg ved nemlig, at hvad en datter beder sin fader om, har ingen ting med tiggeri at skaffe. Men bad jeg dig nu – – å, jeg ville hellere se mine børn sulte."

Mikkel Kold rettede lidt på sig, hvor han sad. Så gav han sig til at gynge så småt med den skæve overkrop.

"Kæphøj," sagde han, "det kan min være uden penge; det er billigt."

"Man kan være mere end det, Mikkel Kold, uden penge, – lykkelig!"

Hun stod og fingrede ved sin broche, løste den og lagde den på bordet.

"Dér," sagde hun roligt, "tag først den. Alt, hvad du har givet mig, skal du have først. Og ringen her. Resten må du hente

selv."

Så knappede hun hastigt sin kåbe og trak sløret ned for ansigtet.

Mikkel Kold sad og stirrede på ringen og brochen; hans hænder dirrede i hans skød.

"Tag dem!" hviskede han hæst.

Hun så over på ham.

"Vi leger ikke."

Da fik Mikkel Kold på ny sin latter, sad og hivede og hakkede, til latteren blev til hoste, og han måtte op og hen i krogen.

Da han kom tilbage, stod hun ved døren.

Uden et ord åbnede han.

Men som hun ville gå, lagde han sin hånd på hendes arm og stod og mimrede og mimrede.

Hun trak sagte armen til sig.

"Hæ," sagde han så, "det var blot det, at det dér var der ingen vidner på!"

Han pegede hen mod bordet.

Hun gik, og han lukkede.

Men ude på vejen vendte hun sig og så med et langt blik ind imod huset. Så brast hun i pludselig, dyb gråd.

II

Mikkel Kold gik lige hen til bordet og strøg guldsagerne til sig.

Der stod han med dem i sin flade, rystende hånd og så på dem; munden mimrede ustandselig, og der var intet udtryk i hans øjne; de bare så, så som før ude på landevejen, på guldsagerne og ikke på dem, fjernt bort gennem en masse usynlige ting, – til han med ét lukkede hånden sammen,

spyttede i den venstre og slog den med et klask ned over den lukkede og stak sagerne i lommen.

Døren ud til køkkenet gik, og et halvgammelt, tykt, bondeklædt kvindemenneske kom langsommeligt ind med en bakke øl og glas og skåren aftensmad på armen. Hun trådte tungt på hælene, det tog sin tid, før hun nåede bordet, og det gik af i fuldkommen tavshed. Først da hun fik bakken skudt fra sig, så hun over på Mikkel med to små sindige, brune øjne.

"Jeg syntes ellers, du havde fremmede," sagde hun med en fredsommelig stemme, der sang så blideligt på ordene.

Mikkel så hvast på hende.

"Har du luret?" bed han.

Ikke en mine rørte sig i hendes runde, store ansigt.

"I talte da højt nok!" sagde hun så ligefrem, som havde Mikkel bare sagt godaften eller noget andet dagligdags.

Mikkel ludede med hovedet på bukkevis og havde øjnene på hende.

"Hvad hørte du?"

"Det var da Berta, kunne jeg skønne!" kom det besindigt.

"Nå – ja. Hvad spørger du så for?"

"Jeg spørger jo om ingenting."

"Ikke det! Hvad ville hun da?"

"Men det er jo da dig, som spørger, bitte Mikkel."

Mikkel kom på ny i fart over gulvet.

Kvindemennesket tog sig af bakken og satte øl og glas og mad ud over bordet.

"Hun kunne nok ikke betale dig!" sagde hun langt om længe og stillede den tomme bakke ned på en stol, "sølle stakkel!"

"Hvad er det, du har fundet ud af?" spurgte han pludselig og stoppede op foran hende.

"Jeg kan jo da se på dig, du har ikke fået penge."

"Sølle stakkel! – ja, – hø! – en af os."

"Dig kan det da aldrig blive, Mikkel."

"Du er måske mor til hende, hvad?"

"Sæt dig ned og spis, Mikkel!" svarede hun og gik ud i køkkenet og lod døren stå.

Mikkel krøb ind i sofaen og gav sig i lag med smørrebrødet.

Lidt efter kom hun tilbage med et fad stegt mørbrad.

Mikkel så op, så på fadet og så på hende.

Hun satte fadet fra sig og tog en stol.

"Jeg troede jo, Berta var blevet her," sagde hun og satte sig så langsomt og forsigtigt, som gjorde hun Mikkels stol en beskeden undskyldning, fordi hun et øjeblik måtte benytte sig af den.

Mikkel gumlede og så på mørbraden. Så sendte han hende et rasende blik.

"Ja, lad os bare smide ud!" sagde han.

Hun tog et stykke ensomt fedtemad yderst på smørrebrødstallerkenen.

"Hun kunne da nok trænge til det," svarede hun, "og der er jo da nok af det."

"Ja, hvad der ikke er ens eget, det er der altid nok af!" snærrede Mikkel.

"Så skulle du såmænd give alle dine penge væk, Mikkel. Kanske du så fandt ud af, at der også var nok af dem!" sagde hun med en pludselig, ganske svag rødme i sine store kinder og en flygtig glans i sine små, sindige øjne.

Mikkel hev og hakkede, gal og bidsk, men stoppede han pludselig og så på hende og nikkede langsomt og forstående.

"Så hun har snakket med dig, – ja, hun er klog, den lille. Men jeg har, Herren ske tak, været ude for fruentimmer før!" triumferede han og smaskede løs.

"Nu sidder du og lyver, Mikkel. Jeg har ikke set Berta for mine øjne. Du fulgte hende jo både ud og ind."

Mikkel skar sig en halv mørbrad.

"Fruentimmer kan også skrive."

"Jeg har aldrig fået så meget som et brev i de fjorten år, jeg har været om dig."

Hun søgte sig en gnalling brød til.

"Vil du pante dem, Mikkel? Det koster jo da også noget."

"Nhæ."

"Du skulle nu alligevel ikke, tror jeg."

"Det kan du tro, som du vil. Dig går det da ikke an."

"Å nej; men én ved aldrig, hvad man kan rage sig ind i, når man går til politiet."

Mikkel sad og gumlede op gumlede.

"Hvad er det for sludder, – jeg har da pantet folk før! … Rage sig ind i -"

Han pustede hånsk.

"Ja, vi så da smeden derovre," blev Maren sindigt ved, "han, som pantede Mette Bødkers. De troede jo, han sad skidt i det. Men så blev han jo sat op i skat. De kom da under vejr både med det ene og det andet ved den lejlighed, tænker jeg. Det blev da også til en svar mulkt, og efterbetaling, eller hvad det hedder. Der var ingen, der vidste, han havde en eneste skilling at låne ud, før han ville have dem hjem ved rettens hjælp."

Mikkel sad og mimrede og funderede.

"Det passer ikke, Maren," sagde han omsider.

"Du har da selv hørt det af Pedersen."

Mikkel smilede svedent.

"Det var en, Pedersen stak ud for at føle sig for."

"Det var det nu ikke, Mikkel. Men det havde da også bare været værre endnu."

"Jeg er ikke med, Maren."

"For så var det vel bare, fordi de går og har dig i kikkerten."

Mikkel skænkede sig en dram og stak den ud.

"De skal stå svært tidligt op!" sagde han, rusten af brændevinen.

Maren stak til mørbraden, en lille tynd skive.

"Der kunne jo da også være andre ting," sagde hun på sin sindige vis.

Mikkel sad og tørte sig om sine våde læber.

"Du kan beholde din mening for dig selv," bed han, "- vi har da ikke børn sammen, ved jeg."

"Nej, Gud ske lov. – Vorherre er en god mand!"

"Nå, hvad rager det så dig?"

"Jeg har da altid en bitte tilovers for dig, tænker jeg."

Mikkel Kold lagde sin tørre hånd hårdt i bordet.

"Hvad der står i testamentet, det står der. Du får dit – og ikke en skilling mere, om du smisker nok så fedtet."

Maren lagde lydløst kniv og gaffel.

"Du har jo da fået noget, ved jeg."

Mikkel sad endnu med kniv og gaffel; han holdt dem plantet ret op og ned i sine lukkede hænder og støttede hænderne på bordet.

"Hvad har jeg?"

"Der var da en ring, hørte jeg, og noget andet."

"Nå så det var der! – Noget andet, – hvad var det måske for noget?"

"Det ved jeg ikke."

"Så du har ikke kikket gennem nøglehullet?"

"Jeg hørte da ellers det hele."

"Du har alligevel ikke hørt det alt sammen, bitte Maren! … Hun tog det igen!"

"Nej, det gjorde Berta ikke."

"Er du så sikker på det?"

"Det havde Berta aldrig i sine dage gjort!"

"Ikke det!"

Mikkel Kold krummede sig pludselig som en gammel vædder i spring.

"Tror du, min datter smider guld på landevejen?"

"Du havde aldrig sluppet det, Mikkel."

Maren rejste sig langsomt og begyndte at sætte sammen på det par glas og tallerkener, der stod på bordet.

"Du skulle nu alligevel ikke!" sagde hun med et langsommeligt suk.

"Nej, – pengene går jo ikke fra dig!"

Hun skød to tallerkener sammen.

"De skidt penge!"

Mikkel Kold blev purpurrød i sin benede pande.

"Når man låner dem, er de gode nok, både pengene og den, der har dem! Men når man skal betale dem, er de skidt, – både de, og den, der – har papiret!"

"Ja, dig har de da aldrig bragt andet end det, som det er bedst at tie om!"

"Så ti du for fremtiden! – Jeg skal vise dig, at smeden og Karl har deres liv og lykke liggende henne i den skuffe der!"

"Smeden har du da ikke noget at skaffe med."

"Så er der fem for ham!"

"Sådan det med deres lykke, – jeg ved jo ikke så nøje, hvad det er, – men jeg har aldrig set den slags på de kanter, hvor du var i nærheden!"

Han kom op fra sofaen, skæv og listende.

"Er du ude, – er du?"

"Herre Gudheden, hvad du er for en stakkel, Mikkel!"

Hun tog bakken og gik ud.

Men Mikkel kom af kludeskoene, så de fløj hen over gulvet, hver til sit hjørne, og stampede sig i støvlerne, så det skraldede i huset. Så fik han kavaj og lodden hue på og larmede ud i fri luft, ud på landevejen.

Månen skinnede, skyerne var borte. Det frøs svagt. Ude over markerne lå sneen og tindrede i små korn. Landevejen løb lys og åben. Til begge sider, hen over de nøgne træers tynde skygger. Det frosne snepløre knirkede sprødt sammen, hvor Mikkel trådte, og hans ånde stod som hvid damp i den blege luft.

Mikkel tog vejen ad skoven til. Den lå som et sort lag sløret mulm lavt over jorden en fjerdingvej i nord.

Han gik tungt, med stolprende skridt. Kæppen havde han i hånden. Den skar med små smæld hul på hul i pytternes tynde is.

"Tusind kroner! – Den knægt! – en låne og låne og skrive under og love – og så bare sidde og lade som ingenting. Forlokke pigebarnet og fylde hende med alt sit sludder – og ikke kunne føde sig selv. Hvor havde han sine penge fra, troede den vindhas! Da vel aldrig fra at sidde og spytte i en mergelgrav en halv dag. Men det var nok ikke det, det kom den herre an på. Bare de var der, det var nok det væsentlige; så kunne det være lige meget, hvis de var. Men det var ikke Mikkel Kolds opgave at holde livet i en anden mands søn. Og så tilmed storsnudet. Troede han ikke, han kendte ham igen i det opstyltede vrøvl, Berta var kommet med. Ja, lad dem se, lad dem se, hvordan det var, når de sad der med bart bord. Så kunne de slikke hans billeder og se, om det gav sul, og være lykkelige – uden penge! De kunne komme på deres bare knæ, det skulle ikke hjælpe dem noget. Se ned på en gammel mand, som havde slidt sin tid, bare fordi han var så simpel altid at spørge, hvad en ting kostede, for han købte den; sidde og våse om rørende sniksnak og ikke vide, hvor meget der var i kassen. Men nu skulle det bal være forbi. Så hittede han vel ud af at lade træer og huse stå som de stod, uden at skulle smøre dem af, som om det ikke var ligegyldigt nok med dem i forvejen. Uden penge! Ja, ja, godt folk! Lad os se! Bare sådan en smule juleaften i et par tomme stuer. Kanske gamle Mikkel Kold og hans penge kan komme til hæder og værdighed igen i jeres fine tanker, – men så er det bagefter, bitte børn. Så kan han gå i kræmmerlære, kan han, stå og veje ost af og lære at neje sig som enhver anden sulten dødelig og vise, hvad han duer til.

Hun, Maren, og hendes ævl. Troede det gamle fruentimmer, at han var født i går! Politiet, Niels Persen, skatten, – som om

han ikke havde levet mellem mennesker før. Hvad kunne de bevise ham på? De kunne jo prøve. Nej, lur mig, lur mig! Mikkel Kold vidste, hvor man skulle sætte plus, og hvor man skulle tegne minus i en hvilken som helst sag for at få et rundeligt facit på sin egen konto. Snydt – det var der ikke noget, der hed. Se sig lidt bedre for end andre havde man vel lov til. Det stod jo enhver frit for. Mikkel Kold havde altid vidst god besked, og det skulle han nok blive ved med.

Men vare sig skulle de. Maren og hvem de så ellers var. Sådan rent ud lade sig træde på og trumfe lykken fra, fordi man ikke blev til vælling, når en gavflab og ens egen datter ville pudse en, – nej, det var lovlig stift forlangt …"

Omsider nåede Mikkel Kold skoven.

Landevejen skar midt igennem den, hvid af sne og måne på den ene side, halvmørk af skovskyggen på den anden.

Ikke et menneske og ikke anden lyd end et sagte, ustandseligt sus højt oppe, øverst i de nøgne kroner.

Et stykke fulgte Mikkel landevejen, stod blot stille et øjeblik, hvor den første sidevej løb af, og stirrede ned i den månehvide sne, der bredte sig over vejen ind mellem stammerne. Den lå glat og urørt, kun oversået med små frosne dråbebrønde fra dagens tøvejr.

Så gik Mikkel videre.

Den næste sidevej løb af i skyggen. Mikkel stod og famlede med kæppen over den, til kæppen gled ned i et hjulspor. Han prøvede med duppen, hvor bredt og dybt det var, og lod den glide frem i det for at mærke, om det var glat og nyt, svang så kæppen over i det andet for at famle sig sporvidden til, nikkede og mumlede og slog ind på den smalle skovvej.

Men nu gik Mikkel langsomt, trådte forsigtigt i den sprøde, skorpede sne og stod hvert øjeblik stille, så sig sindigt om og lyttede.

Der var bestandig kun det samme sus, højt i skoven over hans hoved. Af og til knirkede en gren. Ellers intet.

Vejen løb mere og mere kroget, var næppe til at skelne i skovbundens brede tæppe af hvide flager og dunkle skygger. Men Mikkel havde hvert øjeblik kæppen i hjulsporet og fandt sig så lempeligt frem.

Med ét sank vejen ned efter, ind mellem graner. Månen skinnede over en sænkning fyldt med ung fyrreskov. Gran ved gran stod med de slanke topskud strakt mod stjernerne og bar den hvide sne i et tyndt, brudt dække over de brede, grønne grene.

Mikkel blev stående med hånden bag øret.

Vinden gik hen over granerne, rørte dem knap. De susede ikke.

Men pludselig, et stykke inde, begyndte i et højt topskud at skælve og vakle. Et øjeblik svajede det ud og ind, så skred granen sammen, sank over mod de andre, lydløst, som snigmyrdet.

Mikkel blev stående og stirrede.

Der gik en tid. Så dirrede en anden top, nærmere ham, skrev vaklende sin bue frem og tilbage i luften, og granen segnede. Men denne i gang hørte Mikkel dens grene synke ind mod de andres. Det lød som et langt, sagte suk.

Mikkel stod et øjeblik og mimrede. Så gav han sig på vej ned i mørket mellem de sorte graner. Hans kæp var i hjulsporet. Det drejede af fra vejen, ind mellem de høje rader af stammer. Der

blev det borte: der lå ingen sne. Men Mikkel stavrede forsigtigt fra stamme til stamme. Et stykke fremme begyndte ungplantningen. Der lå månelyset, og der holdt trækvognen halvt læsset med graner.

Mikkel blev stående inde i mørket og lo umådelig tyst.

Inde fra ungplantningen hørte han stemmer, samtale, der blev hvisket, hørte op, begyndte igen, hørte op på ny, en stødvis brummen inde i mørket under de lave graners grene.

Så dukkede pludselig brødrenes hoveder frem i måneskinnet, den langes forrest, den tykkes et stykke bagved, op over en fældet gran.

Brødrene hev granen op på vognen, stod et øjeblik og lyttede, så sig forsigtigt om og vendte sig for at gå tilbage, ind i ungplantningen. Da trådte Mikkel i mørket på en rådnet gren, som knak under hans fod. Brødrene gjorde omkring i det samme og stod ubevægelige og stirrede der ind, hvor lyden kom fra. Mikkel Kold trak sig baglæns over det bløde mos. Et øjeblik var alting tyst, skoven vidt omkring ganske lydløs. Men så hændte der Mikkel en ulykke. Han løb ryggen mod en gran, med sådan en kraft, at der undslap ham et højt og skingrende gammelmandshik.

"Hvem Satan – -" hvislede den lange mellem tænderne og sprang ind i mørket.

Mikkel blev, hvor han var. Han svarede ikke. Men han gav sig til at le fjottet. I det samme var den lange over ham, tog ham i kraven og fik ham hen i månelyset. Der stod Mikkel Kold og plirede og smiskede og smilede over hele sit gustne ansigt.

"Nå – så det er dig, din lurendrejer!"

"Jeg var ude på min aftentur," lo Mikkel.

Den lange stod med hænderne i siden og stirrede på ham.

"Kanske du var på vejen til Bloksbjerg!"

Men Mikkel begyndte at komme til hægterne.

"Kan I ikke lide, folk går her i skoven?" spurgte han og gned sig bag på ryggen. "Jeg er da ikke ved – politiet -, ved jeg."

Den lange stod tæt foran ham.

"Smid kavajen!"

Mikkel så stift op; så flyttede han på sig, skævt som en tudse.

"Jeg tror, Fanden plager jer!"

"Du er måske valen om fingrene."

I en snup havde den lange knappet kavajen op.

"Vi tynder bare lidt ud i granerne, – de står så tæt her," sagde han og halede Mikkels ene arm ud, "vi har magelig brug for en håndsrækning."

Da begyndte det at gurgle hæst og hivende i Mikkels hals. I det samme lå den langes flade hånd over hans mund.

"Nå sådan," smålo han. "Det kan du ellers bare prøve på, – vi er ikke på skovtur med damer."

Mikkel vred og drejede hovedet under hans hånd, så kasketten faldt af og blev liggende på granerne i vognen.

"Bare rolig," blev den lange ved, "husk på, dette her er juletræer, – dem skal man ikke søle til med blodsudgydelse, når man da ellers kan slippe."

Han løsnede langsomt sit tag, men blev stående klods foran ham. Mikkel pustede, stod ludende og gned sig over munden og virrede med hovedet. Den lange tog kasketten og klemte den ned om ørene på ham, drejede ham rundt, fik ham mellem sig og den tykke og ind mellem granerne. Den tykke krøb som en kat. Men Mikkel skød fra sig med armene, så det raslede. Det

stod på et øjeblik. Så havde han et dunk i ryggen, så han forsvandt fremover. Og så sad de der alle tre under en stivfrossen gran, med de kolde grene om halsen.

"Du har nok ikke forstået det!" hviskede den lange.

Han sad og krøb sammen lige over for Mikkel, havde lukker det ene øje og så på ham med al sin sekraft samlet i det andet.

Mikkel strøg med pegefingeren om sin hals. Der sad sne fra grenene og smeltede.

"Ja, mig kan det da aldrig skade!" sagde han og slog sneen af fingrene.

Den lange blev siddende, som han sad, og stirrede på Mikkel med sit ene øje, som tog han langsomt og omhyggeligt sigte.

"Kan du huske Karoline?" sagde han pludselig, åbnede sit andet øje og så med dem begge på Mikkel. Så lettede han sig på knæ, lod Mikkel være Mikkel, kiggede op og ned ad en af granerne, tog en stor foldekniv op af lommen og gav sig til at snitte løs tæt over roden. Den tykke lå på knæ over for ham og holdt grenene af vejen.

Mikkel sad en stund og så på snittene.

"I tænkte måske, jeg ville købe mig fri!" sagde han omsider med et træet fnis.

Den lange skar flittigt løs.

"Lommerne kan vi altid se efter, når vi er færdige," svarede han ligegyldigt.

Mikkel pustede tørt.

"Ja, gu' er I fra forstanden," gryntede han.

"Så kan vi da ikke straffes!"

"Enhver kan jo hitte jeres hjulspor!"

Mikkel lo, hivende og indvendig.

Den lange holdt lidt inde med kniven og skævede op til ham.

"Du er nok ikke videre hyggelig ved det, Mikkel," missede han og fik det ene øje i som før, "skal vi snakke lidt videre om Karoline?"

Den tykke lå med knoerne i sneen og lurede.

Inde fra granerne kom der en sagte, sprød knirken, som om en sad derinde og med små mellemrum krøllede visne blade sammen. Det kom nærmere og nærmere, forsigtigt, som med lyttende pauser. På én gang blev det ganske stille. Så hvislede det pludselig under granerne, som om noget strøg afsted, og så var al lyd forsvundet.

"Han lugtede os," hviskede den tykke.

"Hvem var det?" spurgte Mikkel; han havde slidt sin latter op.

"Ræven, – nu skal han også ud og gå aftentur," mumlede den lange.

Så gav han sig til at snitte videre.

"Der er han igen!" hviskede Mikkel.

På ny den samme lyd, men plumpere, hurtigere. Brødrene lyttede. Så holdt den lange sin hånd ganske let hen for Mikkels mund. Ikke et ord sagde han, blev blot liggende stiv og ubevægelig. Lyden kom nærmere, standsede og gik over til en sagte snusen. Et øjeblik var der dødsstille. Så lød der et svagt knurrende glam. Derpå skurede, et stykke fra dem, granernes grene mod hinanden, og et tungt, plumpt trav fjernede sig samme vej som ræven. De blev liggende i samme stilling. Ude, hvor plantningen hørte op og avnbøgene begyndte, knasede det i kvaset under den tynde sne, langsomme, tunge trin, som fulgte randen af granerne. Den lange strøg huen af, gled tyst som en skygge i vejret og stirrede ned mod avnbøgene. Kun en

blå tobaksky så han. Med mellemrum skød den op i måneskinnet, længere og længere borte. Så gled han ned igen og sad tavs som de andre. Gennem de store graner gik vinden dybt og sagte susende, skred lydløst hen over ungplantningens slanke toppe, skød dem umærkeligt ud af stilling, førte dem sagtelig tilbage og hvislede borte i avnbøgene, – kom i nye drag, løftede varsomt på en gren, så al dens sne funklede i månelyset, og lagde sig pludselig og blev til stilhed.

Der gik en rum tid.

Så rømmede Mikkel så småt på sig, som var stemmen ved at fryse fast i halsen.

"Det var kanske Jørgensen," mente han, "siden han var med hund."

"Er det en af din kaliber?" spurgte den lange og spyttede en splint, han tyggede på, over efter Mikkel. Splinten blev hængende Mikkel ved det ene øre. Mikkel tog den og sad og trillede den mellem sine fingre.

"Det er vildtfogden," sagde han og spændte splinten mellem tommelen og pegefingeren.

Den lange trak en flaske brændevin op af lommen og tog sig en slurk. Så rakte han flasken til den tykke.

Den tykke drak.

"Skal vi lade ham?" spurgte han og pegede med flasken på Mikkel.

"Ja, – skidt, – man skal tænke på de fattige," svarede den lange løseligt.

Mikkel fik flasken og drak.

Så begyndte han at se fra den ene til den anden; hans små øjne vimsede som to skovmus.

"I blev nok ligegodt bange, blev I!" lo han med en lille spids latter.

Den lange tog et flygtigt skøn over ham.

"Jeg synes, du bliver så snakkesalig, Mikkel, – sådan er det, når man kommer sammen med embedsbrødre."

"Ja, såmænd gjorde I så!" fortsatte Mikkel sin egen tankegang.

Den lange trak på smilet.

"De venter ellers ikke standspersoner som os i sådan et fint vejr, så det er bare for din skyld, vi tager den med lidt forsigtighed."

Mikkel sad og gned sig op og ned over lårene for at gnubbe kulden af sig.

"Ja, jeg kan jo skade jer slemt."

"Nå så det kan du. Hvor meget kan du så tjene på den forretning?"

"Den ene villighed er vel nok den anden værd, – og skovrideren er en flink mand."

Den lange tog flasken.

"Få dig en slurk til, Mikkel, – du ser jo ud, som du var gravet op."

Mikkel sad med flasken hånden og så lurende fra den ene til den anden. Så pustede han hånsk, knirkede proppen op og drak.

"Nå, hvad kan det så kaste af sig?" lirkede den lange.

Mikkel strøg sig om munden.

"Hvad kommet det jer ved?"

"Skal vi sige en halv favn brænde?"

"Det bliver da aldrig jer, der får den."

Den lange tog en splint og gav sig til at snitte i den.

"Nå, – kan du så huske Karoline, Mikkel?"

Mikkel sad og gumlede.

"Jeg kender ikke noget til jeres tøse!" snærrede han.

"Har du også glemt Anders?" spurgte den lange så småt videre. "De skal nok have været gode venner i sin tid, Anders og Karoline. – Der var nok også et barn."

"Var der ikke en vejrmølle!" brøsede Mikkel af sig.

"Nej, men Anders var nok ovre i Amerika, da de skulle lede efter ham."

Mikkel gabede og så sig om som en kat i et fremmed køkken.

Den lange sad og sigtede med øjet.

"Der var nok heller ikke ret mange, der troede på den med Anders."

Mikkel gabede en gang til. Så satte han sig til at gnide sig over ryggen.

"Jeg tror ligegodt, jeg slog mig før," sagde han og skuttede sig.

Men den lange blev ved.

"De sagde, at han, den rigtige, stak hende to hundrede kroner, for at hun skulle udlægge Anders."

Mikkel løftede langsomt hovedet og så over på ham, som lå der mellem dem et stykke regnskab, hvor en post tog sig noget gådefuld ud.

"To hundrede kroner?" mumlede han langsomt.

"Ja, var det ikke det?"

Mikkel gned sig om hagen, men blev med ét deres øjne va'r og så i det samme dum ud.

"To hundrede kroner, – det var mange penge!" drævede han og løftede trægt på armene, som om han strakte sig, "I får lade mig få min kavaj, lille børn, jeg skal da ikke sidde her og fryse ihjel."

"Du får jo den halve favn. Mikkel, så kan du da sagtens fryse det par minutter."

"Jeg må vel først melde jer."

Den lange smed den splint, han skar i, og sad og strøg over kniven med fingrene.

"Og så er der jo det ved det," sagde han, "at Karoline er kommet hjem fra Sverige, og at barnet er otte år, så der kunne jo blive en slem skilling at betale for ham – den rigtige – og kanske værre ting, om man blev nødt til at tage sig af det."

Mikkel sad og skuttede sig og skuttede sig.

"Ja, nu vil jeg hjem," sagde han.

"Nu skal vi også straks."

Og dermed lettede brødrene på sig, lurede og lyttede et øjeblik og så sig om, fik så granen over ende og bar den ud til vognen.

Mikkel stod og skiftede ben og gned hænder af kulde.

Den lange var i færd med granen.

"Jeg synes, du er blevet så urolig, Mikkel."

Mikkel så efter sin kavaj.

"I kan jo sige, Gud ske lov for så langt!" mumlede han.

"Det gør vi også, Mikkel, – på familieskabets vegne. Men få dig en dram, dit skrog!"

Mikkel var i færd med kavajen.

"Det kan vente, til vi når ud af skoven."

"Er du bange for bømanden?"

Pludselig slap den lange granen, tørte sine hænder i hinanden og kom hen til Mikkel.

"Det havde jeg nær glemt," sagde han, "vi skulle jo kikke i lommerne."

Mikkel slog kavajen om sig så rapt, som var hans krop en pengekasse og kavajen låget.

"Nå – der er nok rigsdalere!"

Den lange tog i kraveopslagene og slog med et ryk kavajen til side.

Mikkel blev rød og hvid i sine gamle kinder, hans læber gled op og i; men ikke en lyd kom der fra ham.

Den lange stod og følte på ham, her og der, hvor lommerne sad. Så fo'r hans hånd ned i Mikkels bukseben.

"Halløj – hvad Djævlen – -"

Han halede hånden op og stod og så på den. Så gik han hen i månelyset.

"Peter, – nej, her skal du se!"

Han stod med den flade hånd åben.

"Tror du ikke – en broche! – Kraft knuse mig! – og en ring! … Nåda, din filur, du skulle nok ikke have været til stævnemøde, hvad! … Du, det var en for Mie, og brochen, den kunne Amanda smække sig med! – Sikke julegaver! … Eller – hvad for en vil du have?"

Mikkel Kold var kommet tæt hen til dem. Han dirrede over hele kroppen, hans hænder, hans knæ, hans mund.

"Hid med dem!"

Hans stemme sprang i splinter som et lampeglas.

Den lange slog hans hånd væk.

"Fingrene af fadet, gamle! Dette her er for unge mennesker!"

"Kom med dem! – eller jeg – -"

"Eller du – hvad for noget?"

Men da kunne Mikkel Kold ikke mere. Han græd. Stod der skæv og gammel og kummerlig, hulkende og snøftende, med tårerne løbende ned over kinderne.

Den lange så på ham.

"Det ved Gud, … nej, du har s'gu aldrig givet Karoline to hundrede kroner! Ikke mere end hundrede og halvtreds og en rigsort, – vel? … Dér, – det var jo bare grin, – din sølle toskilling til fattige børns juleglæde! – Tag dem, for Fanden, – jeg vil ikke se dem for mine øjne, – ellers beholder jeg dem."

Men Mikkel stod og pjokkede så underligt med hånden, som havde han mistet synet.

"Ja – dér er de," sagde den lange og klemte dem ned mellem fingrene på ham, "jeg forlanger ikke kvittering."

Mikkels hånd rystede. Hans fingre lukkede sig og spjættede op igen, og faldt så sammen over hinanden som væltede kegler. Og som en dirrende sukkerske drøssede de Bertas ring og broche ned i lommen.

De var langt nede ad landevejen, før Mikkel blev va'r, hvor hans fødder trådte. Månen skinnede over de hvide marker, på hvide, fjerne længer, hvor mennesker boede, på dunkle træer, som mennesker ejede, diger og grøfter, huse og agre, som var penge.

Mikkel kom hen på siden af den lange, som trak.

"Nå, – hvor meget kan I så tjene på det læs?" spurgte han.

Den lange slap vognen, så på Mikkel og strakte alle ti fingre i vejret.

"Ti kroner?"

"Så noget nær, ja. – Vil du købe det?"

"Juletræer?"

"Du skal få det for ti, – så køber vi det tilbage for otte … Så skal du bare op med to."

Mikkel plirede med øjnene.

"Jeg har ikke råd," sukkede han.

Den lange spyttede i hænderne.

"Så var det s'gu synd!"

Han trak til og drejede ind ad en sidevej.

"Hvor skal I hen?" råbte Mikkel.

"Det går ikke altid at trække ad landevejen med Guds gaver!" svarede den lange tilbage.

Mikkel stavrede hjem til sit hus.

III

Der var lys i stuen.

Mikkel så det, som han svingede ind over grøftebrættet. Resten af vejen listede han; langs havegangen, hen til ruden. Der var ikke en sprække åben, rullegardinet dækkede det hele. Mikkel kikkede her og der, til sidst henne gennem nøglehullet; men her var klappen for indvendig. Så lyttede han, med bøjet hoved og øret mod døren.

Sådan stod han en rum tid, så stille som en vandpost. Til sidst lagde han forsigtigt hånden på låsen, vred lempeligt til og skubbede til døren. Men den åbnede sig blot en kvart tomme, så var der noget, der bandt.

I samme nu fløj Mikkels knyttede hånd dundrende mod døren, han rev og ruskede, vrikkede låsen op og i, så den peb og smældede, og sparkede med støvlesnuden.

"Ja, ja, ja, ja. Jeg har hørt det!" kom Marens stemme indvendig fra, så sindig som var det blot en kedel vand, der kogte over, "men du får slippe lidt, du spænder krogen."

Døren gled i, en krog smældede fra, og så busede Mikkel Kold ind i stuen.

Der stod Maren på strømpesokker, i ternet nattrøje og skørt. Henne på bordet lå et strikketøj, og nede under en stol flød et par tøfler.

"Hvorfor lukkede du ikke op?"

Mikkel stod og skummede foran hende.

Det gav et lille ryk i Maren.

"Jamen det gjorde jeg jo da?"

"Hvad stængede du for?"

"Ih, – man sidder da ikke sådan muttersene for åben dør."

Mikkels små øjne fik fart på sig. Rundt i alle stuens kroge fo'r de. Og Mikkel selv kom i gang. I kavaj og kasket trampede han om, dunkede med knoen på chatolklappen, kikkede ved alle skuffelåsene, tog til sidst lampen og gik ud i køkkenet, derfra ind i andre rum, huset rundt.

Da han kom tilbage, sad Maren på stolen og nikkede med lukkede øjne; hun vågnede, idet han var der.

"Hvor kommer den fra?" snærrede han og kastede en halvt udrøget cigar på bordet.

Maren trak en strikkepind ud af garnnøglet og gav sig til at kradse med den i hovedbunden.

"Men det er jo en cigar," sagde hun, som havde det været en sød lille kattekilling.

"Ryger jeg?"

"Jamen hvor kan den da være kommet fra?"

Mikkel knyttede begge sine hænder og stak sin næse ind i hendes ansigt.

"Har du mandfolk?"

Maren kradsede færdig; så lagde hun strikkepinden og stemmede så lempeligt sin hånd mod Mikkels bryst.

"Herregud, Mikkel," sukkede hun og rystede på hovedet, "kan du være jaloux endnu."

"Jeg vil vide, hvor den kommer fra!"

"Ja, hvor lå den da? Kanske du fandt den ude på kasserollehylden?"

"Nå så du ved det – og så sidder du -"

"Ja, for der plejer postmanden da at lægge sin, når han har nogen."

Mikkel stirrede hende ind i øjnene, som sad hun med et falsk dokument nede i dem.

"Smid den væk!"

Med rystende hænder gav han sig til at rive kavajen op som en mand, der må hastigt af frakken for at få gjort rent omkring sig.

Maren så på cigaren.

"Han kan da få den igen. Den kan vel bruges endnu."

"Har jeg købt hus for at gemme på hans snavs?"

Maren bøjede sig ned; det kløede i strømpen under fodsålen.

"Du er da lige så galsindet, som da du gik; – Gud ved, hvor du har været henne, Mikkel?"

Mikkel stak i kludeskoene og tog et par skridt hen over gulvet, en lille prøvefart i magelighed og velvære.

"Det var løgn, det med smedens skat!" busede han ud, som han standsede.

"Har du været inde ved smeden?"

"Det var løgn, siger jeg."

"Hvem har du talt med?"

Mikkel sejlede ad kakkelovnen til.

"Der er vel andre folk til end smeden."

Maren fik tæerne ind under stolen og rodede tøflerne frem.

"Ja, god nat da for i dag. Mikkel," sukkede hun og rejste sig, "du kan da snakke for mig med hvem du vil. Jeg skal ikke spørge dig."

Mikkel stod henne ved kakkelovnen og gned sine hænder.

"Men det var løgn, siger jeg dig!" skreg han pludselig op, vendte sig og stod med dirrende hænder og stirrede på hende.

"Ja, i Herrens navn, så lad det være løgn i tid og evighed!" sagde hun så højtideligt som en degn i kordøren.

Mikkel tog efter vejret. Hans hule brystkasse sank ind, skød frem.

"I tror, I har mig!" skingrede han løs, "at I har fanget mig, – I! – Stodderpak og tyveknægte!"

Han pustede hvert ord fra sig, som sejlede det bort på en hivende blæsebælgs ånde.

"Mig – den gamle, som har slidt, før I kendte forskel på en tøs og en dreng! … I skulle trække mig ved næsen,- trampe på mig, – spytte mig i mit ansigt, – låne mine penge og aldrig betale mig, – stikke jeres tyvenæver i min lomme, – slå mig omkuld på jorden og grine mig op i øjnene, – forlokke min datter, – I – I – I -"

Han rystede, stammede, hev efter vejret og brød så ud i en hoste, der stødte sig op igennem ham i slimede drøn, hylede ud

af ham, tog til i hast som rasende, flående stempelslag, tvang ham i knæ og krummede ham mod gulvet.

"Men Mikkel dog, – herregudheden, hvordan er det fat?"

Maren klaprede over gulvet, fik sin arm om livet på ham og en hånd på hans pande.

"Du er jo helt koldsvedt."

Mikkel åndede i tunge, døde pust.

"Men jeg sidder på jer!" hviskede han og famlede med fingrene, "I er mine!"

"Men hvor har du dog været?" sukkede Maren og tørte ham med sin nattrøje over kinder og pande.

"Lad mig komme til at sidde," bad Mikkel og skubbede sig i gang over mod bordet.

Det gik småt, Maren trissede med ham, og så sank Mikkel ned på en stol.

"Hvad er det så, der er arriveret dig?"

Mikkel løftede hovedet og drejede det langsomt og stift.

"Var du inde ved Niels Persen?"

"Det ved jeg ikke noget om."

Slimen flåede hans øren som rivejern.

"Jeg tror, jeg har fået kolden," fik han sagt.

Så var hosten der igen, grum og vild og som et brølende rovdyr, der sad indvendig i ham og åd ham.

"Du skal lægge dig, Mikkel," sagde Maren, da den var ovre, "kom du nu her."

Og så begyndte hun at lette klæderne af ham, løftede hans arm ud, først den ene, så den anden, så varsomt som var han en dyr dukke.

"Du skal lægge stadsklæderne frem," sagde han pludselig; han sad i underbukser.

"Hvad skal så de?"

"Jeg skal til byen i morgen."

Maren så på ham med sine sindige øjne.

"Der kan du jo altid komme."

"Det gælder om ikke at komme bag efter. Han skal komme til at betale mig, den bajads!"

"Er det Berta, du skal ind til?"

"Jeg skal til kongens foged, ja."

Maren svarede ikke. Hun gik til skabet og tog tøjet.

Mikkel krøb i seng.

"Ja, Vorherre være med dig da," sagde Maren; hun tog lampen og gik.

Der lå Mikkel ensom og stirrede op i mørket. Søvnen kom ikke. Ikke engang den. Og den skyldte ham dog ikke så meget som en rød øre. De andre, de sad naturligvis her og der, og når de nævnede ham, så spyttede de. Mikkel lo og hostede på én gang. Hvad kom de ham ved! … Hvad trængte han til en eneste af dem? Fordi han lå her muttersene. Mikkel grundede et øjeblik. Ene? De tog gerne to års forbedringshus for at have det selskab i tre skridts nærhed, som han havde. Det blev pludselig ganske mildt inde i Mikkels sjæl, og lykken kildede ham om hjerteroden.

Han satte sig op i sengen og lyttede. Så strittede han benene ud, fik hosten, blev siddende og lyttede en stund endnu, kom i kludeskoene, listede over gulvet og knirkede nøglen rundt i låsen.

Henne om vinduet var det halvlyst. På rullegardinet tegnede månen vinduessprossen som et dunkelt skyggekors.

Mikkel stod ovre ved skabet og trak en blændlygte frem, åbnede den, stak pegefingeren ind i den og følte efter lyset, fandt svovlstikkerne på bordet og tændte. Så stillede han lygten fra sig, var henne ved klæderne, fik fingrene ned i vestens inderlomme, ned mellem to små smalle papstykker, og fiskede en lille nøgle op, tog atter lygten og sneglede over gulvet, hen til chatollet, stak nøglen let i låsen, klemte hosten i sig og løftede klappen varsomt, så den lydløst gled i leje.

Et øjeblik lod Mikkel lyset fra lygten flyve hen over stuen. Så vendte han sig og stod bøjet over skufferne og trak papirer frem, et for et, samlede dem langsomt i sin hånd, vejede dem og glattede dem nænsomt, bandt dem sammen og gled pludselig tungt fremover, så hele det store møbel rystede og lygten vaklede og slog op i osende flamme.

Der lå Mikkel med albuerne mod chatolpladen og panden mod skufferne og stirrede ind i sine lukkede øjelåg og kunne ikke løfte dem. Med et klamt tryk stemmede han hænderne mod pladen, fik sig stivet op og strøg sig med de krumme fingre over panden. En sydende hede jog fra hans hoved ned gennem hans lemmer og fyldte hans ben som med glødende bly.

Mikkel så sig om, skævede over skuldrene, over den ene, over den anden, greb papirerne, som havde nogen rakt efter dem, kastede dem i skuffen, skævede endnu en gang, trak klappen ned og slukkede lygten.

Ganske langsomt slæbte han sig over til skabet, fik lygten på plads, støttede sig på bord og stole og kom over til døren,

drejede låsen tilbage og ravede til sin seng, som vadede han i vand.

Chatolnøglen beholdt han i sin lukkede hånd. Hosten sled i hans lemmer og trak hans fingre tættere knyttet om den.

Så faldt Mikkel for en stund til ro, hedere end en helgen på bålet.

IV

Da Maren den næste morgen kom ind med pindebrænde i forklædet og en spand koks hånden, sad Mikkel over ende i sengen og talte på sine fingre.

"Men da, er du vågen. Mikkel?"

Hun satte spanden ved kakkelovnen, lod pindebrændet rasle på gulvet og gik over til vinduet og rullede gardinet op.

Mikkel sad i sengen og talte og fulgte opmærksomt med øjnene højre hånds pegefinger i dens krumme hoppen henover venstre hånds fingerender.

Maren stod ved sengeenden og så på ham.

"Hvordan går det så med hosten?"

Mikkel blev ved med sit. Maren blev stående en stund endnu og så på ham.

"Man kunne såmænd gerne gå hen og tro, du bad morgenbøn," sagde hun omsider og tog med begge hænder i fodenden af dynen og rystede dens fyld bedre opefter.

Pludselig lod Mikkel sine hænder synke, foldede dem, som havde han fanget en samlet sum, og så hen mod vinduet med et blik, der var så mat i det grå som dagens lys i stuen.

"Hvad er klokken?" mumlede han.

Maren gav dynen et par sindige strøg.

"Det sner," sagde hun, "læg du dig hellere ned og få has på hosten."

Mikkel skævede ned til stadstøjet

"Så må du tage mig fedtstøvlerne," sagde han og rakte hånden ud efter de hvide uldstrømper.

"Du vil da vel aldrig afsted i det vejr?"

"Det har da været snevejr før i dag."

"Du risikerer jo, der bliver togstandsning, og så må du da blive derinde. Det kan gerne komme til at koste både det ene og det andet. Du kan da også magelig vente til i morgen."

Mikkel fik den ene uldstrømpe ned under dynen.

"Hvad det kan blive, – det kan vi snakke om, når jeg kommer hjem."

Maren stod lidt og så frem for sig med sænkede skuldre og trætte øjne. Så gik hun over til kakkelovnen og gav sig i lag med at tænde op.

"Det behøver du ikke!" kom det højrøstet fra Mikkel.

Maren drejede hovedet.

"Skal her ikke være varme."

"Du kan blive i dit eget kammer."

Maren vendte sig roligt om imod ovnen.

"Du render da ikke på en studs, ved jeg."

Der lød et bump på gulvet.

"Du skal ikke løbe her og snuse!"

Det hev og hvæsede.

"Herut med dig! – I skal få at se! … Herut med jer alle sammen, – ud af jeres huller, – nu er det min tur!"

Maren ragede asken ud.

"Det kan da aldrig skade at gøre den ren."

"Spiller du døv?"

Det skrattede over gulvet, som om en stol fik et kort, pludseligt skub.

Maren slap askeskuffen og gjorde omkring.

Dér sad Mikkel oven på stadsklæderne og svinglede, så grå i sit ansigt som tørret lær.

"Du ska' vente til i morgen, Mikkel," sagde hun stille og fredsommeligt som den, der udtaler, hvad højere magter åbenbart og uigenkaldeligt har bestemt.

Mikkel så op på hende med et par døde glasøjne. Så tog hosten ham og spændte ham blodet til hovedet som ild i en teglovn.

Maren stod hos han og strøg og strøg ham gennem det våde hår.

"Du skal ikke bryde om noget, – du skal blive i din seng, – du et da heller ikke blandt de yngste, Mikkel."

Så løftede hun ham op fra stolen, med sin arm om ham.

"Jeg kan'te støtte," hviskede han.

"Jeg holder på dig, – flyt du bare på benene."

Mikkel snappede om sengefjælen.

Et øjeblik efter lå han på sin ryg i dynerne, og Maren stoppede ned om ham.

"Lad du nu bare mig, – jeg skal koge dig en slat havresuppe."

Mikkel lå og pillede ved lagenet.

"Lad mig få en cognac?" tiggede han.

"På fastende hjerte?"

"Til at slå ned i brystet."

Maren tog flasken, og han fik den.

"En til."

"Nej, Mikkel dog."

Han snappede efter flasken.

Så skænkede hun, men gik straks efter og tog fat på at tænde op.

"Maren, – kan du huske -"

Mikkel lå og hiksede i besværlig latter.

"Lig du bare stille," sagde Maren ind i ovnen.

"Den gang jeg solgte høet, – den sommer."

"Du skal ikke snakke, tror jeg."

"Jeg vejede lige godt, – – da var jeg ikke af de tyndeste."

"Nej, – men sov du hellere."

"Og så vejede de mig med oven på læssene derinde på vejerboden."

"Jamen her er da koldt i stuen, – du skal lukke på munden."

"Og ham, den tynde Mads Jepsen, son jeg fik til at køre, når de skulle veje vognen tom og trække fra, – han var lige halvtreds pund ringere end jeg. – Men de opdagede den ikke."

Mikkel lå og lo hosten op i sig.

Maren måtte hen til ham.

"Sov du dig en blund, – så skal jeg komme med havresuppen."

V

Mikkel lå hen.

Det var op ad formiddagen.

Maren stod i døren.

"Det er Aarslev," sagde hun og så hen efter Mikkel.

Mikkel drejede hovedet så stift og langsomt som var det en sten, han vendte.

"Det er nok om juleindsamlingen," mente Maren.

Maren vendte sig mod køkkendøren.

"Ja – værs'god, hr. pastor."

En gammel, firskåren mand med et hvidt håndværkerskæg og to øjne, der så ud, som var de blevet skarpe af evindelig at tage mål, kom ind i stuen og gik med små, jævne skridt, der ikke trådte noget ned og ikke trampede noget frem, over mod Mikkels seng.

"De er syg, Mikkel Kold," sagde han med en stemme, der tog så roligt på ordene, som havde den hundrede gange taget på alverdens ord og det, de udtrykte, "det er vel ikke noget videre?"

Mikkel lå og så på ham med stive, irrede øjne.

"Nej – s'gutte – da."

Præsten satte sig og lagde hænderne sammen over paraplyhåndtaget.

"Nå, – nej," sagde han langsomt og gik i stå.

"Ja, jeg vil jo heller ikke andet end det sædvanlige, – på denne tid af året," kom det omsider fra præsten, med et smæld oven på tavsheden, som var det et vindue, han pludselig slog op.

Mikkel lukkede begge sine øjne og åbnede dem et par minutter efter, træt og højtideligt.

"Jeg kan ikke i år."

"Det må Mikkel Kold ikke sige."

"Jeg har ikke råd."

Præsten rømmede sig.

"I vor alder tør vi mennesker såmænd tage os råd til, snart sagt, hvad det være."

"Man har jo da sine forpligtelser," mumlede han.

Præsten så på ham.

"Ja, vist så, – derfor hjælper vi jo hinanden."

Mikkel strakte sin krop under dynen.

"Jeg ved da, – der er mange, som jeg har hjulpet."

Der stod et smil langt inde i præstens øjne.

"Ja, deraf har Mikkel Kold jo også haft sit udbytte."

Mikkel lå og mimrede.

"Vi har jo alle glæde af at gøre godt, hver på sin vis," blev præsten ved., -"men Mikkel Kold skulle engang forsøge rigtig til bunds at give noget bort."

Mikkels læber gled ustandseligt sammen og slap hinanden, som var de i et langvarigt lydløst slagsmål.

"Man kunne såmænd selv trænge," fik han langt om længe sagt.

"Skulle det komme så vidt, var der nok nogen, der havde lidt til Mikkel Kold."

Mikkel begyndte at hikse og le.

"Da ikke i dette liv!" hostede han og kunne ikke standse, men blev ved med hult og heftigt og med øjnene vidt opspilede.

Præsten havde rejst sig og stod ved sengen.

"Det var dog en styg hoste," sagde han og så længe i tavshed på ham, "hvad siger doktoren?"

Sveden løb Mikkel ned over pande og hals.

"Jeg har ikke brug for nogen doktor," hviskede han.

"De kan jo gerne ligge der med lungebetændelse."

Mikkel bare virrede med hovedet.

Så så han på præsten.

"Jeg kan ikke give noget i år, – nej, jeg kan ikke, – jeg må støtte min datter – og jeg skal sidde og hjælpe min søster og hendes sønner. Jeg har knap selv det tørre brød, – og man er da sine egne nærmest."

Præsten faldt i tanker.

Så så han på Mikkel.

"Det, De der siger, Mikkel Kold, skulle De gentage for Dem selv, når jeg er gået."

"Det skulle måske gøre det lettere."

"Det kunne jo være, De fandt nogen glæde i at gå hen og handle, sådan som De der siger."

Mikkel løftede besværligt på hovedet.

"Jeg forstår Dem nok ikke, Aarslev,"

"Ja, tænk nu over det, og så lad De doktoren hente."

Mikkel var kommet op på albuen.

"Det kan være, Maren har en krone, hun vil give!" snærrede han, som var det en forbandelse af den anden verden, han slap løs.

"Ja, læg De Dem nu ned, Mikkel Kold, og – -"

Han så længe på Mikkel, så føjede han dæmpet til:

"Skulle De få lyst til at tale et par ord med mig, vil De glæde mig ved at sende bud."

Så tog han sin hat.

"Men hvorom alting er, god bedring – og en glædelig jul!"

Og så gik han.

Mikkels øjne fulgte ham til dørs. Hans fingre famlede over dynen, som ledte de efter en sten.

VI

I skumringen sad Maren inde hos Mikkel, henne ved vinduet, og strikkede.

Mikkel havde ikke længe rørt på sig; kun hans hivende åndedrag kogte og stønnede henne fra sengen.

Pludselig drog han et tungt suk.

"Maren!"

Maren rejste sig.

"Jeg vil op."

"Nej, men er du fra det, Mikkel?"

Mikkel lå og rullede med hovedet på puden og greb for sig med armene.

"Tag dem til mig," hviskede han.

"Hvad snakker du om?"

"Papirerne."

"Så fly mig da i Guds navn nøglen," bad Maren, som var det alterkalken selv, der skulle betros hende.

Men Mikkels mund var lukket. Han lå og stirrede frem for sig.

Maren tændte lampen, rullede ned og flyttede sit strikketøj hen til bordet.

"Du kan rende op til skovrideren," kom det med et henne fra Mikkels seng.

Maren vendte øret til og smilede.

"Hvad er det dog for puds, du holder, Mikkel!"

"Han kan komme – med sin vogn i morgen, – vi kan følges til byen."

"Skal skovrideren køre for dig?"

"Han skal ikke blive narret."

"Slå du hellere den tur af hovedet, Mikkel."

Mikkel lukkede øjnene.

Et øjeblik efter slog han dem vidt op og stirrede hen på hende.

"Er pengene kommet?"

"Hvad er det nu for penge?"

"Har du taget dem?"

"Jeg ved ikke så lige, hvor du vil hen."

"Du har taget dem, – Berta lovede, hun skulle sende dem."

"Nej, nu husker du fejl, Mikkel."

"Du skal komme op med dem! – Hans Larsen skal ha' dem, – han tager dem for tyve procent."

Maren lænede sig langsomt tilbage på stolen, slap strikketøjet ned i sit skød og så hen på Mikkel.

Så rejste hun sig, gik hen til ham og gav sig til at pusle om ham.

"Å, herregud, Mikkel, hvor det er ringe med dig!"

"Ringe? – Hvordan mener du det? – Det betyder ikke så meget, det."

Han rejste sig i sengen og stirrede på hende.

"Nu skulle jeg kanske helst dø, mener du, – for det ville passe dig så udmærket. Men ser du, – nej, så let skal I ikke slippe til det, I – -"

Han lo sagte

"Pengene, hvad, – du er allerede ude om dem – du snuser efter dem. Jeg har mærket det, skal du vide. Men jeg skal lure jer, skal jeg!"

Han så forbi hende, hen mod vinduet, som sneen piskede imod bag det nedrullede gardin. Så sad han lidt sammensunken.

"Julesne, – ikke sandt, – hvad, Maren, – kender jeg dig ret, det er opbyggeligt med den sne her om julen: det stemmer sindet så blidt, mener du, – for jeg kender dig, – dig, og Berta og ham – ham – den – -"

Mikkel snappede hidsigt efter vejret.

"He! disse fine følelser, fordi det julemorgen, – hvad, er verden ikke den samme for det?"

Han knyttede hænderne hjælpeløst og krampagtigt foran sig.

"Pengene, de er de samme, alle dage i året, – ja, de er. Men alle I, der sidder og fabler, fordi I gnasker juleknas og synger en salme og klasker et billede sammen med en faldefærdig rønne og blå himmel, – I – I lyver! – I glemmer pengene, gør I."

Han faldt tilbage mod puden, sprængrød og stakåndet.

"Nej, lad du bare mig snakke, for du har godt af at høre sandheden, du som de andre! – Jeg kender jer, godt folk, jeg, som aldrig vidste, det var jul – før nytårsaften, når de knaldede fænghætter af. Det glemmer I. Jul? Hvor mange sidder og tænker derover uden de, der gør gilde? Men spørg du dem på gaderne og i rønnerne! – Han kunne da heller aldrig komme med sine smørerier, – aldrig vidste han, hvad der var inde bag dem, – han, – ham! Men smøre dem op skulle han. Nu kan han jo få det at føle, al den kulde og sult og elendighed. Så tænker han på det. Så passer han på dem, pengene!"

Han pustede ud i en lang, tung stønnen.

"Der aser man," hviskede han, "hele livet, for at samle og samle, – men de sidder på lur og passer på og tæller det, man samler, alle sammen, – og de vil have deres fingre deri. Men det er Guds gaver, – Gud har givet mig dem!"

Mikkel lo.

"Ti stille, Maren, – du er akkurat som de andre, – og du sidder der på lur som de. – Men julemorgen, Maren, – så bliver I så blide, – så deler I byttet, om I hitter det! … Nej, lad hende sidde der, Berta – og de små, de små med, så nagende sulten,

som deres bedstefader har siddet der, så passer de på skillingerne siden! For jeg har ikke gået her og pilket og sparet, fordi de skulle smides på landevejen, – de skal have dem en gang, når jeg er død, -ja!"

Han sukkede dybt og forpustet.

"Når de ved, hvad de koster, Berta, ikke før."

Mikkel sad en stund og stirrede. Pludselig blev hans øjne stive og store.

"Berta!" skreg han og stod, før Maren fik besindet sig, på gulvet, gik et par skridt og faldt, som en bylt, der slipper af hænderne, tungt og dødt.

Maren lå på knæ og ville løfte ham.

Mikkel hævede øjenlågene.

Så strakte han sig, stift og uden en lyd.

"Herregud, – nej, Guds gaver blev det nu aldrig til i dine hænder, sølle Mikkel!" hviskede Maren og strøg ham over panden.

Viggo Stuckenberg: En selvbiografi

Under overskriften "Danske Forfattere" *indbød* "Illustreret Tidende" *i 1899-1900 en række forfattere til at skrive en kortfattet selvbiografisk noter. Viggo Stuckenbergs er nummer seks i rækken og blev bragt i årgangens nummer 20 den 11. februar 1900. Der er ikke nogen traditionel selvbiografi, men mere et lille semi-satirisk udfald over hans egen forfattervirksomhed:*

Enhver, der er kommet på sin rette hylde i denne verden, er tilbøjelig til at betragte netop *sin* stilling og *sit* arbejde som noget nær det eneste saliggørende for menneskeheden. Denne komiske forestilling er meget opmuntrende for vedkommende selv og bidrager betydeligt til at holde det skær af værdighed ved lige, hvormed man almindeligvis ser hinanden an. Især er den, hvis virksomhed er blevet af en åndelig art, på enhver tid af døgnet i stand til at stråle med et hovmod, der – bortset fra, hvordan virksomheden i øvrigt falder ud – altid redder sin maler, skuespiller, embedsmand eller poet i hans egen bevidsthed. Og det er det sidste, det kommer an på, – det ved enhver.

Jeg er nu kommet på digternes hylde. Om det er min rette eller ikke, må så gerne stå hen. Under alle omstændigheder har jeg ud af mit hjertes enfold anvendt omtrent en snes år på at skrive et dusin bøger. Og da et menneskes liv ikke tæller så forfærdelig mange snese år, ser jeg mig – for ikke at indrømme tyve år som spildte – nødt til at holde på, at jeg virkelig *er* digter og ikke noget andet.

Hvorfor og hvordan jeg er blevet digter, ja det må guderne vide. Ondskabsfulde folk, som lige akkurat indrømmer, at jeg kan rime, holder på, at den evne har jeg simpelt hen arvet efter

min afdøde slægtning H. V. Kaalund. Men Kaalund, som, inden han døde, havde det held at få set mine første drengepoesier, sagde, at det var alt sammen skrevet af efter Oehlenschläger, og at det var hans (Kaalunds) fætter, min fader, der absolut ville, at jeg skulle være digter. Det første havde en del på sig, det sidste var galt. Min fader, som, rent samfundsmæssigt, sit liv igennem led under ingen embedseksamen at have taget, søgte bestandig at drive mig mod kandidatgraden. "Det nytter ikke med ideerne, selv om de er gode og meget bedre end de andres," sagde han, og det havde han som fængselsmand uden eksamen til fulde erfaret, "man må have al den tåbelighed inde, som kaldes fagmæssig kultur. Ellers ved enhver undermåler mere end du selv. Men spørg blot ikke, hvad dét er værd, som de ved."

Så gik jeg til Bergsøe med digtene. Han sad i et stort, lyst rum og vandede kaktus. Han gav mig et godt råd. "Gem de vers," sagde han, "og gå hjem og skriv en prosabog. Jeg skrev også vers i Deres alder. Men jeg udgav dem ikke. Jeg skrev i stedet *Fra Piazza del Popolo*. Efter den slap jeg versene løs. Så sagde alle folk, at de var dejlige. Havde jeg sluppet versene løs først, havde folk måske sagt: 'Må vi være fri for det snavs!'"

Men eftersom intet er så vanskeligt hele livet igennem som at følge gode råd, fulgte jeg ikke Bergsøes. Jeg gik hjem og formåede ikke andet end at skrive en ny hoben vers. Da de var færdige, tog jeg mod til mig og gik til Edvard Brandes. Han boede den gang over for Ørstedsparken. "Jeg har en anden digtsamling liggende," sagde han, "det er meget bedre vers end Deres; men under Deres" – og mit hjerte svulmede – "er der en underlig, bunden glød, som er mig mere værd. Men det er så små ting, De skriver om – tåge, sne, træer." Han gik hen til

vinduet og så ud. "Kalder De måske det poesi, når jeg siger: Hvor der er smukt i Ørstedsparken i dag! … Ja," føjede han til og så så mildt og kammeratligt på mig, som ingen fremmed mand til dato havde set på mig – "det *er* vist nok poesi." Og dermed tog han mine vers i sin varetægt. Det var ikke hans skyld, de kom ud. Men da de kom, gav han dem det rygstød, der udad til – og Gud ske lov – langt fra skabte dem et evigt liv, men som for mit eget vedkommende forlenede mig med det skomagerhovmod, der fik mig til fremtidigt at se på verden og menneskene, som jeg lystede.

Siden da har jeg skrevet – alene som det lystede mig. Godt eller dårligt, småt eller mindre småt; enhver må tage det, som han vil og formår. Hvad det betyder for mig selv, kommer ingen ved.

Om "Stumper og stykker"

Forfatter: Viggo (1863-1905) og Ingeborg Stuckenberg (1866-1904).

Org.udgaver mm:

Kan ikke ske. *Politiken* 10.11.1884.

En byge. Skitse. *Morgenbladet* (København) 31.08.1885.

Efterårståge. *Morgenbladet* 21.09.1885.

Trælle. *Morgenbladet* (København) 30.09.1885.

En digter. *Morgenbladet* (København) 31.10.1885.

En karnevalsskitse. *Morgenbladet* (København) 09.03.1886 *(Ifølge Johannes Brøndum-Nielsen i "Fagre ord" (1962) er føljetonen skrevet af Ingeborg Stuckenberg*.

En Silhouet. *Horsens Folkeblad* 17.05.1886.

Fra Jæderen. *Politiken* 13.09.1886.

Fra Samsø. *Politiken* 29.08.1887.

Badegæster. Novellette af Ingeborg Stuckenberg. *Kjøbenhavns Børs-Tidende* 31.12.1890 – 08.01.1890.

Dødssejleren. *Illustreret Tidende* 1890-91 nr. 15 – 11.01.1891.

Klosteridyl. Dagbladet *København* 22.05.1891.

Oktoberaften. *Kjøbenhavns Børs-Tidende* 30.07.1891.

Helligbrøde. *Kjøbenhavns Børs-Tidende* 02. august 1891.

Gammelt kobberstik. Dagbladet *København* 14.08.1891.

Gylden ungdom. Dagbladet *København* 26.08.– 03.09.1891. *Historien blev efterfølgende udgivet som særtryk*

til uddeling til nye abonnenter.

September. Dagbladet *København* 08.09.1891.

Drøm. Dagbladet *København* 13.09.1891.

Nætter I. *Dagbladet* København 30.01.1892.

Nætter II. *Dagbladet* København 06.02.1892.

Grå luft. *Dagbladet* København 13.02.1892.

Nætter III. *Dagbladet* København 20.02.1892.

Måneskinspassiar. Månedsskriftet *Taarnet*, december 1893.

Kandidaten og Vorherre. Månedskriftet *Taarnet*, januar 1894.

Oktober-Rokoko. *Politiken* 22.11.1894.

Den hvide dør Månedsskriftet *Tilskueren*, november/december 1894.

Julefred. *Julebogen* 1894, Kihl og Langkjærs Forlag, København 1894. (*Her gengivet efter* Klokken 5 – Socialdemokratisk Aftenblad, *24.12.1918*.)

Balsampopler. Månedsskriftet *Tilskueren*, august 1895. (*Ifølge Johannes Brøndum-Nielsen i "Fagre ord" (1962) er den skrevet af Ingeborg Stuckenberg, idet en manuskriptudgave findes i hendes håndskrift sammen med hendes udkast til romanen* Fagre ord (*som også blev udgivet i Viggos version og med hans navn på titelbladet.*)

Fars juleaften. *Juleroser*, Ernst Bojesens Forlag 1895. (*Her gengivet* efter Aarhus Stifts-Tidende *27.12.1905*.)

Døden og børnene. *Politiken* 25.12.1895.

Mænd. *Politiken* 25. december 1897.

Page og Terne. *Politiken* 25.12.1899. (*Antagelig identisk med den skitse, … kalder* Sølverland, *som Ingeborg Stuckenberg havde en stor andel i.*)

Kultur. Tre afsnit i *Politiken* 06.08, 13.08. og 10.09.1900.

Guds gaver. *Politikens* julenummer den 25.12.1900.

Stuckenbergs lille selvbiografiske note stammer fra *Illustreret Tidende* 1899-1900 nr. 20 (11. februar 1900).

Redigeret af: Kim N. Jensen.

Forside: Efter foto af ægteparret Viggo og Ingeborg Stuckenberg, 1893. Fotografen er ikke kendt, original i Det Kgl. Biblioteks billedsamling.

ISBN 978-87-7628-447-3

1. ebogsudgave.

© 2026 eBibliotek 1800

www.ebib1800.dk

Note 1:

Kørte med mam Späckbom ud til konsul Withs teglværk:
Henviser til et afsnit i Axel Kiellands "Else". *Red.anm.*

Note 2:

Samum: En hed og tør ørkenvind. *Red. anm.*